

YAVUZ BAHADIROĞLU

MALAZGİRT'TE BİR CUMA SABAHİ

ROMAN

**malazgirt'te bir
cuma sabahı**

YAVUZ BAHADIROĞLU

malazgirt'te bir cuma sabahı

YAVUZ BAHADIROĞLU

Yayın Yönetmeni: Ekrem Altıntepe

Editör: Mehmed Paksu

İç Tasarım: Said Demirtaş

Kapak Resmi: Gökhan Gülkan

Kapak Tasarımı: Nesil Grafik

ISBN: 978-975-408-054-4

Yayıncı Sertifika No: 12403

Matbaa Sertifika No: 32789

Baskı Tarihi: Ocak 2016

Baskı Cilt: İstanbul 2023 Basın Yayın Matbaacılık

San. Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Davutpaşa Cad.

No:123/1 Zeytinburnu/İstanbul

Sanayi Cad., Bilge Sk., No: 2 Yenibosna

34196 Bahçelievler / İstanbul

Tel: (0212) 551 32 25

Faks: (0212) 551 26 59

www.nesilyayinlari.com

nesil@nesilyayinlari.com

Nesil olmasaydı birgünler hep eksik kalırdı...

© Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince bu eserin yayın hakkı anlaşmalı olarak **Nesil Basın Yayın Gıda Tic. ve San. A.Ş.**'ye aittir. İzinsiz, kısmen ya da tamamen çoğaltılıp yayımlanamaz.

malazgirt'te bir cuma sabahı

YAVUZ BAHADIROĞLU

Bu kitap, Millî Eğitim Bakanlığı'nın
21.04.1980/2058 tarih ve sayılı kararıyla Tebliğler
Dergisi'nde yayınlanarak tavsiye edilmiştir.

YAVUZ BAHADIROĞLU

"Özgeçmiş" nedir sahi? Nerede doğacağımıza, hangi millete mensup olacağımıza ben karar vermedim. Kendi irademle olmayan şeylerle niçin övünmeli, neden bahsetmeliyim? Yazarın nerede doğduğu, kaç çocuk ya da torun sahibi olduğu kimi ilgilendirir? Yazar, topluma katkısıyla değerlendirilmelidir. Zaten benim kuşağın özgeçmişi filan da yoktur. Hatta doğru düzgün geçmişimiz bile yoktur. İdeolojik şiirlerle, ders kitaplarına tıksınan yalanlarla, bizim kuşağın çocukluğunu çaldılar.

Kana kana oynayamadık: Çünkü oyuncağımız yoktu. Bırakınız oyuncağı, doğru düzgün kamımızı doyurmaya yetecek ekmeğimiz bile yoktu. Arna bol bol "cumhuriyet-hürriyet" kafiyesi şiirlerimiz vardı. Her bayram, lastik ayakkabılarımı çamurlara vurarak tıgılgık çılgıla bağınırdım: "En büyük cumhuriyet/Bize verdi hürriyet..." Cumhuriyetin tek başına hürriyet demek olmadığını, hürriyet demek olması için insan hakları ve demokrasi ile içinin doldurulması gerektiğini sonra öğrendim. Öğrendiğimde de aldattığımı, âdeta benliğimin ruhumdan koparıldığını, paramparça edildiğimi fark ettim.

Yıllar boyu sorularımı kendime sakladım. Kimselere açamadım. Açamazdım, çünkü bazı sorunları düşünmek kadar sormak da yasaktı. Sorularınız gırtlığınıza dızılır, soluksuz kalırdınız. Yıllar boyu soluksuz kaldım. Soluksuzluk aslında yeni bir soluktur: Ben nefesim daraldıkça düşünüyorum, hayatla ölüm arasındaki ince çizgide varlık arıyordum. Kalıplar işte o çizgide kırıldı. Kitaplarım o çizgide doğdu. O çizgide kitaplaşmaya başladığımı hissettim. Kısacası hayat, hayal ile o çizgide iç içe girdi.

Dizi dizi merakın ardından sonsuz arayışım başlar: Bu bir bakıma insanın kendini arayış serüvenidir. O gün bugündür, beni incitme fırsatını başkalarına vermemek için kendi duygularımı incitiyorum. Başkalarını hırpalamamak için kendi ruhumu hırpalıyorum. Bu yüzden yaşadığım yıllardan daha yaşlı biriyim: Hem yaşlı, hem yalnız. "Dünya" denilen şu ormanda, kitaplarım benim sığınaklarımdır. Onlarla yalnızlıktan kurtulurum. Kendimi hâlâ satırlarda çözmeye çalışır, geçmişimin en görkemli hikâyelerini sayfalarda ararım. Bir bakıma her kitabım, kayıp özgeçmişimi yazar.

Kısacası, kitaplarımla ben, ortak bir hikâyenin parçalarıyız. Özellikle tarih üzerine yaptığım çalışmalar, yayınladığım kitaplar, verdiğim konferanslar 20 Kasım 2004'te bana "Tarihi Sevdiren Adam" unvanını kazandırdı. Bu, hayatım boyunca aldığım en güzel ödüldür. Zaman içinde roman, hikâye, çocuk kitabı, araştırma, oyun, senaryo ve fıkır eserler olmak üzere, yüzlerce çalışmaya imza attım çok şükür. Ulusal bir radyoda "Hayatın Yorumu" başlıklı güncel yorumlarımla, televizyon programlarımla, günlük bir gazetede köşe yazarlığımla gazeteciliğimi sürdürüyorum. Ayrıca, Millî Eğitim Bakanlığı ile bazı tarihi projelere danışmanlık yapıyorum. Bir ömür böyle geçiyor...

e-mail: yavuzbahadiroglu@moralfm.com

YAYINLANMIŞ ESERLERİ

TARİHİ ROMANLARI

- Malazgirt'te Bir Cuma Sabahı
- Çakabey
- Selâhaddin Eyyûbî
- Buhara Yanıyor
- Elveda Buhara
- Merhaba Söğüt
- Cengâver
- Turgut Alp
- Sunguroğlu/10 Cilt
- Binatlı
- Topal Kasırga
- Sanırsız Saltanat
- Mavi Yıldız
- Cem Sultan/1-2
- Endülü's'e Veda
- Şehzade Selim
- Şirpençe
- Mısır'a Doğru
- 4. Murat/1-2
- Ağalar Saltanatı

YAKIN TARİH ROMANLARI

- Dağlı
- Barla'da Diriliş
- Zindanda Şahlanış
- Kirazlımescit Sokağı
- Avukat Bekir Berk
- Sel
- Köprübaşı
- Kırım Kan Ağıyor

GÜNCEL ROMANLARI

- Yolbaşı
- Boşlukta Yürümek
- Keşmekeş
- Yürek Seferi

FİKİR ESERLERİ

- Hayatı Aşkla Yaşamak
- Ejim Çocukum ve Ben

- Yaşam Bir Avuç Gül
Bir Tutam Diken
- Gülü Arayan Adam
- Hayata Dilekçe
- Biz Osmanlıyız
- Osmanlı'da Şehzade Katli
- İnançın Zaferi Çanakkale
- Kemalist Yalanlar

BİYOGRAFLER

- Canım Peygamberim
- Fatih Sultan Mehmed
- Yavuz Sultan Selim
- Kanuni Sultan Süleyman
- Bediüzzaman Said Nursî
- Osman Gazi
- Orhan Gazi
- I. Murad
- II. Murad
- Yıldırım Bayezid
- Çelbi Mehmed

Birinci Bölüm

GÜNEŞ UFUKTAKİ AK BULUTLARA tutuna tutuna kayıyor, gardı ardına dizilmiş kulübeler gittikçe koyulaşan gölgele-rine yaslanarak dinleniyorlar.

“On beş sene önce bıraktığımda birkaç çadırdan ibaretti bu köy” dedi tepeden bakan adam. “Amma büyümüş. Teey ırmağın öte yakasına taşmış. Irmağın üstüne de bir köprü oturtmuşlar.”

Yorulan bacağım bir taşın üstüne attı, gövdesini öne eğdi, dirseğine dayandı. Daldı mazi bulutunun öte yakasına. Hatıralarının ayak seslerini duydu.

Böyle bir akşam vaktiydi yine. Hoca, minare olarak kullandığı koca gövdeli çınar ağacının iskelesini yarılamıştı belki de. O atlı çığ gibi düşmüştü köy meydanına. Avaz avaz bağırıyordu:

“Sultan buyruğu, duyduk duymadık demeyin! On dokuzundan yukarı, ellisinden aşağı her isteyen atını, pusatını alıp meydana gelsin. Küffar üstüne cihad var. Duyduk duymadık demeyin! Sultan buyruğu...”

İlk kendisi koşmuştu. Atriyla, pusatıyla... Gencecik karısını, Esmesini bırakarak... Beş yaşındaki oğlunu, Tekin'ini bırakarak. Sadece helallaşacak kadar vakti olmuştu. Bir de sıkı tembih karısına:

"Tekin'e iyi bak! Allah isterse yakında yine görüşürüz. Hakkını da helal et."

Gidiş o gidiş. Putperest Uzlara esir düşmek zül ya, düştü işte. Dile kolay, tam beş yılı gitti. Kâh çalıştırıldı, kâh demir kafese konularak dolaştırıldı. Beş yıl değil, beş yüz yıl kadar uzun geldi esaret. Birgün kurtulacağını düşünerek bekledi, kendini bileye bileye bekledi, hırsını kinle yoğurdu, hürriyet özleminin ateşinde pişirdi ve çelikleştirerek kalbinin içine soktu. Orada taşıyor uzun süredir, hatırladıkça asılıyor yüzü, büzülüyor gözü; hele göz bebekleri büyüye büyüye akı kara ile karıştırıyor.

Yine aynı hal; gözlerinde, yine akla karanın savaşı, gerilen yüzünde yine doruğa ulaşan intikam duygusunun kaba dalgalan. Yere tükürdü. "Hele oğlumu da peşime takıp" diye söylendi, "Alıp yanıma Tekin'imi, düşmeli Uzların tepesine, kaya gibi düşmeli; yok, kaya ne ki, yıldırım gibi düşmeli, düştüğü yeri delesiye, yakasıya, yıkasıya!"

Yürüdü. Yürürken gözleri cami avlusundaki koca çınara gitti bir an, kendini zorlayarak gülümsedi. Hocanın ak sarığı yeni açmış kır çiçeği gibi parladı önce, ardından bütün gövdesi ağacın tepesinde belirdi.

"Allahü ekber, Allahü ekber!"

Adam elini göğsünün üstüne koydu, boynunu sağa yatırdı hafif. "Büyüklerin büyüğün Allahım, yücelerin yücesisin, bizi esirge, bizi bağışla!"

Hafif bir akşam rüzgârı borkünden taştan ak karışık saçlarında gevezelendi; derin derin soludu onu, çoktandır gülmeyi unutan dudakları belki ilk defa istekle iki yana gevşedi, çocuklaştı:

“Tekin'imın kokusu” dedi içli içli, “O kokuyu unutmama imkân var mı?”

Köye girmişti. Bir ana kedi, üç yavrusunu peşine takmış kim bilir nereye gidiyordu? Yavrulardan birini almak için eğildi, fakat ana kedi öyle bir öfkeyle üstüne atıldı ve öyle bir can-hıraş miyavladı ki, adam çekilmek zorunda kaldı.

“Anlıyorum seni” dedi, “Yavruna kötülük edeceğimden korktun, boş bir korku, on beş yıldır yavrusunun hasretini çeken biri olarak evlât sevgisini benden iyi kim bilebilir?”

Camiye yöneldi. İkinciye gecikerek kılınmıştı, abdesti vardı. Kuzu gönünden çizmelerini çıkarıp içeri girdi. Şaştı birden; imamın arkasında rûkûa, secdeye varmada güçlük çeken çok yaşlı üç köylüden başka kimse yoktu. “Peki ama nerede bu köyün orta yaşlıları, gençleri?” Yoksa hâşâ İslamiyet'i terk mi etmişlerdi?

Düşünmemeye çalıştı ötesini. Biraz daha gecikirse cemaat sevabını kaçıracaktı. Safa geçti, imama uydu. Namazdan sonra imam ona baktı baktı. Tek gözünü kırıştırdı, başını kâh sağa, kâh sola yatırdı, arada “cık cık cık” diye kuş sesine benzer hayret sesleri çıkardı. “Demek o derece değiştim ha hocam” dedi adam, “Tanımadın beni.”

“Bağışla yiğidim” dedi hoca, “Gözüm ısıyor velâkin, ihtiyarlık de, çık işin içinden. Bazan ezana başlarım da gerisini getiremem, unuttur giderim. Oğul, ihtiyarlık dedim a, zorlu bastırdı. Gel bağışla ismini, olsun bitsin.”

“Onbeş yıl önce Sultan buyruğu ile bir atlı düştüydü ya köye, on dokuzundan yukarı, ellisinden aşağı herkesi köy meydanına topladıydı ya... Hatırlıyor musun hocam?”

Hoca sakalını çekiştire çekiştire baş salladı.

“Onlardan sın ha!”

“Onlardanım ya, onlardanım ama genç gittim, kocamış dönüyorum. Tanımamakta yerden göğe hakkın var. On yıl cenk, beş yıl esaret...”

“Esaret ha!”

“Esaret ki ne esaret! Bu Uzlarda sen sen ol, insaf, vicdan diye birşey arama. İnsanı kafese kapatırlar da vahşi bir hayvan gibi çerGEDEN çERGeye dolaştırırlar.”

Hoca parmağıyla kör gözünü işaretledi.

“Bilmez olur muyum, öyle bilirim ki hem de. Lakin hâlâ kim olduğunu söylemedin.”

“Ben Tekin’in babasıyım hocam, Tekin’imi bildin ya, giderken beş yaşında filandı, şimdi yirmisinde koca delikanlı olmalı.”

“Vaaay!” diye bağırarak yerinden koptu hoca, tuttu sıktı adamı göğsünde. “Vay... vay... vay!” dedi birkaç kere daha üst üste.

“Vaay! Sen bizim Abdurrahman’ımanızsın, öyle mi?”

“Öyle hocam öyle, ben Abdurrahman’ım, bu köyden...”

Hoca duruldu, döndü yerine çöktü tekrar, coşkunluğu sabun köpüğü gibi söndü birden bire, başı düştü göğsünün de altına. “Evlat” dedi, inim inim bir sesle.

“Evet hocam...”

Bekledi, bekledi. Sonra tekrarladı aynı sözü:

“Evlat...”

“Emret hocam.”

Tek gözünü ardına kadar açarak baktı Abdurrahman’a, dudaklarıyla söylemeye korktuğu şeyi gözüyle söylemek istencesine. Abdurrahman’ın içini bir sıkıntıdır bastı. Hocanın bakışlarındaki derin meçhûle, soru yüklü bakışlarını mızrak mızrak sokarak eşeledi. Bir şeyler vardı evet, korkutan, ürküten, tedirginlik veren bir şeyler, ama ne?

“Hocam?”

Hoca ağır ağır doğruldu. Cübbesinin eteklerini topladı, yürüdü. “Buyur” dedi, “Fakirhaneye geçelim. Aç olmalısın, önce karnını doyur...”

Abdurrahman da doğruldu, seğırtti hocanın ardından:

“Sağol hocam, lâkin hasret yüklüyüm ben, bir an önce evime kavuşmak istiyorum.”

Hiç cevap vermedi hoca, ağzım kenetledi, yemeğin sonuna kadar kaldı öyle, tek kelâm etmeden, bütün soruları duymazdan gelerek, bilmezden görünerek. Ama içten içe yalnız savaşçıya anlatacağı şeylerin korkunçluğunu bir nebze olsun azaltacak kelimeleri, tabirleri arayarak, hep sustu.

Yemek de bitti, susuşun mazeretleri de bitti. Hoca sırtının üzerine ardı ardına saplanan oklardan kurtulmak ister gibi havada elini salladıktan sonra:

“Bre Abdurrahman Gazi” diye söze girdi. “Hey Gazi Abdurrahman, hey oğul! Cenk gördün, esaret gördün, ölüm gördün say, kaç kere?”

Abdurrahman Bey girişin arkasını merak ediyordu asıl, ama cevap vermemezlik edemezdi:

“Çok” dedi, “Belki yüz kere...”

“Belki de bin, iyi düşün!”

“Belki, fakat nasıl sayabilirim? Bir cenge girilir, insanlar kılıç altında, topuz altında, mızrak altında geçerler. Kiminin başı gövdesinden ayrılır, kiminin kolu, kiminin bacağı. Bakarsın can dostların sarı yapraklar gibi patır patır düşerler; bakarsın bir koca grupta taarruza geçtin, yalnız dönüyorsun. Bütün bunları gördüm, yaşadım, yine de hiçbirisi esaret kadar koymadı inan hocam.”

“İnanırım, adım gibi inanırım! Sen Alpaslan'ın ordusunda at tepmiş, kılıç kuşanmış adamsın.”

“Ve Uz kavmine beş yıl esir olmuş adamım.”

Hoca ısıklılaşan bu sesin verdiği sinyali aldı:

“Uz kavmine kinin derin” dedi.

“Topunu kinimin derinliğinde boğabilirim hocam.”

“Etme bre Abdurrahman Bey! Kin insanoğlunun göz bağıdır, bağlar gözünü, kör kör yürütür. Ya ateş olur yakar, ya kuyu olur boğar, ya bataklık olur yutar. Bak şu gözüme.”

Parmağını kör gözüne bastırdı:

“Beş yıl kadar önce” diye devam etti. “Geldiler, gözümü aldılar ve gittiler. Yoo, sade gözümü değil, haksızlık ediyorum, köyümü kaybettim. Kesebildikleri kadarını kestiler, bazılarını astılar. Tam on kişi sallandırdılar şu minare olarak kullandığım avludaki yaşlı çınara. Ağacın dalları çatırdadı oğul, belki de bu vahşet karşısında inliyordu.”

Abdurrahman Bey boğulur gibiydi. Hançeresine, hocanın bahsettiği ağaç, dalıyla, budağıyla tıkanmıştı sanki.

Üst üste yutkundu, ağaç inmedi; öksürdü fakat çıkmadı, gözleri büyüdü büyüdü, kara ile ak karıştı iyiden iyi.

“Oğlum Tekin, karım Esmel!” diye ıslıkladı güçlkle.

Hoca dehşet sahnesini yeniden yaşıyordu. Sakalındaki kıllar dikleşmişti, dudakları titriyordu.

“Karına gani gani rahmet oğul” dedi buz tutmuş sesiyle. “Tekin’e gelince; ellerimle yetiştiriyordum. Ellerimi kırıp aldılar, götürdüler. Kaçtırdılar onu. Bir hafta kadar evvel dağlarda bir grup Uzu gördü çobanlarımız. Haber ettiler. Bizimkiler silahlanıp düştüler arkalarına. Bilmem bulurlar, bilmem bulamazlar. Köyde yaşlılardan, kadın ve çocuklardan başka kimse yok bu yüzden.”

Abdurrahman artık hocanın anlattıklarını anlayamıyordu. Kafasının içinde cenk uğultuları vardı. Binlerce savaşçı at tepiyor, kılıç çalıyor, nâra atıyordu. Bir uğultu, bir keşmekeş. Fırladı, kalktı. Hiçbir şey söylemeden dışarı koştu. Ay çıkmıştı, fakat Abdurrahman bunu da görmüyordu. Kulübelerin arasında hedefsiz dolandı bir süre. Kılıcının kabzasını sıkı ikide bir, avucu acıyana kadar. Yorulunca bir dut ağacına yaslandı. Ay ışığıyla yıkanan dallarında gözlerini dolaştırdı. Tanıdı ağacı. Hatıra yüklü dallarına varıncaya kadar. Oğlu ile karısı aşağıda bir kilim tutarlar, kendisi ağaca çıkıp silkelardi. Şu kenarda çergelerini kurmuşlardı. Hayatın bütün güçlüklerine rağmen mesuttular. Sonra bir atlı, Sultan buyruğu getirmiş, ardından

bir grup Uzlü kan deryasında kılıç çalmıştı. Esmesini öldürmüşlerdi. Tekin'ini götürmüşlerdi. Hayatının direkleri çalınmıştı adamın. Başka dayanaklar mı aramalı, yoksa karısının yanına gitmenin bir yolunu mu bulmalıydı? Karar veremedi. Gitti yine hocanın karşısına dikildi.

"Ne yapmalı?" diye sordu kırık dökük.

"Ruhunu intikam zindanından kurtar önce" dedi hoca. "Kinini şahsî düşmanlıklarla küçülteceğine, Allah düşmanlarına tevcih ederek büyüt, mânâ kazandır. Önce nefsinle savaş, onu yen."

"Söylenesi kolay hocam. Benim ciğerlerimi söktüler, bunu nasıl unuturum."

"Söylenesi de kolay değil beyoğul, hele senin durumunda olan birine. Değil ya, başka çare de yok ki. İntikam peşinde koşarsan gözükara gidersin. Yalnız öfkeyle dolu bulunacağından, arada bazı masumlara zarar verebilir, boyunca günah çukuruna düşersin. Karının, çocuğunun başına gelenleri unut demiyorum. Diyorum ki onların başına gelenler bütün Selçukluların da başındadır. Dün, bugün veya yarın. Bize kendi soyumuzdan fakat dinimizden olmayan Şamanist Uzların ileride daha büyük zararları dokunacaktır. Bunlar Bizans kâfirinden çok daha tehlikeli. Zira herkes Bizans'ı peşinen düşman belleyip tedbir cihetine gidiyor. Ama Uzlar için öyle mi ya? Bazılarımız onların da Türk olduğunu, akıbet bize iltihak ederek İslam'ı da kabul edeceklerini ileri sürüp, mülâyim davranmaktan yanadırlar. Uzlar bundan faydalanıyor en çok. Kendilerini yarı kardeş gören gafillere sırtlarını dayıyorlar ve Selçukluları arkadan hançerliyorlar. Sen hakikatin ateşinde pişmiş birisin. Yerinde olsam gider Sultan Alpaslan'a olanı biteni aktarırdım. Nizamul-Mülk'e de anlatırdım. Akıllı kişidir duydum, bir tedbir düşünür belki. Kendi soyumuzdan diye putperestliklerine göz yummazlar, dinimize düşman olan herkesi düşman ilân etme gerçekçiliğini gösterirler. Bütün hudut

boylarında yaşayan ehl-i din mustarip. Ne malı emniyettedir, ne canı. Söyle

Alpaslan'a: Sultan buyruğu diye toplanan askerler köylerini koruyamayacaksa niçin toplanır? Ayoğul! Şefkatini kininin üstüne çıkar, kılıcını şahsî öfkene değil, dinini korumaya ada."

Abdurrahman fırtınalı duygularının üstünde sabah meltemi gibi okşayarak gezinen bu cümleleri sindire sindire dinledi. Hocaya hak veriyordu. Hayatın her sillesiyle bir salyangoz gibi iradesi ezilir, şahsî kinine umurun menfaatini kurban ederse; bir intikam kılıcı, bir öfke kasırgası olur, ömrünün kalan kısmını kendi ateşine kendini yakarak zehrederdi. Böyle olmamalıydı. Türk boyları İslam diniyle müşerref olduktan sonra bir millet şuuruna girmişler, âdil bir idarenin etrafında kenetlenerek devletleşmişlerdi. Putperest kalmış yahut Hıristiyan olmuş Türklere de bu şuur meşalesini ulaştırmak lazımdı.

"Haklısın hocam" dedi neden sonra. "Geldiğim yere dönüyüm. Uzların şahsıma yaptıklarını unuturum belki, ama dindeşlerime karşı saldırıları devam ederse hiçbir zaman affedemem."

Biraz durdu, borkünü düzeltti, yanağını kaşıdı.

"Hoca. Onca uzun yola atım dayanamadı öldü. Senden bir at rica ediyorum. Varsa tabii."

"Yorgunsun, geceyi burada geçir, dinlen, sabah ola hayır ola. At da buluruz inşallah, gerçi Uzlar binek hayvanı namına pek birşey bırakmıyorlar ama..."

"O zaman yaya yürürüm hocam, geldiğim gibi giderim de, gönlünü hoş tut. Affet hocam, sabaha kalamam, sığağı sığağına düşmeliyim yola, belki köylülere rastlarım, hani dağda çobanların gördüğü bir grup Uzluyu takip eden sizin gençlere, rastlarım belki. Bir at verirler bana, daha da olmazsa yaya yürürüm. Henüz kırk yaşındayım hocam, şükrolsun Allahıma, bacaklarımda yürüyecek derman var."

Öptü elini, vurdu yola.

İkinci Bölüm

“**Y**ILLAR YILI DOLAŞILDI, dağlar aşıldı, ırmaklar geçildi, akından akına koşuldu. Ve bir gün kır atlı Tuğrul Bey atının yularını çekti. At ön ayaklarını kasti, çakıldı. Kıvılcım kıvılcım yandı taşlar. Ardındaki kalabalığa dönüp dedi ki: ‘İşte burası! Teey gözünüzün gördüğü yere kadar, teey gücünüzün erdiği yere kadar, teey bütün bakir otlaklar, teey bütün bu topraklar bizim! Şükrolsun bize bunu bağışlayan yüce Allah’a! Salât ve selam olsun Peygamberine!’

“Kalabalık coştı, kaydadı. Hayran hayran mızrağın işaretlediği ovayı seyrettiler. ‘Şükrolsun Allah’a! Salât ve selam olsun Peygamberine’ dediler. Dalgalandılar, dalgalandılar, nihayet duruldular. Sultanın emriyle hamd sancağını meydana diktiler. Ardında saf tutup şükür namazı eda ettiler. Sonra kazıklar çaktılar, çergiler kurdular. Koca bir yurt kurdular.

“Bu yurt bulununcaya kadar çok dolaşıldı, çok savaşıldı. Geçilmedik yol, su içilmedik pınar başı kalmadı. Ama en sonunda murada erildi, en sonunda umulan bulundu.

"Göçler durmadan aktı, insan seli yeni yurda yığıldıkça yığıldı. Yeni yurt yetmemeye başladı. Hayvanlar yine açlıktan zayıflar oldular. Tuğrul Bey o zaman yeni yurtlar edinmek lazım geldiğine incindi. Amcasıoğlu Hasan'a sayısız asker verdi, fethetmemur etti. Bizans keferesi Zapsuyu kenarında Hasan'ı kahpece pusuya düşürdü. Hasan vuruşma sırasında şehit oldu. Dağılan ordusu İran Ermenistan'ına doğru çekildi. Geri dönmeye muvaffak olanlar teey oralarda yeni yurtlar bulunduğunu müjdelediler. Bizanslıların haylice üstün, fakat cenk kabiliyetinden mahrum kadınlaşmış insanlar olduklarını söylediler.

"Sultan Tuğrul, amcasıoğlu Hasan'ın şehadetine ve ilk büyük akının başarısızlığına fazlasıyla üzüldü. Derhal Azerbaycan valiliğinde bulunan kardeşi İbrahim'i Rûm seferine memur etti. Erran bölgesinde gazavat yapan Kutalmış'ı da yanına kattı.

"Bu ordu zaferden zafere koştı. Yeni yurtlar ele geçirdi. Fetihnâmeler ardı ardına Sultanın oturduğu Rey şehrine erişti.

"Günlerden birgün İbrahim ve Kutalmış da Rey'e döndüler. Bizanslılara yardım eden Gürcistan hâkimi Liparit'i de esir olarak getirdiler. Sultana takdim ettiler. Bizanslıların Liparit'e mukabil teklif ettikleri külliyetli miktarda fidyeyi, Sultan Tuğrul reddetti ve hiçbir karşılık almadan düşmanını serbest bırakma büyüklüğünü gösterdi.

"Bu satırların yazarı hakir bendeniz Ebu'l-Fazl Nâsır, Sultanımın elçisi olarak Liparitle birlikte Bizans'a gönderildim. Bizans hâkimine Sultanımın üç buyruğunu götürdüm: Birincisi, Kostantiniyye'de yüz elli yıl kadar önce inşa edilmiş olup şimdi harap halde bulunan camiin yeniden inşası. İkincisi, Sultan Tuğrul adına hutbe okunması. Ve üçüncüsü, eskiden Abbasi halifelerine ödenen yıllık verginin bundan böyle Selçukîlere ödenmesi...

"Bizans hâkimi Konstantin, ilk iki teklifi memnuniyetle

kabul etti, ama üçüncüsünü şiddetle reddetti. Bizans yurdunun, Selçuk yurduna haraçgüzar olamayacağını, öfkeli bir dile beyan eyledi.

“Döndüm, Sultan Tuğrul’a aynen naklettim. Düşünceye vardı. Tam dört yıl düşündü. Ufak-tefek akınlarla oyalandı. Ama mütemadiyen ordusunu kuvvetlendirdi, silahlarını yeniledi, iaşelerini yığdı.

“Beyler yakınmaya geçtiler. ‘Niçin beklenir?’ dediler. ‘Sultan Tuğrul bunca hazırlığı düşmana gösteriş olsun diye mi yapar, yoksa düşmanın üstüne varmaya mı? Hani gün açar gece çöker, biz yine beklemedeyiz.’

“Sultan Tuğrul bunları duydu. Beylerini topladı. ‘Bre,’ dedi, ‘Sabrınız taşar görürüz. Lakin bilesiniz ki sabrın sonu selamettir. İşte gün geldi çattı. İki ırmak ortasında sıkışıp kalamayacak kadar büyüdük. Dinimiz en büyük din, milletimiz büyük bir millet, savaştı bir millet; din uğruna gaza ederken şahadete ulaşmaktan gayri şey düşünmeyen bir millet. Teey öte yerlerde bir güzel yurt var, bize lâyük. Lakin oraya bir daha geri dönmek üzere gitmek muradımız. Bu yüzden dört koca yıl bekledik. Hazırlandık, güçlendik. Haydin Bismillah, gaza yoluna!’

“Bismillah denildi, Anadolu’ya girildi (1055).”

Adam okuduğu el yazması kitaptan çekti aldı başım. Buğulu bakışlarını etrafında halkalaşmış gençlerin üstünde gezdirdi. Kalın taneli teşbihinden birkaç taş yuvarladı.

“Teey, böyle işte” dedi. “Girildi Anadolu’ya. Bastığınız şu topraklara. Her karışında bir şehit, her çukurunda candaşlarımızın, dindaşlarımızın, soydaşlarımızın kanı. Her ağacın her yaprağında Allah sesi.”

Gençlerden biri, tok, heyecanlı:

“Sonra?” dedi. “Dede, gerisini de okusan bize...”

Uçuk dudaklarında pembe bir gülüş yayıldı ihtiyarın:

“Teey” dedi, “Okumak iyi, okumak hoş. Bakıyorum sizi sardı, yalan mı?”

“Doğru.”

“Okumak iyi de, asıl o günleri yaşamak var.”

Gözlerindeki bulut kümecikleri neme dönüştü birden, ağlayacak hale geldi. “Ben” diye devam etti, “Yaşadım o günleri be hey çocuklar! Yudum yudum soludum Anadolu havasını. O bambaşka bir hava. Van Gölü’nün bir ucundan dühul ederek Tuğrul Sultanın kumandasında Bergri’ye (Muradiye) ilk taarruzumuzu yaptık. Ezdik, yürüdük. Vardık, düştük çığ gibi Erciş önüne. Kale kavî mi kavi, giriş ne mümkün. Sardık, bekledik.

“Tam sekiz gün. Bir de baktık, beyaz bayrak çekildi, kapılar açıldı. Erciş hâkimi dayanamayacağını anlamıştı. Bol hediyelerle birlikte itaatini arz etti. Bizde aman diyene kılıç üşürmek caiz değil, bağışladık onları. Ne sevindiler. Konstantin keferesi ağır vergiler yüklermiş, halkı ezer, candan bezdirirmiş. Sultan Tuğrul’a yalvar yakar oldular. Git Malazgirt kalesini al, dediler. Al ki, Rum, Ermeni, bütün Anadolu halkı hamd sancağının âdil gölgesinde rahata kavuşsunlar. Sultan zaten bunu düşünmüş. Çünkü Malazgirt en muhkem ve en hâkim kale. O alınamazsa Anadolu’da hâkimiyet rüya olarak kalır.

“Sultanın emriyle hazırlandık, vurduk yola. Düştük Malazgirt kalesinin eteklerine. Vasil derlerdi, Ermeni bir valisi vardı kalenin. Bizim insan yiyen barbarlar olduğumuza kale halkını inandırdı. Kuvvetli bir müdafaa ile karşılaştık. Cepheden taarruzlarımız akim kaldı, fazlaca zayıat vermeye başladık. Bunun üzerine lağımlar kazarak yeraltından kaleye girmeyi denedik, fakat bunu da haber aldılar. Mukabil lağımlarla adamlarımızı esir ettiler, kale burçlarına çıkarıp görebileceğimiz şekilde astılar, kestiler. Aralarında Sultanımızın kayınpederi de vardı.

“Sultan Tuğrul, Bitlis’ten bir mancınık getirtti. Bununla kaleyi gülleye tuttuk. Fakat ne fayda? Vasil çok kurnazdı. Tellâl bağırtmış. ‘Kim ki gider Selçukluların mancınığını yakmayı başarırsa altına ve gümüşe gark edilecek.’ Paralı bir Kuman as-

keri, işi kabullendi. Bir değneğin ucuna mektup takarak askerlerimize haberci olduğu intibasını verdi. Kolaylıkla aramıza girdi. Meğer urbasının içinde neft yağı saklarmış. Mancınığın önünden geçerken biraz eğleşti. Bizimkiler adamın mancınığa hayranlık duyduğunu sandılar. Hay sanmaz olaydılar, Kuman askeri sür'atle urbasından nefti çıkardı ve mancınığı bizimkilerin şaşkınlığından istifade ederek ateşlemeyi becerdi. O kargaşada üstelik kaçmayı da başardı. Sultan Tuğrul bile bu cesaret karşısında hayran kaldı. 'Aferin,' dedi, 'Düşmanın da cesuru makbuldur.' "

İhtiyar sözün burasında acı acı soludu. Yumruğunu kaldırıp dizini dövdü.

"Taarruz akim kaldı çocuklar" diye devam etti sonra. "Muhasaradan vazgeçildi. Geri çekildik. Ama çekilirken de boş durmadık ha, Kars'ı üç gün muhasara ettikten sonra, bütün kuvvetimizle Pasin Ovasına indik. Avnik'in (Civankale) önünden geçtik. Büyük Tuya kadar ilerledik."

"Malazgirt'ten yüzgeri etmek enikonu Sultanın içine ukde olmuş olacak ki, yeniden geri döndük. Yanımızda dört yüz kişiyle işletilebilen çok muazzam bir de mancınık bulunuyordu bu sefer. Fırlattığımız koca kayalar surlarda onarılmaz gedikler açmaya başlamıştı. Lakin talih, kış bastırdı. Fetihlere devam ede ede Rey'e döndük."

Sustu. İçine mum dikilmiş iki budak deliğini andıran gözlerini kucağında unuttuğu kitaba dikti. Bekledi, bekledi. Sonra birden silkindi, kalktı:

"Tarih dersi bu kadar" dedi, "Hey gençler, artık biraz da kılıç dersine ne buyrulur?"

"Tam tadında kestin dede" diye mırıldandı gençlerden biri, itiraz yollu.

İhtiyar mânâlı mânâlı gülümsedi.

"Herşeyi tadında bırakmak gerek ayoğul, üst yanını bir başka sefere anlatırım. Hadi, şimdi kılıç başına! Ne o Şems,

Malazgirt surlarından yüzgeri etmiş Tuğrul Sultanım gibi yüzün ekşir, neyin nesi, kılıç dersini sevmez misin?"

Şems suçüstü yakalanmış bir çocuk gibi kızardı, gözlerini yerden almadan:

"Severim de, bu dersin ne zaman biteceğini düşünürüm. Gayri çocuk değiliz. Kılıçları birbirimizle oynaş için kullanmaktan sıkıldık, gaza meydanında kâfir kellesi düşürmeye hasretiz."

"Ya! Demek yeterince öğrendiğin kanaatindesin."

"Evet..."

"Bana sorarsan daha pişmedin. İstersen deneyelim. Benim gibi perişan bir ihtiyarla kılıç tokuşturmaya var mısın?"

Delikanlılar bakışıp bıyıkaltı gülüştüler.

"Anlıyorum" dedi ihtiyar. "Kolumda derman kalmadığını sanıyorsunuz."

Bir hamlede sıyırdı açtı kolunu, delikanlılara doğru uzattı.

"Vakia pörsümüş gözükiir ya, siz bakmayın görünüşüne, bu bilek serhad boylarında çelikleşti. Bir zamanlar bileğimi kimse bükemezdi.

Şems alçak bir sesle;

"Bir zamanlar" diye mırıldandı müphem.

"Öyle" dedi ihtiyar kızgın mı kızgın. "Artık genç değilim. Lakin bileğimin gücüne inanıyorum. Mademki niye askerlikten alınıp size öğretmen verildim diyeceksiniz? Anlatamadım ki. Yaşlandın dediler. Çok hizmetin geçti sağol dediler. Bundan böyle himmetini Selçuklu gençlere harca dediler. Bildiklerini öğret, tecrübelerinden istifade ettir dediler. Hizmetin küçüğü, büyüğü olmaz, hizmet hizmettir diye düşündüm, kabul ettim. Hey Temir Ali görürüm tüysüz suratındaki alaycılığı, bilirim sen de Şems gibi düşünmeye başladın. Ya Boğaç'a ne demeli? Kulağını koparıp eline mi versem, yoksa kılıç çekip karşıma mı alsam?"

Boğaç ellerini önünde bağlayıp boynunu bükü.

"Boynumuz kıldan ince dede, nasıl dersin öyle olur."

"Ya! Benimle kılıç tokuşturmaya aklınız yattı demek oluyor, gelin meydana..."

Yirmi yaşında bir gencin zindeliğiyle avluya atladı. Sıyırdı dikti önüne kılıcım. Çakmak çakmak süzdü gençleri.

"Önce hanginiz?"

"Ben!" diye öne çıktı Şems, "Kabahatin büyüğü bende olduğuna göre..."

"Pekâlâ, sar kılıcının ucunu bezle."

Sardılar ve beş adım açıldılar. Önce çelikleşen bakışlar tosladı, sonra çelik kılıçlara geldi sıra.

"Hamle et!" diye bağırды ihtiyar. "Hadisene!"

Şems bir atak yaptı, fakat ihtiyarın tecrübesine tosladı anında, kılıçlar çarpıştı, kıvılcımlar uçtu. Şems şaşkın şaşkın baka kaldı.

"Hamle sırası bende" dedi ihtiyar, "Kolla!"

Yukarıdan aşağı bir şaşırtmaca ve ardından sağdan sola doğru bir vuruş. Şems'in kılıcı uçuverdi.

"Vaay!" diye soluklandı Şems, "Doğrusu bu usûlü bilmiyordum. Nasıl yaptın dede, öğretsene."

"Ben de bunu anlatmaya çalışıyorum ya, daha bütün kılıç oyunlarını öğrenmediniz. Evet, gençliğinizden gelen ataklığı-nız var, kabul, ama bizim gibilerin de yaşlılıklarından gelen tecrübeleri var. Şems, dövüşürken vücudunu kas katı geriyor-sun, yanlış bu. Pek duracaksın, ama katılaşılmayacaksın, kıvrak olacaksın. Hele hiçbir zaman şaşkınlığa düşmeyeceksin, ne kadar fena bir vaziyetle karşılaşırsan karşılaş, soğukkanlılığını muhafaza edeceksin. Anlaştık mı?"

Temir Ali'nin çılgığı Şems'in cevabım boğdu:

"Heey... Şuraya bakın!"

Tümsekten bir toz bulutu kopmuştu. Yuvarlana yuvarlana köye yaklaşıyordu.

"Ne ola?" diye mırıldandı ihtiyar, "Hayırdır inşallah. Bizim akıncılardan bir kol olsa gerek."

Yürüttüğü fikre mantığını ortak edemedi. Selçuk akıncılarını toz bulutundan bile tanırđı o. Her zaman üçer sıra giderlerdi. Akınlarda da böyle idiler, gezmelerde de. Toz bulutu ona göre kalkardı. Dar ve uzun. Şimdi öyle mi ya, sırf küme, tor top birşey. Yok, bunlar Selçuklu akıncıları olamazlardı. Bekledi. Savaş nâr alarmı duyana kadar bekledi.

“Peçenekler” dedi kükreyerek.

Boğaç saf saf güldü:

“Bizim soydan...”

İhtiyar sert bir bakışla susturdu genci.

“Evet ama dinimizden değiller. Herhalde hatırımızı sor-mak için gelmiyorlar. Boğaç var git, köylüyü topla, pusatlarını da alsınlar, ne olur ne olmaz, tedbirli bulunalım.”

Boğaç uzaklaştıktan sonra ihtiyar, evine girdi. Karısıyla kı-zına dama çıkıp saklanmalarını emretti. Tekrar döndü.

“Silâhlarınızı hazır bulundurun” dedi gençlere. “Ama bir taşkınlık yapmamaya dikkat edin. Onlarla ben konuşacağım.”

Hayli yaklaşmışlardı. Korkunç çığlıklar atarak geliyorlardı.

“Hop... hop... hop!”

İhtiyar tahmini bir hesap yaptı.

“Yüz kişi kadar olmalılar” diye açıkladı fikrini, “Biz de bu kadar varız ama köylülerin çoğu tarlada, niyetleri kötü ise, ba-şımız derde girecek. Üstelik yeter silahımız da yok.”

Bir ok vınlayarak arkadaki ihtiyar söğüde saplanınca sustu. Her nasılsa tarlaya gitmemiş on beş kişi meydanda, yaşlı ada-mın etrafına biriktiler. Artık çok yaklaşmış olan atlıları çene-siyle işmarladı yaşlı adam:

“Peçenekler” dedi sadece.

Kanları damarlarında dondu adamların. Çeneleri kilitlen-di. Peçeneklerin reisi kara atını köylülerin önünde durdurdu.

“Açılın!” diye homurdandı. “Burkut derler adıma. Karşı koymaya kalkmayın. Adamlarım köyü yağmalayacak.”

Buz gibi bakışların altında keyifle sırtıttı, başının tepe ye-

rinden başlayarak beline kadar inen saç örgüsünü titrete titrete adamlarına emir verdi:

“Köye dağılın!”

“Durun!” dedi ihtiyar Selçuklu, “Zahmete değer birşey yok evlerimizde. Biz...”

Sözünü bitiremedi, kara atının havada ısıklayan kırbacı ihtiyarın yüzünde şaklayıp sözün gerisini biçti.

“Şom ağızlı keçi! Bana dur diyecek adam daha anasından doğmamıştır. Burkut'u duymadın mı ha?”

Bir daha şaklattı kırbacım. İhtiyarın yanağı yarıldı. Aksakalında kan iz iz oldu. Köylülere baktı, hazırdılar, sabırsızdılar; hücum için izin dileniyorlardı. Döndü Burkut'un adamlarına. Adamlar şaşmış gibiydiler, ihtiyarın söz söylemesine mi, reislerinin ihtiyarı kırbaçlamasına mı, kimbilir neye şaşmışlardı? Köyünü düşünmese tek başına daldardı içlerine, hiç tereddütsüz daldardı. Şüphesiz ölürdü. Ölmek ne kelime, şehit olurdu. Nice özleyip rüyalarına giren ve fakat ön saflarda vuruştığı o büyük günlerde dahi bir türlü gelmeyen şehadet! Şimdi arasa? Peki, ama arkasında duran on beş köylü? Biliyor, onlar da isteyerek şehadetin kucığına atarlar kendilerini, ya arkada kalacak olanlar. Bebeler, taze gelinler, kocakarılar...

Yanağındaki kanı sarığının sarkan ucuyla sildi.

“Yiğit demeye utandığım ey Peçenekli” dedi. “Al köyü, istediğin gibi talân et. Lâkin yalvarıyorum, cana dokunma.”

Adam atının üstünde tepine tepine güldü. Sonra kırbacını kaldırdı. Ama nedense vurmaktan vazgeçti.

“Canın o kadar tatlı mı ihtiyar?”

“Yanlışı anladın” dedi, diklendi ihtiyar. “Kendim için değil, sabiler için yalvardım, kadınlar için yalvardım; benim canımdan ne olacak? Kime ne faydam var ki? Güneşi yüzlerce defa doğarken gördüm, yüzlerce defa batarken gördüm. Hep aynı yerden doğuyor, aynı yerden batıyor. Güneşe hükmeden benim kaderime de hükmediyor.”

“Şamanlarımız” diye kükredi Burkut.

İhtiyar şiddetle iki yana salladı başını:

“Allah!” dedi bir solukta. “Verdiği cam dilediği zaman dilediği şekilde alır. Tasarruf Onun elindedir.”

Burkut’un çekik gözlerinde ince kırpışmalar oldu, kor kor alevlendi göz bebekleri.

“Dönekler! Hepiniz döneksiniz. Atalarınızın dinini bırakıp Arabın dinine girdiniz.”

“Allah’a kul olmak, Ona kul olduğunu bilmek, böyle bir teslimiyet içine girmek saadetlerin en büyüğüdür inan Ki” diye devam etti ihtiyar. “Niçin bizi itham ediyorsun? İslamiyet kim-senin malı değil, cihanın malı. Kimseye mahsus gönderilmedi, cihana ihsan edildi. Arabın olduğu kadar bizim, bizim olduğu kadar da sizin dininiz olabilir bu din. İrkdaşız, gelin dindaş olalım. Aramızda hepinize yer var. Türklerin ekseriyeti Müslüman oldu, dağınıklıktan kurtuldular, göçebelikten çıktılar, hayatın da, ölümün de hikmetini anladılar.”

Burkut müstehzi:

“Neymiş, neymiş bakalım?” “Hayat, yaydan fırlamış bir ok, gider bir mezarlığa düşer. Asıl hayat ondan sonrası, âhiret. Hayatı manâlı kılan, bu hayatın ötesinde saklı olan hayat. Onun da giriş kapısı ölüm.”

“Bu yüzden mi önümde titremiyor, yerlere kapanıp bağışlanman için yalvarmıyorsun?”

İhtiyar “Hepsi boş” der gibi başını salladı:

“Niçin bir kula, kulluğunu unutturup efendi olduğunu zannettirecek tarzda yalvarayım? Münacât kapısı tektir, dua; o da Allah’a yapılır. Çok yaşadım. Ama Allah bilir, doğru yaşamak için didindim. Bütün Müslümanlar bu doğrunun peşinde. Senden isteyeceğimi istedim ben. Kadınlara, çocuklara dokunma! Sana söyleyeceğimi de söyledim. Gel Müslüman ol!”

“Bre!” diye bağırdı Burkut çılgın çılgın. “Bre! Korkmadan bir çuval lâf ettin. Sen kendini ne sanıyorsun ihtiyar keçi?

Böyle tütsülü sözlerle kanacak adam mıyım ben? Dinin senin olsun, köyünü istiyorum. Bütün içindekilerle birlikte. Burkut bir köye girdi mi, o köyde taş üstünde taş, omuz üstünde baş kalmamalı. Al bunu da!”

Kırbaç yine ıslıkladı, yine uğursuz tepinmelerle kıvrıldı, dalgalandı ve ihtiyarın omuz başına tutundu.

“Dağılın!” dedi aynı anda. “Önce şu evden başlayın. Ne bulursanız yığın meydana. Çoluk, çocuk, genç, ihtiyar; ne bulursanız.”

İhtiyar kırbacı âni bir hamleyle yakaladı, yakaladığı gibi hızla çekti. Eşkiya başıboş bulunmuştu, elinden çıktı kırbaç, ihtiyarın eline geçti. Şaşırdı, daha toparlanamadan kendi kırbacı kendi kafasında patladı.

“Atılın” diye bağardı ihtiyar, köylülere. “Atılın yiğitlerim!”

Zaten sabırsız, zaten tetikte idiler. İhtiyarın lâfı bunca evirip çevirmesine içerleyenler bile vardı. Başta iki arkadaş: Şems ve Temir Ali. Kaynıyorlardı için için, yürekten yanıyorlardı. İlk onlar atıldılar.

“Amma beklettin dede” diye seslendi Temir Ali, “Sonunda karar verdin nihayet.”

“Vurun!” dedi ihtiyar. “Vursanıza.”

Şems bir Peçenekli haydudun tergisine fişkırdı âdeta, adamı kısıkvrak ederek attan aşağı yuvarladı.

“Gördün marifetimi dede?”

“Vurun!” dedi ihtiyar, “Lillah aşkına!”

“Allah!” diye çağıladı köylüler. “Allah... Allah!”

Fakat uzun sürmedi, süremezdi. On beş kişiye karşı yüz kişi. Yaya on beş, atlı yüz. İyi silahlanmış, dövüşgen. Gözleri kan bürümüş, çapulcu.

Yine de namuslarını savundular. Topraklarının namusunu, kadınlarının namusunu. Bu mefhumlar bir yerde ölmeyi gerektiriyordu, öldüler. Kan istiyordu, verdiler. Ama sonuna kadar savundular. İhtiyar yedi defa doğruldu düştüğü yerden,

her doğruluşunda bir Peçenekliyi hakladı. Şems ile Temir Ali yanyana yıkıldılar. Çocukluklarında oynarken yaptıkları gibi tıpkı, savaş oyunu oynarken. Şems dayanamaz şakacıktan ölümlüne gülerdi çok kere. Bu yüzden oyun dışı bıraktıkları olurdu onu. Yine gülüyordu güneşin gözüne gözüne, güneş saçlarında yıkanıyordu, kıvrımlarının arasına tutunmuştu, kanlı kıvrımlarının. Söğüt ağacı bütün heybetiyle kan gölcüğünün içine sığmıştı, hayret!

İhtiyarın karısını, kızını çıkardılar önce, sürükleye sürükleye. Babasına doğru atıldı genç kız, kocasına doğru atıldı yaşlı kadın; tuttular, yine sürüklediler, kırbaçladılar. Genç kız o hengâmede açılan saçlarına örtüsünü çekmeye çalıştı. Bir Peçenekli haydut bunu nasılsa fark etmişti, uzandı, çekti başörtüsünü bütününüyle, kahkahalar attı; eğile doğruyla güldü, güldü. Genç kız birden kasırga kesildi sanki nasıl fırladı, nasıl kurtuldu, nasıl bir atılımla babasına ulaştı ve ne zaman sarığını alıp başına sardı, saçlarını kapadı; şaşkın bakışlar bu kısa zaman şeridini sanki hiç yaşamadılar, hiç görmediler. Kendilerini toparladıklarında genç kızın şöyle dediğini duydular sadece:

“Şehit babacığım, sarığını ödünç alıyorum, verdiğin terbiye mucibince nâmahreme görünmemek için son çare olarak!”

Sonra bir hıçkırdı, iki hıçkırdı ve olduğu yerde yığıldı kaldı.

Gülemediler, bakıştılar.

“Oldu mu ya” diye söylendi arka sıralarda kalmış genç bir haydut.

Alnındaki kesik çizgilerde zulümle merhametin yumruklanması duyuluyor gibiydi. Yapılanlardan tiksinimişti.

“Soydaşlarımız bunlar, kardeş olmamız lazım aslında, ama olmuyor, düşmanınız birbirimize, niçin? Onlar din değiştirdiler diye mi? Fena mı yaptılar sanki İslama girdikten sonra göçebelikten kurtulup şehirler kurdular, ortak bir gaye tespit ederek akınlar yaptılar, hâlâ yapıyorlar. Ya biz? Macera arayan grup-

lar; nereye gittiğini, neden gittiğini bilemez mâcera adamları. Bugün burada, yarın bir başka yerde. Arkada bıraktığımız kandan bir şerit; katliam... katliam!”

Yavaşça çekti dizginleri, atını gruptan ayırdı. Ağır ağır gerilere sürdü. Sonra birden mahmuzladı, ok gibi ileri fırladı, dağ yoluna vurdu gitti.

“Hey! Baksanıza kaçıyor yahu...”

Bu çılgık Peçenekli haydutları şaşkınlıktan kurtardı. Burkut saçının örgüsünü şahlandırmak hızla çevirdi başını:

“Kim? Kimdir o?”

Ses çıkmadı. İlk anda kaçanı tesbite imkân yoktu. Herkes samimi arkadaşlarını aradı kalabalık arasında. Neden sonra bir ses:

“Mengüç” dedi mecalsizce. “Hani Uzlulardan bize geçen delikanlı.”

Eşkıya başı, dişlerini kanatırcasına çenelerini sıktı. Isıkla-ya ısıklaya: “Dokunmuş canıma yandığımı, elbet dokunur, onların arasından çıktı.”

Yalım yalım yanan gözlerini adamlarının üstünde gezdirdi. Atına bir sıçrayışta bindi. Dizgini avuçladı:

“Kellesini isterim” diye böğürdü, “Düşün ardıma.”

Yaşlı bir Peçenek kırık ön dişlerinin arasında kelimeleri yuvarlaya yuvarlaya:

“Yağma işi ne olacak” diye sordu.

“Kalsın” dedi Burkut, “Herşey kalsın. O kalleşi gebertmeden dönüş yok.”

Atlandılar. Geldikleri gibi hızla gittiler.

Koca söğüdün altında cesetler. Şems'in yanağı kan gölcüğü-nün içinde kızılca. Temir Ali'nin gözleri dehşetten iri iri. İhtiyar Selçuklu ağacın gövdesine yaslanmış başını, baygın kızına bir kolunu yastık yapmış. Karısı şaşkın, perişan, yılgın; bağırıp çağırmayı bile akıl edemeden bir o yana koşuyor, bir bu yana koşuyor.

Genç kız gözlerini araladı. Gördüğü ilk şey masmavi gökyüzü, hatırladığı tek şey ise kan.

"Baba!"

Bu ses yaşlı kadının ayaklarına urgan gibi dolandı, bocalattı, çakılmış gibi durdu:

"Kızım!"

Evlerden fırlayan kadınlar, çocuklar ana-kızın etraflarını almaya başlamışlardı. Kimisi feryat ediyor, kimisi heykel kadar sessiz, dikiliyordu. Genç kızın buhar kadar hafif sesi arada;

"Babacığım" diye inliyordu.

Hayret! Yaşlı adam gözlerini araladı. Uçuk bir gülücük gönderdi kızma, solgun dudaklarında belli belirsiz bir fısıltı dolaştı:

"Yavrum..."

"Babacığım!"

"Üzül... me" dedi kesik kesik. "Peçenek hay... dutları. Onlar! Keçe çergilerde yaşayan ırkdaşlarımız."

"Bir şeyler yapın" diye çırpındı karısı, "Kocam ölüyor."

Duydu bu sözleri, duymakla kalmadı, anladı. Gülüşü genişledi.

"Şehit... oluyorum" dedi. "Peygamberime... kavuşu... yorum. Güneş daha parlak... olmalı... orda. Irmaklar... daha sessiz akmalı, değil mi kızım?"

Hıçkırdı genç kız:

"Evet baba."

"Sizi... Allahıma... emanet edi..."

Bitti. Hırıltılı bir nefes bıraktı ve artık bütün takatini bu nefesle birlikte verdi. Gözlerinin akı bollaştı, bollaştı. Bakışları bir anda donuklaştı, tebessümü gerildi ve söndü.

"Babacığım" dedi, yüreğinin alevini ağzından püskürttü genç kız.

Kalabalık sessizce anlaştı. Sık sık tekrarlanan bu baskınlar

gına getirmişti. Varıp Rey şehrine durumu Nizamü'l-Mülk'e anlatmalıydılar. "Biz hudut köyleri Selçuklulardan sayılıyor-sak yalnız asker toplamak için, yalnız Sultan buyruğunu duyurmak için gelinmesin" demeliydiler. "Siz Bizans'ı baş düşman ilân edip onunla uğraşırken, bu tarafta Uzlar, Peçenekler yapacağını yapıyor" demeliydiler.

Diyeceklerdi.

Abdurrahman Bey uğradığı köylerden gönüllü toplamış, Uz ve Peçenek haydutlarına engel olmak için elli kişilik bir savaşçı grubu kurmuştu.

Atlıydılar. İkinci vakti rahvan adım gidiyorlardı. Öncüler bir toz bulutu farkedince Abdurrahman'a haber verdiler. Atını bir tepeye sürdü. Dikkatle ovayı gözledi. Öncüler yanılmışlardı. Gittikçe yaklaşan bir toz bulutu vardı gerçekten. Bir grup delicesine at sürüyor olmalıydı.

Yaklaştılar, yaklaştılar. Ve birden, birini takip ettiklerini fark etti.

"Delicesine at sürmelerinin sebebi anlaşıldı şimdi" diye söylendi kendi kendine. "Birini yakalamaya çalışıyorlar."

Arkadaşlarının yanına döndü:

"Ne olursa olsun, dost ya da düşman, bir sürü adamın tek kişiyi sıkıştırmaları hoşumuza gitmez. Orman eteğinde pusu ya yatalım. Niyetlerini anlayınca bir karar veririz." İtirazsız baş salladılar. Orman eteğine gidip ağaçları kendilerine siper ederek beklemeye koyuldular. Oklarını hazırlamışlardı. Eğer takipçiler Selçuklular değilse takip edilen kim olursa olsun korunacaktı.

Ormana yayılmalarından tedirgin olan kuşlar çığlık çığlığa kaçıştılar. Sona kalan bir karakarga, sesinin bütün heybetiyle tehlikeyi duyurmak için belki, üst üste gakladı. Ama gözü dönmüş takipçiler öyle karganın ikazından anlayacak halde değillerdi. Burkut, Mengüç'ü yakalamaktan başka birşey düşünmüyor, sık çığlıklar atarak arkadaşlarını daha hızlı gitmeye

teşvik ediyordu. Bu çığlıklar az sonra orman içine kadar geldi, yayıldı.

“Peçenekler!” diye tısladı Abdurrahman Bey, “Uğursuz baykuşlar!”

Adamlarına, “Hazır olun” işareti verdi. Takip edilen atlı son gayretini harcıyordu. Atı, ağırlığı altında eziliyor gibiydi. Ağzının etrafında birikmiş kalın köpük tabakası uzaktan bile fark ediliyordu.

Nihayet beklenen oldu. Atının ayakları büküldü, bitkin bir halde yıkıldı.

“Aksilik” diye hayıflandı Abdurrahman Bey, “Az daha dayanabilseydi kendini kurtaracaktı, iş bize düşüyor.”

Ağaçların arasına dağılmış bulunan adamlarına doğru bağırdı.

“Arkamdan gelin!”

Şimşek hızıyla ormanın dışına aktılar. Sıkışan üzengiden ayağını kurtarmaya çabalayan delikanlıyı kurtardılar. Ayakta güçlülükle duruyordu. Terden her tarafı sırlı sıklamdı. Yüzü toza banmıştı. Gözleri ürkek ürkek bakıyor, arada bir yırtıcılık gelip oturuyordu.

Abdurrahman Bey “Niçin peşindeler?” diye sordu.

“Kaçtığım için” diye müphem bir cevap verdi delikanlı, nefes nefese. “Ben onlardan değilim. Zaten hiçbir zaman olmadım. Yaptıklarından iğreniyorum. Kaçtım. Yakalanırsam öldürecekler.”

Burkut, ormandan bir sürü adamın çıktığını görünce durdu. Gözlerini kırıştıra kırıştıra saymaya çalıştı.

“Kırk kadar” dedi dişlerinin arasından, “Başlarına belâ arıyorlar.”

Hücum emri vermeye hazırlanırken aklına bir kurt düştü. “Ya ormanda başkaları da varsa... Ya pusu kurmuşlarsa... Ya az görünüp üzerlerine çekmek için hile yapıyorlarsa. İşte! Ormanda bir takım gölgeler oynuyor. Tamam! Bu mutlaka bir

tuzak. Mengüç'ün canı cehenneme, burdan bir an önce uzaklaşmaya bakmalı."

"Geriye" diye bağırdı.

Şeytan kovalıyormuş gibi kaçtılar.

Abdurrahman Bey bu kaçışa bir mânâ veremedi. Kalabalık olmalarına rağmen niye ters yüz ettiklerini kestirmeye çalıştı. En sonunda;

"Haydutlar korkak olur" dedi, çıktı işin içinden.

Etraf duruldu. Nal sesleri git gide silindi, sonra hiç duyulmaz oldu. Kuşlar kafileler halinde yeniden ağaçlara döndüler. Ormanı bir şakırtıdır kapladı.

"İşte böyle" dedi Abdurrahman Bey, arkadaşlarına dönerek, "İki mislimiz kadar ama baksanıza, kaçıyorlar. Arkalarından ok atsan yetişmez. Gelgelelim şu delikanlıya, su verin, içsin, yüzünü yıkasın, gelsin söyleşelim."

Delikanlı birinin kırbasındaki sudan yüzünü iyice yıkadı. Geçti, saygılı durdu Abdurrahman Beyin karşısında:

"Şurda" diye başladı konuşmaya, "Tepenin ardında bir köy var, gittik oraya. Zaten uzun zamandır köyleri basmaktan başka birşey yaptığımız yok. Reisimiz kara atlı, Burkut adlı soysuz bir tilki. Kurnaz olmasına kurnaz, belki de cesur, ama merhametin zerresini taşımaz. Köyde birkaç yiğit çıktı karşımıza. Hele ak-pak bir ihtiyar vardı ki.."

Gözleri dolu dolu, neredeyse ağlamak üzere:

"Bütün köyü talân edin dedi, ne isterseniz, ne bulursanız alın dedi, ama namusumuza dokunmayın, kadınlarımıza, kızlarımıza ilişmeyin. Bu kadarlık. İnanmak zor, fakat bu kadarlık hepsi. Burkut'ta bir kızma, bir köpürme; yiğidim içim yaşıyor. Hep geride durdum, öğrenerek kavgayı seyrettim, için için de düşündüm, nasıl kurtulabilirim diye. İhtiyarın yedi defa devrildiği yerden kalkıp kılıç çaktığına şahit oldum, buna da inanmak zor yiğidim, sanki Peçeneklerin kılıçları altında ölmeyi zillet sayıyordu. Sonunda yıkıldı ve bir daha kalkamadı."

Delikanlının kara gözlerinde ak parıltılar belirmişti. Pişmanlığın, hicabın derinliğinde çırpınıyordu. Ağladığını belli etmemek için başını büsbütün indirdi.

“Asıl bana dokunan şey bu da değil” diye devam etti. “Hep-sini öldürdüler, daha doğrusu öldürdük. Ben de aralarında idim, iştirak etmedim ya, aralarında idim, niye inkâr etmeli; bu iş bitti. Sıra kızlara, kadınlara geldi. Peçenekler bunları götürür, Bizans pazarlarında köle olarak satarlar. Hep iğrenirdim, bu sefer her zamankinden daha ağırıma gitti nedense, o genç kızın hareketi dokundu galiba. Babasının kanlı sarığım alıp açılan başını örtünce...”

Sarsıldı. İnce bir hıçkırık, sesini çatallaştırdı.

“Anlıyorum” dedi Abdurrahman Bey. “Dayanamadın, kaçtın. Peşine takıldılar. Anlıyorum. Pişmansın, gözyaşların bunu ispat ediyor, dünyada gözyaşlarından daha samimi birşey yoktur. Neyse, artık kurtuldun, peki ne yapmayı düşünüyorsun?”

Delikanlı biraz düşündü. Düşünürken elinin tersiyle gözle-rini kuruladı. İlk defa karşısındakinin yüzüne uzun uzun bak-tı.

“Pek bildiğim yok, Peçenekli değilim, bu yüzden aralarına dönmeyeceğim, herhalde tek başıma yaşarım.”

“Peçenekli değilsen yanlarında işin ne hay çocuk?”

“Uzlardan çaldılar beni. Sık sık olur, bunlar birbirlerini de soyarlar. İşin kötüsü Uzlu olmadığımı da biliyorum. Hiçbir zaman kendilerinden biri imişim gibi davranmadılar bana; ne onlar, ne bunlar.”

Yeri tekmeledi.

“Açıkgası ne olduğumu, kim olduğumu bilmiyorum yiğ-i-dim. Bunun çok fena birşey olduğu malûm; ama ne yapayım ki gerçek. Önce kendimi aramakla işe başlamak en iyisi diye düşünüyorum. Tabii beni affedersiniz.

Abdurrahman Beyin elinde bir değnek, yumuşak toprağa mânâsız şekiller çiziyordu.

“Tövbe kapısı kapanmış değil be çocuk” dedi, “Mademki yaptıklarından pişmansın ve bunu gözyaşlarıyla bir güzel ifade ediyorsun, gel Müslüman ol; seni kardeş belleyip bağrımıza basalım. Bizimle kal, bizimle gel.”

Delikanlı ağaçlara doğru başını kaldırdı. Sanki yükseklerden bir işaret bekliyordu.

“Düşüneyim” diye cevap verdi, “Sizin gibi mert insanların dini mutlaka iyi bir dindir. Hâlbuki Şamanlar bize kâfir olduğunuzu söylüyorlar, kan içtiğinizi, insan eti yediğinizi de. Yok öyle birşey değil mi?”

Kalabalıkta bir dalgalanma oldu. Soruyu birçoğu hazmedememiş, delikanlının aleyhine bir hava meydana gelmişti.

“Yok” dedi Abdurrahman Bey, bakışlarıyla adamlarını azarlayarak. “Şamanlarınız bizden korkuyorlar, dinimizin yüceliğini öğrenirseniz Müslüman olursunuz diye korkuyorlar, bunun için ne kadar çirkinlik varsa bize mâl edip anlatıyorlar. Bizim dinimiz iyilik dini, merhamet, şefkat dini. Tanıdığım bir Müslümandan söz edeyim sana. Köyünde olmadığı bir sırada Uzlar köyü basmışlar, talan etmişler. Beş yaşındaki oğlunu kaçırmışlar, karısını hançerlemişler. Adamı da bir baskında gafil avlayıp tam beş yıl esir tutmuşlar, türlü işkenceler etmişler. Adam on beş yıl sonra köyüne dönmüş, evlât hasretiyle boğum boğum; daha yorgunluğu üstünde iken köy imamından felâket haberini almış. Haberin peşinden bir de tavsiye: Aman şahsî meselelerin yüzünden kin tutma, kılıcını kininin emrine değil, dininin emrine ver ve adam öyle yapmaya karar vermiş.”

Acılı çizgileri kendini ele verir korkusuyla başını iyice yere eğerek toprak üstünde tekrar şekiller çizmeye başladı.

“Böyle işte” diye devam etti. “Aynen anlattığım gibi. Oysa arkadaşımın intikam almaya andı bile vardı. Hepsinden vazgeçti. Kinini attı, dinine sarıldı. Anlatabiliyor muyum delikanlı?”

“Anladım. Çok büyük bir din bu. Duyduklarımın tam tersine, çok büyük. Fakat hazır değilim. Belki birgün dininize girerim. Kendi isteğimle. Büyüklüğünü daha iyi anladığım zaman.”

“Hemen olsun isterdim ya, yine sen bilirsin. Dinimiz zorla kendini kabul ettirmez; anlayarak, öğrenerek, isteyerek gelenleri de geri çevirmez. Daha çok gençsin. Belki birgün...”

Sustu. Oğlunu hatırladı. “Yaşıyorsa şu delikanlının yaşında olmalı. Acaba yaşıyor mu? Acaba nerede? Acaba karşılaşmak nasip olacak mı? Ölmüşse, ahirette annesiyledir mutlaka. Son menzil orası ve son ümidin son durağı”

Kalktı. Atının çenesini okşadı.

“Haydi arkadaşlar” dedi, “Gidip köye bakalım, yardıma ihtiyaçları olmalı.”

Döndü, delikanlıya gülümsedi.

“Sana at veremeyeceğim kusura bakma. Gördüğün gibi herkesin ancak bir atı var.”

Delikanlı yumruğunu göğsünün üstüne koyarak minnet duygusunu belirtti:

“Yahşi yüreğin var yiğidim, hayatımı kurtardığını hiç unutmayacağım. Belki yine karşılaşırız.”

“Belki” dedi Abdurrahman Bey. “Uzlardan, Uz oldukları için değil, çapulcu oldukları için, insanlığı bilmedikleri için nefret ederim. Aralarına dönersen ihtimal bir faydan dokunur. Buralarda pek dolaşma. Her Selçuklu benim gibi düşünebilir. Çok canları yanmıştır da...”

Atına bindi. Delikanlıya el salladı.

“Yallah!” dedi adamlarına. Dörtmül ettiiler.

Delikanlı ormanda yapa yalnız kalmıştı. Arkalarından uzun uzun baktı, tepeyi devrilirlerken iki elini de kaldırarak selamladı. “İyi adam” dedi kendi kendine. “Mert adam. Acaba bu hasletleri dinine mi borçlu. Yoksa yaradılışı mı böyle?”

Düşünceleri başka cihete kaydı.

Burkut, köyü yağmalamaktan vazgeçmiş olacaktı. Yanında hiçbir şey görmemişti. Hele kadınları mutlaka bırakmıştı. Öyleyse ihtiyarın kızı köyde idi. İlk defa görmüştü ama bey-ninden vurulmuştu. Kaçışı biraz da bu yüzdendi. Genç kızı sürüklemelerine tahammül edememişti.

“Keşke” diye mırıldandı. “Keşke Selçuklularla birlikte köye dönseydim. Kızı bir kere daha görürdüm.”

Bu düşüncesinden utandı.

“Babasının katillerinden birini karşısında görse, kimbilir ne hale gelir zavalılık? Nerden bilecek benim kılıcımı bile çekmeyip uzaktan seyrettiğimi? Köylülere derdimi nasıl anlatırım? Mutlaka bir ağaçtan sallandırırılar beni. En iyisi, izimizi kaybettirelim. Vakit kalırsa birgün yine dönerim. Şimdi yaşamak için birşeyler düşünmeli.”

Ormana daldı, ağaçların arasında uzayıp kısılan gölgesi bir müddet sonra silindi, gitti.

Üçüncü Bölüm

ORTA ASYA STEPLERİNDEN kopup gelen granit yüzlüler, çekik gözlüler, Bosnalı eşkiyalar, korsanlıktan bıkip karaya atlamış maceraperestler, Bagrat'ın Gürcü takımı, Ermeni servet avcılar, yapacak başka işi olmayan Kumanlar, Uzlar, Peçenekler, Normanlar, Bizans'ın çapulcu takımı ve İmparator Romen Diyojen'in düzenli askerleri...

Meydan insan istifi.

Meydanda ahenksiz bir yığın.

Ayrı dünyaların, ayrı medeniyetlerin insanları.

Dilleri başka, dinleri başka, silahları başka, kılık kıyafetleri başka. Her grup kendi âleminde, herkes kendi amacına ulaşmanın peşinde.

Çoğunun gözündeki para, çoğunun gönlünde yine para. Bazıları kahramanlık peşinde, bazıları şahsî kinini bir kargaşa anında tatmin sevdasında.

Ortak bir gaye yok, ortak bir hedef yok, ortak bir inanç yok. Sürü ile yokluğun içinde varolan tek şey: Romen Diyojen'in

gururu. Meydandaki insan aşûresini yanındakilere göstererek kabarıyor, övünüyor, büyüklüğüne onları da inandırmaya çalışıyordu:

“Selçuklu Sultanı Alpaslan benden nasıl korkmaz, adımı duyunca nasıl ürpermez! Şu meydana dikkatle bakın prensler, beyler, kumandanlar; dikkatle bakın! Bir an kendinizi Alpaslan'ın yerine koyun bakarken, ne hissediyorsunuz?”

“Dehşet” diye atıldı Prens Andronikos Dukas. “Dehşet duyuyorum Haşmetpenah, bakın nasıl titremeye başladım.”

İmparator, Prensın sözlerini nasıl karşılamak gerektiğini bir anda kestiremedi. Acaba alay mı ediyordu? Belki. Bu adamla yıldızı barışmamıştı nedense. Kendisini meşru imparator olarak görmüyordu. “Serseri!” İmparatoriçe Evdoksiya'nın kocası olmak meşruiyet için kâfi bir sebep değil miydi? Kendini ne sanıyordu bu adam, hayatının, dudakları arasından çıkacak bir kelimeye bağlı bulunduğunu bilemeyecek kadar aptal mıydı, yoksa Romen Diyojen'in böyle bir emir veremeyeceğini bilecek kadar akıllı mı? “Allah belâsını versin, böyle bir emri gerçekten veremem.” Çünkü... Evet, çünkü muharebe arifesinde bulunuyordu, bu bir. İkincisi, emrinin dinlenip dinlenmeyeceğinden pek emin değildi. Üçüncüsü, karşısındaki alelâde bir kumandan değil, kral ailesinden gelen bir asildi. O kadar asildi ki eski imparator Konstantin Dukas'ın kardeşinin oğluydu. Cesareti de buradan gelse gerekti.

Sakalının çatal yerine parmağını bastırdı.

“Gerçekten de titrediğinizi görüyorum Prens” dedi, “Hasta filan olmayasınız. Şayet öyleyse geri dönmenizde hiçbir mahzur yoktur.”

Bu sözler bazı kumandanların yüzünü buruşturmak için yetti. Onlar İmparator Romen Diyojen'i küçük görüyorlardı. Çoğu Andronikos'un fikrinde birleşiyordu. İmparator bir evlilik bağı ile bu makama gelmiş, başka hiçbir meziyeti olmayan alelade bir kumandandı. Kraliçe Evdoksiya bu adamla evlenmekle hatâ

etmişti. Bu davranışı yüzünden İmparator naipliği hüviyetinin düşmesi lazımdı. Fakat o bütün Bizanslı asilzadelere şeytanca bir oyun oynamış, yağdan kıl çeker gibi işi halletmiş, imparatorluk tacını Kapadokyalı Romen Diyojen'in başına geçirmişti. Bizans'ın ileri gelen simalarından filozof Mişel Psellos bile İmparatoriçenin telkinlerinde kalarak Romen'i methetmişti.

"İşte kurtuluş günü geldi artık, bütün dertlerden kurtuluşumuzun alameti belirdi, işte yeni Roma'nın kudretine yenisinden kavuşması ve kuvvetlenmesi ânu geldi. Başımızda bir imparator göreceğiz, şanı ve icraatı ile gerçek bir imparatora kavuştuk. Bir dev gibi heybetli, geniş omuzlu, kuvveti ile titreten, silahsızken bile insanı ürküten, silahlı iken ise yenilmez bir hükümdar. Sadece dış görünüşüyle insan onda dünyanın hâkimini teşhis eder."

Hadi Psellos rüzgârına göre yelken kullanan bir riyakâr. Şair, edip, politikacı, filozof vesaire, ama riyakâr! Bunu Bizans'ta bilmeyen yok. Şiirlerini zevkten dörtköşe okurken bile şahsına karşı küçümseyici bir tebessüm gönderirler. Ya Patrik Yoannis'e ne olmuştu? Evdoksiya'nın evlenmesi halinde imparator naipliği sıfatının kalkacağı yolundaki senedi niçin yırtmış, niye bu evliliğe razı gelmişti?

Sebebi vardı. Evdoksiya, Yoannis'i de bir güzel kandırmıştı. Bizans'ın gittikçe kuvvetten düştüğünü, Selçukluların ise güçlenmekte olduğunu, Anadolu'yu tehdiye başladıklarını, Türk akınlarından Anadolu'yu korumak için kuvvetli bir imparatora lüzum olduğunu söylemiş; Patriğin kardeşi Bardas'la evlenmeyi düşündüğünü ihsas etmişti. Patrik, kardeşi vasıtasıyla başına bir devlet kuşu konacağını zannettiğinden, mezkûr senedi yırtmış atmıştı. Umduğu yerlere kar yağıp ümidinin donukluğu başına gülle gülle düşünce aldatıldığını anlamıştı ya, çoktan iş işten geçmiş; Evdoksiya Romen Diyojen'i kendine koca, Bizans'a da imparator seçmişti.

Prens Andronikos Dukas bir bahane ile dışarı çıktı. İmpa-

ratorun sözleri ona da manidar görünmüştü. Herhalde “Has-tayım, dönmek istiyorum” dese adam sevincinden kalkıp oynardı. Geri göndermek istediğini öylesine belli etmişti ki, bunu anlamamak kabil değildi. Neden korktuğuna gelince: Herhalde savaş esnasında eski imparator taraftarlarının bir kargaşa çıkarıp ortalığı birbirine katacaklarını sanıyordu. Ya da asil olmadığı için gerçek asillerin yanında küçülüyor, nefsi-ne olan itimadı sarsılıyordu.

“Ona güvenenler de var” diye söylendi Andronikos, “Ama ben güvenmiyorum. Anadolu’yu Türk istilâsından koruyabileceğini de sanmıyorum. Zaten hiç kimse koruyamaz. Dört koldan, bir çığ gibi Anadolu’ya akıyor Türkler. Mâni olmak ne mümkün? Onlar bir yurt edinebilmenin iştiağı, ihtirası içinde geliyorlar. Bir devlet olabilmek için, nesillerini devam ettirebilmek için Anadolu’ya ihtiyaçları var, kendileri de biliyor bunu. Durduramayız, kimse durduramaz!”

Gürültü birden arttı. Bağırımlar, çağırımlar yoğunlaştı. Askerler saflardan fırlayıp yer yer kümelandiler.

“Acaba ne oluyor?” diye meraklandı Andronikos.

Yaklaştıkça merakı arttı. Her dilden konuşuluyordu. Andronikos bunların bazılarını anlıyordu ancak. Hiç de iyi şeyler söylemiyorlardı. Çoğu galiz küfürlerden ibaretti.

İnsan kalabalığını pençeleyerek yaklaşmaya çalıştı. İlk önüne çıkan rütbeli birine:

“Neyin nesi” diye sordu. “Niçin bu gürültü?”

Adam Sırphıydı. Andronikos’un yüzüne aval aval bakmakla yetindi. Sorudan birşey anlamamıştı. Andronikos kızdı:

“Allah’ın sersem kulları” diye bağırdı uluorta. “Ne oluyor-sunuz?”

İmparator muhafızı Varenklerden Polemis, Andronikos’u duydu. Ağzının payını vermek için hızla döndü. Sesin sahibini görür görmez tanıdı. Hırsını yutmak ve dosdoğru cevap vermek zorunda kaldı:

“Prens Hazretleri bağışlayınız, birden sesinizi tanıyamamıştım. Burada ne olup bittiğine gelince; kan uyuşmazlığı, din uyuşmazlığı, dil uyuşmazlığı Prensım. Hani kuluçkaya yatan bir tavuğun altına karga yumurtası koymak gibi birşey.”

Andronikos müthiş sinirlendi. Varenkin kendisiyle alay edip etmediğini anlamak için sesini yükseltti:

“Ne tavuğu, ne kargası be?”

Varenk, tüylü miğferini hafif bir temasla ensesine doğru itti.

“Yani muhterem Prensım, vaktiyle, bahsettiğim gibi bir durumla karşılaşmıştım. Tavuğumun altına bir karga yumurtası da koymuştum. Cıvcivler çıkana kadar işler yolunda gitti. Ama tavuk, yavrularının arasında kendi cinsinden olmayan birinin bulunduğunu çabuk fark etti. Ne yaptı dersiniz, aziz Prensım?”

Bir idam tablosu seyrediyormuş gibi yüzünü acılaştırdı, gözlerini kısıp havaya kaldırdı.

“Korkunç” dedi. “Gerçekten de korkunç! Benim ana tavuk, gaga darbeleriyle öldürdü zavallı kargacığı. Oysa kendisi çıkarmıştı. Tuhaf değil mi?”

Andronikos, adamın ne demek istediğini anlamıştı. Fakat bir de kendi ağzından duymak istiyordu.

“Bunlardan bana ne, niçin anlatıyorsun? Ben sana burada olanı biteni sordum.”

“Ben de cevap vermeye çalışıyorum Prensım. Cıvcivler ayrı ırktan, kargalar ayrı ırktan. Oysa ortak tarafları çok. İki de kanatlı, ikisi de çift ayaklı, ikisi de gagalı. Yine de karga yavrusunu kabul edemedi ana tavuk. Parçaladı onu. Anlatabiliyor muyum Prens Hazretleri? Aynı durumdayız, demek istiyorum. Dinler ayrı, ırklar ayrı, diller ayrı, renkler ayrı. Bakın, kıyasıya çatışıyorlar aralarında. Bunlar, bu dövüşenler, Macarlarla Kumanlardır. Sorsanız niçin dövüştüklerini bilmezler. Dün yine kavga çıktı. Uzlarla bizim aramızda. Kıyasıya dövüştük. Kimse

ölmedi, ama ağzı, burnu kırılanın hesabı yok. Niçin dövuştüğümüzü biz de bilmiyorduk. Kan uyuşmazlığı dedim ya Prens Hazretleri. Onların hoşuna giden birşey bizim sinirimize dokunuyor, bizim hoşumuza giden şeyden onlar nefret ediyorlar. Aslında çok tabii bu, ayrı dünyaların insanlarıyız. Lâkin bir ordu içinde olması acı. Herkes kendi bildiğini okuyor, herkes bir ayrı şeyin peşinde. Selçukliler öyle değil. Onlar ne yapacaklarını biliyorlar. Bağışlayınız efendim, doğru söylüyorum diye umarım beni kırbaçlamaya kalkmazsınız. Bütün bunlar benim için hava hoş diyeceğim ama dilim varmıyor. Bizans'ı seviyorum. İmparatoru da seviyorum. Siz sevmiyor olabilirsiniz ama imparatorumu ben seviyorum. Eskiden Varenk değildim. Bu süslü elbiseleri Diyojen'in sayesinde giydim. Daha imparator olmadan çok önce, onunla birlikte Peçeneklere karşı savaştım. Cesaretine hayran oldum. O da gözüne kestirmiş olacak ki, imparator olunca bazı arkadaşlarım gibi beni de arattı, buldurdu ve özel muhafızlığına aldı. Yerimden memnunum. Aklımın almadığı birşey var: Daha dün Peçeneklerle savaşıyorduk. Bugün onları parayla tuttuk, parayla da olsa dost edindik. Kendi ırklarına karşı kullanacağız. Sizce para bu derece kudretli midir aziz Prens?"

Bir askerin ağzından bunca gerçekçi sözler çıkması Prensi şaşırtmıştı. Kızmak istiyor fakat kızamıyordu. Kızmak istiyordu, çünkü söyledikleri fazla pervasız, kızamıyordu zira sözleri fazla gerçekti. En iyisi askerle yüz-göz olmamak için çekip gitmekti. Askerleri bilirdi. Mutlaka yarın veya öbür gün önüne çıkacak herkese, "Ben Bizanslı bir prense akıl verdim" diye anlatır, övünürdü.

"Çok konuştun" dedi sert bir sesle. "Bütün bunlar seni hiç alâkadar etmez. Söyleneni yap, üst yanına karışma. Şimdi defol!" Onun gitmesini beklemeden döndü, hızla gruptan uzaklaştı. Varenke hak vermemek elde değildi.

"Söyledikleri İncil'in içindekiler gibi doğru" dedi kendi

kendine. "Meydanı Nuh'un gemisine döndürdük. İçinde türlü türlü mahlûkat. Gerçi topu birden insan yığını, hepsi bu kadar. Bu kalabalığa ordu denemez. Ordu aynı gayeye yürüten disiplinli insanlardan kurulur. Nerede o, nerede bu? Hele Uzlari, Peçenekleri orduya yazmak hiç akıllıca bir iş değil. Varenkin dediği gibi: Para bu derece kudretli midir? Bizans sokaklarında her gün vuku bulan cinayetler ne? Çoğu para için işlenmiyor mu? Şunların içinde hangi Bizanslı asker yüz düka altını versem en yakın arkadaşını öldürmez? Tabii zindana girmeyeceğini garanti altına almak şartıyla. Yaparlar mı yaparlar."

İnceden bir tedirginlik duydu. Hesaplarında bir yanlışlık olduğu inancına kapıldı nedense. Türkler Bizanslılara benzer miyorsa, ya onlar paraya o kadar düşkün olmuyorsa; o takdirde Bizans hapi yuttu demektir.

"Din" dedi soluk soluğa, hatırlamıştı. "Din ayrılığı var aralarında. Zaten geçimsizlikleri bundan değil mi? Para filan vız gelse bile, din ayrılığı yeter sebep vuruşturmak için. Bunu iyice körüklemeli. Zaten Uzlari ve Peçenekler, Selçukluları atalarının dinine ihanetle suçluyorlar. Bu noktanın üstüne gitmeli. Selçukluların aleyhine ırkdaşlarını tahrik etmek için daha iyi birşey bulunamaz. İmparatorun aklı varsa para dağıtmaktan çok bunu nazara alır. Söylesem mi acaba? Söylesem dinler mi beni? Bizans'ın geleceği Romen Diyojen'i devirmekten çok daha önemli."

Hakikaten önemli miydi? İmparatoru yerinden edip tahtı tekrar Dukas ailesine vermeyi o kadar çok istiyordu ki, tereddüde düştü.

"Bunu daha etraflıca düşünmeliyim" dedi. "Bana göre Anadolu'nun muhafazası mı daha mühim, İmparatorun düşmesi mi? Karar vermeden önce uzun uzun düşünmeliyim."

Belki bir karar verebilirdi. Canhıraş bir feryat düşüncelerini tırnaklamamış olsaydı. Ses, kalabalığın arasından geliyor-

du. Küfrederek o yana doğruldu. Daha hedefine varmadan Polemis'i karşısında buldu.

"Kan uyuşmazlığı derken meğer ne kadar haklıymışım Prens Hazretleri, bakınız ilk kurban bu. Daha hangi taraftan olduğunu bilmiyorum, zaten ehemmiyeti de yok. Selçuklularla karşı karşıya gelene kadar bunlar birbirlerini yerler. Hiç ümidim yok, ama hiç?"

Prens Andronikos Dukas yiyecekmiş gibi Varenke baktı.

"Sussana sen" dedi. "Havlamaya benzer bir sesle, gaganı kapasana sen! Akıl hocası mı tayin edildin başıma? Herşeyi bildiğini mi sanıyorsun? Aptal! Aşağı tabakadakiler ne zamandan beri prenslerle ahablık kurmaya başladı?"

"Ama ben..." diye kekeledi Polemis. "Size faydalı olacağımı düşünüp, bağışlayın efendim... sandım ki..."

Andronikos eliyle "Defol!" işareti yaptı, sert ve kesin. Bir prens karşısında bulunduğunu hatırlatmak istercesine.

Polemis kalabalığa karıştı.

"Bunlara da yaranılmıyor ki" dedi giderken. "Her biri ayrı telden çalıyor. İşleri güçleri karşılarındakini küçümsemek. Canları cehenneme. Bütün saraylılar birbirlerine benzer. Hepsi içten pazarlıklı. Benim gibi dobra konuşanları sevmeyiz. Canına yandıklarımın, ille de kendilerini en akıllı insan sanırlar."

Çavuş Leon'u buldu. Kenara çekti.

"İş yok" diye konuştu alçak sesle. "Beni sevmeyişi belli. Bu asillerin ne zaman kızıp ne zaman yumuşadıklarını bir türlü anlamam. Üstten bakması da hiç hoşuma gitmiyor."

"Sıkma canım" dedi Çavuş Leon, sarı sakalında parmağını dolaştırarak. "Aldırma Prense. Sokulmaya devam et. Sonra bir yolunu bulur, Varenkler içinde Dukas ailesine bağlı bir grubun mevcudiyetini haber verirsin. Eminim, çok sevinecektir."

"Zor gözüküyor, subaylardan birini ayarlasan nasıl olur? Prens karşısında bir subay görünce, inan ki daha hoşlanır."

“Yok, bildiğin gibi değil. Ben alelade bir çavuşum, yaşıım elliye geliyor ve hâlâ bir çavuşum. Ya sen Polemis, kırkına merdiven dayamadın mı? İşe subayları karıştırırsak biz umduğumuzu bulamayacağız. Parsayı onlar toplayacaklar. Bize de kala hizmetkârlık kalacak. Şimdiye kadar olduğu gibi yani.”

Elini omuzuna koydu, dostça vurdu:

“Hayır dostum. Biz bize becereceğiz işi, arkadaşlarla birlik-te. Andronikos’un beynine kurt sokmak sana ait, üst yanı bize. İnan başaracağız. Bana güvenmiyor musun?”

“Güveniyorum ama...”

“Aması fazlalık. Güveniyorum de yetişir. Bak Prens Hazretlerini buradan görüyorum. Birşeyler soruyor dikkat ediyor musun? Kavganın niçin çıktığını araştırıyordur. Sebebini bulsa sanki İmparatora anlatacak mı? Hiç sanmam. İlerde istifade etmek için kendine saklayacak. Sana birşey daha söyleyeyim mi dostum? Şu saraylılara acıyorum.”

Polemis’in aklı başka yerde idi. Yine de acımanın sebebini sordu:

“Nedenmiş o?”

“Neden olacak” diye sırtıttı Çavuş Leon. “Birbirlerinden öylesine korkuyorlar ki, hayatın tadına varamıyorlar.”

Kısık bir kahkaha attı:

“Yine de saray mensubu olmak istemezdim diyemem, zaaf işte, insanlar daima yüksekleri özler.”

“Öyle galiba” diye karşılık verdi Polemis, ne dediğinin pek farkında olmadan. “Herhalde haklısın. Bak, Prens bu tarafa geliyor. Yine karşısına çıkacağımı düşündükçe fena oluyorum. Ne dersin Leon, biraz tehir etsek mi?”

“Hiç olur mu? Aksine, acele etmeliyiz. Arkadaşlar sabırsızlanmaya başladılar bile. Git Prens Andronikos’a fısılda; de ki: Biz, yani Varenklerden bir grup, sizden yanayız. Yok, doğrudan böyle demesen daha iyi, de ki: Arkadaşların bağlılıklarını

sunarım de, size gönülden inanıyorlar de. Şayet bu sefer yüz verirse daha açıl. İmparator...”

Sesini iyice alçalttı. Polemis'in kulağına ağzını dayadı:

“İmparator Romen Diyojen'in gâsıp olduğuna inanıyor ve tekrar Dukas ailesinin tahta geçmesini istiyoruz de. Tamam mı?”

“İyi ama Leon Çavuş, ben daha önce İmparatora bağlı olduğumu söyledim, nasıl inandırabilirim.”

“İyi haltettin. Dur bakalım, söyledin ha. İyi ettin de söyledin. Sorarsa dersin ki, ben gerçekten de imparatoru seviyorum dersin, alelade bir çapulcu iken elimden tuttu, özel muhafızlığına aldı dersin, bu yüzden İmparatora minnet borçluyum dersin.”

“E...”

“Anlatıyorum işte, kulaklarını aç da dinle. Hem sözümü de kesme.”

“Tamam, anlat!”

“Ama dersin, Bizans'a daha çok bağlıyım, Bizans'ı daha çok seviyorum. Bu yüzden Romen Diyojen'in gitmesini istiyorum dersin.”

“Aslına bakarsan benim için hava hoş. Ha bu olmuş, ha öteki olmuş. Sanki ne fark eder?”

“Kafanı çalıştırsana biraz, Romen Diyojen imparator kaldığı müddetçe ben çavuşum, sen de asker. Böyle devam etsin ister misin?”

“İstemem elbet. Ben de koluma sırmalı şeritler takmaya bayılırım. Çok yükseklerde gözüm yok, sadece yüz kişinin kumandanı olsam kâfi. Ne dersin dostum, becerebilirim değil mi?”

“Daha fazlasını bile becerirsin. Haydi acele et, Prens Hazretleri neredeyse gözden kaybolmak üzere.”

Polemis son bir tereddüt geçirdi. Yaptığının doğru olmadığını biliyordu. Kim doğrudu sanki? Bizans, hele son yıllarda düzenbazlarla, müfterilerle, dalkavuklarla dolmuştu. Her-

kes birbirinin sırtına basarak yükselmek istiyor, kendi ikbali için en yakınını bile basamak yapmaktan kimse çekinmiyordu. Şu halde kendisi niçin yapmayacaktı? Vatanını sevmesine seviyordu ama vatanına birşey yapmıyordu ki. Alt tarafı Romen Diyojen'in aleyhine çalışıyordu. Biraz menfaat mukabili. Küçük bir kumandanlık. Hani hakkıydı da. Kaç yıldır hizmet ediyordu. Romen Diyojen'in aklına mı gelmişti? Şu zavallıyı da birkaç rütbe yükseltelim, hem dilberlere caka satsın, hem cebine birkaç kuruş fazla girsin, demiş miydi sanki? Ne gezer, o hep kendini düşünürdü. Kendi ikbalini, şerefini, gururunu vesaire vesairesini.

"Gidiyorum" dedi Çavuş Leon'a, "Beni kırbaçlamazsa Aya Mariâda mum yakacağım."

Acele adımlarla Prens'in ardından yürüdü. Leon'un sırta sırta söylediklerini duymadı.

"Enayi" demişti. "Git bakalım. Andronikos'u kafesle. Ben de bu arada kumandan Rusel'e haber vereyim. Diyeyim ki: Prens Andronikos Dukas cenapları sevgili İmparatorumuz aleyhine komplo hazırlıyor. Varenklerin bir kısmını kandırmak üzere harekete geçmiş, bağlılıklarım ile birlikte bu haberi size duyuruyorum. Böylece daha kolay bir yoldan subay olurum. Heh heh he!"

Polemis'in Prens'e yettiğini, Prens'in can kulağıyla onu dinlemeye başladığını görünce de göbeğini tutarak bir dizi kahkaha daha attı.

Andronikos karşısında ağzı kalabalık Polemis'i bulunca kızdı, sağ elini eğri kılıcına atarak birkaç tehdit savurdu ama Polemis'in nefes nefese anlattıklarını dinleyince gözleri parladı. İmparatorluk muhafızlarından bir grubun kendi ailesini destekleyeceği haberi oldukça hoştu. Daha rahat konuşabilmek için Polemis'i evine davet etti.

Gece yarısına kadar başbaşa kaldılar. Polemis Prens'in evinden ayrılırken, kuşağında yeni yeni ısınmaya başlayan

meşin keseyi okşuyor, içindeki düka altınlarını düşünerek yalanlıyordu. Aynı kapıdan bir gölgenin içeri süzüldüğünü fark etmedi bile.

Bir siyah pelerinde bütün gövdesini, miğferinin siperiyle de yüzünü kapamıştı. Koridorda dinelen iki asık yüzlü nöbetçiye prensi görmeye geldiğini, mühim haberleri olduğunu bildirdi. Huzuruna götürdüler. Adam ağır ağır siperliği kaldırdı, yüzünü açtı.

Burma bıyıklar kandil ışığında isyankâr uzantılarla dikleştiler. Köşeli çenesinin kasıldığını, sağ yanağındaki et benin belirli şekilde ürperdiğini Andronikos iyiden iyiye fark etti. Biraz şaşkın, biraz tedirgin:

"Afşin Beyin adamı!" diye mırıldandı.

"Evet Prens, benim. Görüşmeyeli üç ay mı ne oldu?"

"Sizi beklemiyordum, niçin geldiniz? Burası bir karargâh, yakalanacak olursanız beni de kendinizi de mahvedersiniz, bu ne cesaret?"

Adamın yüzünde istihza dolu bir tebessüm belirdi.

"Cesaret başarının yarısıdır Prens, biz Türklerde ise bir gelenek halindedir."

Prens Andronikos Dukas sıkıntıyla kolunu salladı.

"Mevzuya girin" dedi, "Burada ne kadar az kalırsanız o kadar iyi."

Burma bıyıklı adam altına bir sandalye çekti. İzin filân istemeden çöktü.

"Kusura bakmayınız Prens, kapınızın önünde saatlerdir beklemekten yorulmuş, ayaklarıma kara sular indi. Varenkle aranızdaki konuşma bu kadar uzun sürmeseydi böyle yorulmazdım."

"Ne!" diye bağırarak fırladı Andronikos. "Ne zamandan beri kapımı gözetliyorsunuz? Çıldırınız mı siz?"

Umursamadığını göstermek için bir gözünü kırpıp adam, başını salladı.

"Aslında üç gündür ordugâhtayım" diye konuştu, Prens yüzündeki korku ifadesiyle için için alay ederek. "Hiç endişeniz olmasın, bu aşûre kazanında kimin ne olduğunu anlamak için cadı olmak lazım. Dinler ayrı, diller ayrı, kıyafetler ayrı, töreler ayrı. Beni de kendilerinden sanmamaları için bir sebep yok. Daha neden korkayım?"

Andronikos düşününce adama hak verdi. Gerçekten söylediği gibiydi. Ordu değil, bir aşûre kazanı. İçinde türlü nevale. Birini ayırdedip bu kazanın malı değil diyebilmek çok zor.

"Afşin Bey ne istiyor?" diye konuyu değiştirdi. "Hâlâ onun hesabına çalışıyorsun herhalde?"

"Bizim ellerde onun hesabı, bunun hesabı diye birşey yok Prens, hepimiz dinimizin hesabına çalışıyor, kendimize bir temelli yurt bulmak için vuruşuyoruz. Tek hesabımız bu. Afşin Beyin kumandasındaki akıncı kolunda vazife yapıp yapmadığımı soruyorsanız cevabım evettir. Bir ara köyüme dönmem için izin verdiler, gittim..."

Gözleri daldı, bakışlarındaki bulanıklık yüzünü de kapladı az sonra, keder tel tel kazındı.

"Fakat ne karımı ne oğlumu bulamadım. Uzlar fırtına gibi esmiş oralarda. Bazılarını öldürmüşler, bazılarını götürmüşler. Neyse, sizinle bunları konuşmaya gelmedim. Afşin Bey diyor ki: Dukas ailesiyle bir yerde menfaatlerimiz birleşiyor, onlar İmparatoru devirmenin peşindeler, biz yenmenin. Dukas ailesi şunu iyi bilmeli diyor, şayet İmparator bu savaştan muzaffer çıkarsa artık hiçbir kuvvet onu yıkamaz, diyor."

"Bunu biliyorum" diyerek sözünü kesti Andronikos Dukas, "Fakat ne yapmalı?"

"Afşin Bey bu sorunuzun cevabını verecek durumda değil. Yalnız Bizans ordusunun Anadolu içlerine sarkması halinde yenilmesinin hemen hemen mutlak olduğunu söyledi. Ordu burada kalırsa Sultan Alpaslan'la hiçbir vakit karşılaşamayacak ve savaş çıkmayacak. Bu bizim işimize gelir. Biz boş yere

muharebe etmek istemiyoruz. Tek istediğimiz Anadolu toprakları. Önce barış yoluyla, olmazsa savaşarak. Siz şuna karar vermek durumundasınız Prens Andronikos: Ya İmparatorun geri dönmesini sağlayacaksınız yahut Anadolu içlerine inmeye zorlayarak, mağlûbiyetini hazırlayacaksınız. Her iki halde de Bizans'ta prestiji sarsılacak ve desteğini kaybedecek. Afşin Bey kararı size bırakıyor.”

Doğruldu, geçti. Andronikos'un karşısına:

“İmparatorluk tacının yeniden Dukas ailesine dönmesi için bir başka yol yok Prens.”

Sessizlik, derin, yapışkan. Ardından yine burma bıyıklının gür sesi:

“Şimdi söyleyeceğiniz birşey varsa Afşin Beye iletmeye hazırım. Sizi dinliyorum Prens.”

“Hiçbir şey” diye homurdandı Andronikos, “Düşünmem lazım.”

Adam, kapıya yürüdü:

“Eh, bana izin öyleyse, bu gece ordugâhınızı terk ediyorum. Fazlaca kaldım, öğrenmem gerektiğinden fazlasını öğrendim, artık kalmamda mânâ yok.”

Cevap beklemeden çıktı.

Andronikos Dukas uzun süre kapıdan gözlerini almadı. Sanki tekrar dönüp adamın içeri girmesini bekliyordu. Bu arada düşündü. Ne kadar cür'etkârdı. Ne kadar da pervasızdı. Açık açık söylemişti herşeyi. “Bu ne cür'et, ne cesaret! Aklın alacağı şey değil.” Sen gel düşman ordugâhına, günlerce kal; sonra tut koca bir prensle pervasızca konuş.

“Çok alçalıyorum galiba” dedi yüzünü ekşiterek, “Kendimden iğrendiğim bile oluyor. Yaptığım iş dürüstlikle bağdaşır mı? Memleketimin kuyusunu kazmak değil mi bu? Yok! Roman Diyojen'den nefret ediyorum. Alelade bir kumandan iken imparator oldu. Oysa imparatorluk ailemin hakkı, daha doğrusu...”

Bakındı. Yalnızdı. Fakat kanmadı, gitti kapıyı açtı, iki nöbetçi karşılıklı duvara dayanmış, uyukluyorlardı. Kapıyı örttü.

“Daha doğrusu benim hakkım” diye devam etti bıraktığı yerden düşüncelerini alarak, “Elbette benim hakkım. Ailenin en güçlüsü benim. Bizans halkı cesaretimi takdir ediyor. İçlerinde beni imparator olarak görmekten memnun olacaklar çoğunlukta.”

Sahi, çoğunlukta mıydı acaba? “Daha neler!” Romen Diyojen’i ilk Anadolu seferi dönüşü nasıl karşıladıklarını görmüştü. Nasıl alkışladıklarını, sesleri kısılana kadar nasıl bağırıp çağırdıklarını, kaç gün bayram şenliği yaptıklarını... Bütün bunlar Romen Diyojen’i sevdiklerini göstermez miydi?

“Ne münasebet” dedi mırıltı halinde. “Bizans ordusunun zaferini kutladılar, Romen’in başarısını değil. Zaten başardığı ne ki? Kendi kuvvetinin kat kat altında kuvvetlerle bir iki tutuştu, onları yendi, ama verdiği zayıat korkunç, bunu düşünen var mı?”

Neredeyse sabah olmak üzereydi. Yatak odasına doğru yürüdü. Koridoru geçerken uyuklayan askerlere çıkıştı:

“Domuzlar! Canım sizin gibi aptallara mı emanet, sizin gibi ahmaklara, domuzlar!”

Nöbetçiler korkuyla sıçradılar ama hiç karşılık vermediler. Karşılarındaki Prensti, ne diyebilirlerdi ki?

Andronikos yatağa girdi, uyumadan önce yüzü benli, bıyıkları burma, çenesi köşeli Selçukluyu düşünmekten kendini alamadı. “Cesur adam neme lazım, delicesine cesur.”

Düşünceleri bulandı, göz kapakları ağırlaştı ve herşey silindi gitti birden. Uyumuştı.

Yüzü benli adam çoktan elini-kolunu sallayarak Bizans ordugâhını terk etmişti. O derece kendinden emindi ki, yolda birkaç Frenk askeriyle kısa konuşmalar yapmakta bile mahzur görmemişti.

Dağ yoluna vurdu. Bir saat kadar patikayı takip etti. Gecenin

zifiri karanlığını yara yara yürüdü. Bir pınarbaşında mola verdi. Buz gibi suyla abdest alıp sabah namazını kıldı. Ellerini açtı:

“Büyük Allahım! İman diye, irfan diye, insanlık diye, şefkat diye, ahlâk ve fazilet diye ne kadar üstün hasletler varsa dünyada, İslamın malıdır. Büyük Rabbim! İslam dini ruhça sönenleri tutuşturan, tutuşanları alevlendiren, gaflettekileri uyandıran, uyuşmuşları, bitkinleri kimıldatan, duranları yürüten, yürüyenleri koşturan, yürekleri coşturan, şaşkınlara doğruyu, mutlak doğruyu, senin doğru yolunu gösteren sırât-ı müstakim dinidir. Bu doğru yolda yürümek isteyenlerin önündeki engelleri kaldır, fırtınaları dindir, aleyhte tuzak kuranların tuzaklarını aleyhlerine çevir. Daha iyi hizmet edebilmek için kendilerine yurt arayan Selçukluları mansûr ve muzaffer eyle... Âmin!”

Bir dalda uyuyakalmış serçe uyandı, tek bir defa öttü, kendince “Âmin” dedi.

Rüzgâr, yaprakların “Âmin”ini duyabilmek için nefesini tuttu, sonra meltem meltem “Âmin” dedi.

Pınar lık lık lık ederek duaya katıldı.

Adam kalktı. Pırıl pırıl yüzünü doğmaya hazırlanan güneşe çevirdi. Yeni bir gün yeni bir başlangıç demektir. Geçmişten bir kök, gelecekte bir ışık. Gülümsedi. Sağ yanağındaki ben de gülümsedi. “Bismillah” dedi, sağ ayağını attı. Yeni bir güne yeni bir cehde sağdan giriyordu.

“Dur!” deninceye kadar gitti.

“Benim” dedi cevaben, “Abdurrahman.”

Çalıkların arasından çıkan iki kişi onu kucakladılar. Daha genç olanı yaşının aceleciliğiyle:

“Geç kaldın ağam” dedi, “Yolunu gözleriz, tam üç sabah gördük, dört gece. Senin için korkmaya başlamıştık.”

Baba şefkatiyle sırtını sıvazladı.

“Boşa korkmuşsunuz” dedi yumuşak, “Döndüm işte. He-men gidelim.”

Oğlu yaşıyorsa, bu delikanlının yaşında olmalıydı. Daldı birden. Lüle lüle saçlarını görür gibi oldu. "Baba" diyen sesini duyar gibi. Çok yakınında idi sanki hemen şu çalılığın ardında. Çıkıp boynuna atılsın diye bekledi.

"Gitmiyor muyuz?" diye ikaz etti yaşlıca olanı, "Abdurrahman Bey, gitmiyor muyuz?"

Silkindi.

"Gidelim..."

Atlar az ilerde otluyordu. Üç tane yağız at. Bindiler. Abdurrahman son bir defa baktı çalılıktan yana. O hissi yine duydu. Oğlu çalılığın ardında gibi... Şimdi çıkıp boynuna atılacak gibi. "Tuhaf bir his." Bir mânâsı var mıydı acaba? Yoksa hasretin serabı mıydı?

Daha fazla üstünde durmadı. Afşin bekliyor olacaktı. Bir an önce yanına gitmek, Bizans ordugâhında olanı biteni hikâye etmek lazımdı.

"Haydi!"

Çevirdi atını, sürdü tepelerin yamacına, yamacına. Gittiler. Çalılar kımıldadı. Önce bir baş uzandı, ardından bir daha, bir daha, bir daha...

"Kimsecikler kalmadı" dedi kısık bir ses, "Çıkabiliriz."

Hemen hemen aynı yaşta dört genç çıktı. Atlıların uzaklaştığı yöne bir göz attılar.

"Saldırmalıydık" diye hayıflandı şişman olanı, "Üçe karşı, dört... Saldırmalıydık."

Sivri burunlu, mavi gözlü genç:

"Atları da iyiydi" dedi eseflenerek. "İşimize yarardı."

En kısa boylusu da arkadaşlarının fikrine katıldı. Kaim dudaklarını gere gere:

"Öyle. Mengüçe lâf anlatmak kabil olsaydı atlar şimdi bizimdi."

Konuşmalara hiç katılmamıştı Mengüç. Arkadaşlarının ithamlarını sanki duymuyordu. Atlıların arkada bıraktıkları toz

buluta dalmış görünüyordu. Neden sonra "O adam var ya" dedi. "Hani son gelen..."

Kısa boylusu aceleyle dudaklarının tokmağıyla kelimeleri dövdü: "Şu kara yağız mı, şu buruk bakışlı..."

"Evet. Bir vakitler hayatımı kurtarmıştı benim."

Şişman, bir bölük kahkaha döktü:

"Anlaşıyor şimdi, ödeşiniz sayılır."

"Ödeştik mi?" diye sordu anlamaz bakışlarla bakarak.

"Tabii, sen de onun hayatını kurtardın."

Mengüç'ün dudaklarında acı bir gülüş takla attı:

"Hayatını ha! Kurtardım ha! Hey gidi şişman, siz kendinizi ne sanıyorsunuz? Selçuk yığidi be onlar! Ne demektir bu, bilir misiniz? Akıncı grubundan üstelik. Bilir misiniz, ne demektir? Her biri on kılıca bedel demektir. Birkaç hayat kurtardım ben, doğru. Onlara saldırmak isteğinizi frenleyerek sizin hayatınızı kurtardım. Hey gidi! Selçuk akıncılarıyla karşılaşmadığınız ne kadar da belli."

"O..." diye uzattı sivri burunlu, "Neredeyse sevdiğini sana çağım."

Mengüç diklendi birden, hızlı hızlı.

"Niçin sevmeyecek mişim bakalım?"

"Dinsiz onlar... Bizim de düşmanlarımız..."

Biraz durduktan sonra kelimelere vura vura perçinledi:

"Bizim can düşmanlarımız!"

"Kanımız bir ama. Hepimiz Türküz."

"Hadi ordan! Selçukiler kanlarına ihanet ettiler. Arapların dinine girdiler."

Mengüç kızgın demire döndü. Yüzü al al olmuş, yumrukları ağırdan sıkılmaya başlamıştı. Bakışları ise karşısındakini kırbaçlıyordu.

"Sözlerine kendin de inanmıyorsun" diye bağırdı, "Selçuklulara Müslüman oldular diye düşman olduksa, Hristiyan Bizanslılara katılmak için neden gitmekteyiz? Bizanslılar iki tür-

lü düşmanımız; hem dinî, hem millî cihetten. Ama biz bütün kinimizi Selçuklulara havale ediyoruz.”

Söylediklerine kendi de şaşıtı, doğrusu bunun üstünde şimdiye kadar pek durmamıştı. Nereden aklına geldiğini kestiremedi. Galiba Abdurrahman'a karşı duyduğu sevgi, ya-vaştan bütün Selçukluları sevdirmeye başlıyordu. Bu noktayı iyiden iyi düşünmesi lazımdı. Acaba kendisini cezbeden Abdurrahman'a karşı, duyduğu sevgi mi, yoksa başka birşey mi? Akıbet, bulurdu. Ama şimdi hiç sırası değildi. Zaten arkadaşları düşmanca tavırlar takınmaya başlamışlardı. Bozuşmak için vakit erkendi. Daha ne kadar olmuştu ki tanışalı, birleşeli. Şişmanla üç aydır beraberdi, diğer ikisine birkaç gün önce yolda rastlamıştı. Başiboşluk tek ortak vasıflarıydı. Birbirlerine kaynaştırmıştı. Bizans karargâhının yakınında idiler. Romen Diyojen'in ordusuna asker yazılmak için bunca yolu tepmiş bulunuyorlardı. Bu ordu Selçuk yurdunu kana boğacak olan ordu idi. Ganimet yollarını açacaktı. Belki de Bizanslı kumandanlar cesaretlerine hayran olur, böylece ikbal yolları da açılırdı.

“Neyse” dedi, “Münakaşanın sırası değil şimdi, yola düşmeli, öğleye kalmaz ordugâhta oluruz.”

Bu karar öbürlerini de sevindirdi. Gerginlik birden silindi. Gülüştüler. Bizans ordugâhı arı kovanı gibi kaynıyordu. Koşuşmalar, çığlıklar, küfürler. İntizamsız hareketler, arada şen, şatır kahkahalar.

“Hiç böyle düşünmemiştim” diye fikrini açıkladı Mengüç. “Adeta çapulcu sürüsü.”

“Acaba ne oluyor dersin? Bir kargaşa sürüp gidiyor ama hayırdır!”

“Hele gidelim, görürüz.”

Az sonra öğrendiler. General Basilas'ın at uşaklarından biri hırsızlık yaparken yakalanmış, ancak mahkeme at uşağını serbest bırakmıştı. Parası çalınan Gürcü subay bunun üzerine

İmparatora başvurarak suçlunun cezalandırılmasını istemişti. İmparator, subayın bu hareketine fena kızmış olacak ki, mahkemeyi filân bir yana bırakarak subayın kollarının kesilmesini emretmişti.

"Karışıklığın sebebi bu" dedi herşeyi anlatan Uzlu asker. "Öyle bir yere geldiniz ki burada haksızlığa uğrasanız da sesi-nizi çıkarmayacaksınız. Hele asillerden birinin yakınıyla to-s-laştınız mı işiniz bitik."

"Ne kadar haklı olursak olalım, öyle mi?" diye sordu Men-güç. "Aklım almıyor."

Uzlu asker etrafına alalecele bakındı, sesini alçalttı:

"Yüzde yüz haklı olun isterseniz, neticeye tesir etmez. Mahkeme önüne çıkmamaya bakın, çıkarsanız işiniz bitik. Hele bir asille dalaştınız mı başınız kökten gider."

"Vay canına! İşe bak yahu! Ben Bizanslıları âdil sanırdım."

"Sen yine öyle sanmaya devam et" diye alay etti Uzlu asker, "Ama sakın hakkını aramaya yeltenme; zaten bizim gibileri mahkemeye bile çıkarmazlar, en yakın ağaçtan sallandırmak daha kolay. Yine de aklında bulunsun diye söyleyeceğim; rüt-belilerle sen sen ol aranı bozma, Bizanslı askerlere de takılma, ne derlerse yap, haklı mıyım haksız mıyım diye kafa yorma!"

"Aklım karıştı" dedi Mengüç, yere tükürdü. "Esirden bir farkınız yok desene. Peki, hâlâ niye aralarındasınız?"

Uzlu asker omuzlarını silkti.

"Serserilikten bıktığımız için" dedi umursamaz bir tavırla, "Şöyle derli toplu olalım istiyoruz."

"Hepsi bu mu?"

"Değil tabii, Selçuklulara da hıncımız var. Niçin ki onlar atalarımızın dinini terk ettiler, Müslüman oldular. Biz Müs-lümanları sevmiyoruz. Bizanslılarla birleşip hele Selçukluları yenelim, döner Bizanslılara da hadlerini bildiririz."

"Yanlış" diye söylendi Mengüç uzaklaşırken. "Aldanıyorlar. Selçuklular yenilirse, bütün Türk ırkı göçebe kalmaya mah-

kûm. En kuvvetli boy onlar, yardım etsek mutlaka Bizans'ı di-
ze getirir, Anadolu'yu yurt edinirler. Ne yapmalı?"

Biraz düşündükten sonra:

"Kalmalı yine" dedi, "Burada kalmalı. Yükselmek istiyorum, çok gencim yükselebilirim. Selçuk elleri yağmalanırsa, benim de hisseme birşeyler düşer, zengin olurum.

Şimdilik bundan başka şey düşünmemeliyim; aklım karışıyor, içimde uyumuş kalmış bir takım hisler ayaklanıyor, ne olduğunu ben de bilmiyorum bunun. Bu hislere uymak mı doğru, uymamak mı, kestiremiyorum."

Arkadaşlarına baktı, düşünceliydiler. Ağızları mühürlenmişti sanki konuşkanlığıyla ün yapmış olan şamanın oğlu bile susuyordu. Bizans ordusunu umdukları gibi bulmamış olacaktı. Savaşı kazanıp kazanamayacağını düşünüyorlardı belki de.

"Bence bu ordu" diye konuşmaya başladı Şişman, Mengüç'ün içinden geçenleri okumuş gibi, "Alpaslan'ı yenemez. Biz Türkler şimdiye kadar aramızda çok savaştık. Birbirimizi kırdık geçirdik. Fakat dışardan herhangi birimize saldırılınca hep birden ona çullandık. Bizans ordusuna baksanıza! Franklar, Almanlar, Normanlar, Uzlar, Peçenekler ve daha bilmem kimler. Bu ordu kendi kendisiyle savaşa yeri. Böyle olacağına da şüphe yok."

"Şişman haklı söyledi" dedi bodur gövdeli Barak. "Alpaslan'ın birlik içindeki ordusu nerede, bu çapulcu sürüsü nerede? Aralarında dağlar kadar fark var."

"Bana sorarsanız dünyalar kadar" diye araya girdi Mengüç. "Alpaslan'ın askerleri ortak bir gaye ile birbirlerine iyice kenetli. Yakından biliyorum, çünkü gördüm. Din birliği var onlarda. Allah diyorlar, yürüyorlar. Bizans ordusunda bu yok, kan birliği de yok."

Elini boşlukta salladı:

"Canım bize ne! Savaş derler savaşıyoruz. Biraz şöhret, bi-

raz servet peşindeyiz. Bulsak bulsak Bizans saflarında buluruz aradıklarımızı. Aynı fikirde değil misiniz yoksa? Açık açık söyleyin; daha asker yazılmadan dönelim Alpaslan'ın ordusuna iltihak edelim. Yalnız aklınızda bulunsun, orada servet de, şöhet de bulamayız."

Şişmanın suratı belirli şekilde ekşidi, sanki ağzına bir yudum keskin sirke koymuşlar, yutmakta güçlük çekiyordu.

"Biliyorum" dedi kılıcını elleyerek, "Selçuklular ne bulurlarsa çoğunu devlete bırakıyorlar, azını da aralarında eşit miktar bölüşüyorlar. İşin tuhafı kumandanlar da askerler kadar hisse alıyor."

Şamanın oğlu şimdiye kadar hep dinlemişti. Aniden;

"Ne biliyorsun?" diye sorunca şaşkın şaşkın ona baktular.

"Bilirim" dedi Şişman, "Bizim obada Teymir derler bir yaşlı vardı. Bilmediği yok adamın. Sor sorabildiğin kadar, satır satır cevap keser. O anlattıydı, Selçukluların girdisini, çıktısını."

"Albız götürsün" diye homurdandı mavi gözlerini menevişleyerek. "Ben burada kalacağım. Selçuklulara katılmam, dinlerine girmem. Ben bir şamanın oğluyum, gerekirse ölü-rüm de yine dinimi bırakmam, Müslümanlara da düşmanım, çünkü onlar benim dinime düşmandır."

Ayağını hiddetle yere vurdu.

"Bu kadar" diye bağırdı. "Dönek değilim ben, siz bildiğinizi okuyun, bana karışmayın ama fena olur sonra. Aklımı da bulandırmayın, Selçukluları methetmekten vazgeçin."

"Amma kızdın be" diye takıldı Şişman, şakacı şakacı. "Selçuklulara katılan yok, sadece konuşuyoruz. Nasıl anlaşıştık, konuşacağız, müşküllerimizi birlikte çözeceğiz, böyle anlaşıştık. Çoğunluk neye karar verirse o olacak."

"Olmayacak" diye kestirdi attı, "Mengüç reisimizdir tamam. Lâkin Selçukluları methetmekten vazgeçsin. İçerliyorum zaten, yolda gördüğümüz üç Selçukluyu tepelemeliydik,

Mengüç mâni oldu. Güya hayatimizi kurtarmış, pöh! Bir daha saçma kararlara uymam, Selçuklu gördüm mü, önüme dünyanın bütün dağlarını yığıp set yapsanız, aşar vururum. Böyle bilin.”

Mengüç hırsından dudaklarını kemiriyordu. Şişman:

“Aldırma” dedi yatıştırmak için, “Şamanın oğlu çok hızlı, sen aldırma.”

Mavi gözlüye döndü:

“Sen de sus artık, sesini kes! Burada kimseyi korkutamazsın anladın mı? Hele Mengüç’e yüklenmekten vazgeç. Onu reis seçtik, hep beraber seçtik, şimdi oyunbozanlık etme.”

Mavi gözlerine kin birikti delikanlının.

“O da haddini bilsin” dedi.

Mengüç fırladı. Fakat Şişman, koca bir kütük gibi dikildi önüne, kollarından yakaladı.

“Uyma dedik yahu, sen uyma ona! Albızın uşakları, bugün hepinizin kanı tepesinde, ben nasıl başedeyim sizinle.”

“Bırak” diye soludu Mengüç, “Kendini ne sanıyor bu?”

Kapışmak üzere idiler. Fakat bir ses girdi aralarına, sert emredici bir ses:

“Hey siz!”

Aynı anda sesin geldiği tarafa döndüler. Bir subaydı. Bizanslı. Miğferine tüyler takmıştı. Şeritlerle süslü kolu gençlere doğru uzanıyordu. “Dalaşmayın” dedi daha sert. “Kavgadan başka şey bilmez misiniz, yapılacak bir sürü iş var.”

Mengüç adamı tepeden tırnağa süzdü. Söylediklerini doğru dürüst anlayamamıştı. Grekçeyi yeterince bilmiyordu daha.

“Neler yumurtluyor bu?” diye sordu Şişmana, “Bize karışmasın, hakkında hayırlı olmaz.”

Şişman parmağını dudaklarına bastırarak bir “sus” işareti yaptı. Her zaman kırmızı olan yüzünde şimdi badana beyazı vardı. Mengüç hiç mânâ veremedi. Şişmanın “höt” deyince sinen korkağın biri olduğunu ilktir fark ediyordu.

“Ödle” diye tısladı dişlerinin arasından, “Tüylü miğferini yediririm bu adama be, sen ne belledin!”

“O Bizanslı” diye söylendi Şişman, “Bizim âmirimiz.”

Mengüç hiddetini sesinin mancınığında bir gülle yaptı, savurdu:

“Kim demiş! Hele Bizanslı olursa bana hiç emredemez. Gitsin işinin başına, ayağıma dolaşmasın, hakkında hayırlı şeyler düşünmediğimi söyle ona! Söylesene!”

Şişman, subaya döndü. Son derece saygılı bir sesle orduya kaydolmak istediklerini, fakat formaliteyi bilmediklerini söyledi. Sonra döndü Mengüç’e: “Öfkeni çekecek birşey yapmadı ki” dedi sakın sakın. “Bizi kaydetmek istiyor, düşünsene! Sen de düşün şamanın oğlu, buraya niçin geldik? İşte yol, subayın ardına takılalım ve asker yazılalım. Ardından servet, şöhet gelecek, kötü mü bu?”

Şamanın oğlu başını başka tarafa attı, Mengüç istemeye istemeye öfkesini yuttu:

“Gidelim öyleyse, ne bekliyoruz?”

“Tabii gidelim, bir dakika bile gecikmek işime gelmez.”

Subay konuşmaları anlamıyor, canı gittikçe daha da sıkılıyordu. Şişman çok saygılı bir tavırla konuşana kadar sabırsız hareketler yaptı, sonuna kadar da dinlemedi onu, eliyle cümlesini biçerek “Gelin madem” dedi, “Kayıtlarınızı yaptırın.”

Yürüdü.

“Bölüğüm alabilirim sizi, ama keseniz hakkında bir bilgi sahibi olmam lazım.”

Şişman şaşkın şaşkın bakındı.

“Kesemiz hakkında mı, nasıl yani?”

Subay miğferini koltuğunun altına sıkıştırdı, adımlarını biraz yavaşlattı, ağzını da Şişmanın kulağına yaklaştırdı.

“Burada kimse kimsenin işini gözlerinin güzelliği için görmez. Ben size yardımcı olmaya çalışıyorum, karşılığı hakkında bilgi sahibi olmak istemem çok normal.”

"Yani... anlayamadım da... karşılığı mı, nasıl?"

"Kolay. Sizi asker yazdıracağım, ilerde çok para kazanacaksınız. Ama şimdilik adam başına iki altın vermeniz gerekecek."

"Ne diyor yine?" diye patladı Mengüç. "Bu adam hoşuma gitmiyor benim."

Şişman, Mengüç'ü duymazdan geldi.

"Biz de kendi işimizi kendimiz görürüz" dedi subaya, "Böylece kimseye karşı borçlu kalmayız."

Şeytanca güldü subay.

"Öyleyse gevezelenmeyin. Deneyin bakalım, becerebilecek misiniz? Kimsenin tavassutu olmadan kendinizi askere yazdırabilerseniz..."

Koltuğunun altından tüylü miğferini çıkarıp havaya fırlattı, tuttu:

"Şu miğferi tüyleriyle birlikte yemeye hazırım."

"Afiyet olsun" diye mırıldandı Şişman, yana saptı. "Rüşvet istiyor canına yandığının" diye anlattı arkadaşlarına. "Adam başına iki altın."

Mengüç, subayın gittiği tarafa fırtınalı bir bakış fırlattı.

"Domuz" dedi nefretle, "Bunlara hizmete geldik ha!"

"Romen Diyojen bunlara benzemez" diye fikir yürüttü şamanın oğlu, "O çok dürüst bir askerdir."

"Kendi işimizi kendimiz görmeye çalışalım."

Fakat bütün kapılar yüzlerine kapanınca rüşvetin Bizans askerleri arasında sistemleştğini iyice idrak ettiler. Mengüç:

"Ben bu işte yokum" dedi borkünü avuçlayıp yere çalarak. "Sözde para sahibi olmak için geldik, daha gelir gelmez adamlar elimizde avucumuzda ne var ne yok toplamaya çalışıyorlar. Hoşuma gitmiyor, döneceğim galiba."

Akşama doğru kendilerine tavassut edecek birini bulabildiler. Uzun bir pazarlık neticesi adam başına bir altından muamele gördü. Fakat Mengüç'ün içi rahat değildi. Her sıkıntılı

anında olduğu gibi yine iki omuzu arasındaki büyükçe et beni kaşıyordu. Dayanılmaz bir arzu ile elini oraya atmıştı. Hırsından kanatıncaya kadar kaşdı.

Dördüncü Bölüm

FIRAT BOZ BULANIK. Saygılı ve durgun.
İslam ordusuna geçit vermediği için de utanıyor gibi.

Kollarını açtı, Alpaslan'ın kumanda ettiği büyük İslam ordusu Fırat'ın açık kollarına kendini attı. Biraz müşkülât, biraz meşakkat, biraz da zayıat. Fakat ne ehemmiyeti var! Bu yol ulvi inanışları yaygınlaştırmak için açılan bir yol, bu geçit hilâlin haçı ezmek için geçeceği geçit; ilerde ışıık, ilerde müjde, ilerde mefkûrelerin düğümlendiği nokta.

Alpaslan'ın yanibaşında büyük âlim Buharalı kadı Ebu Cafer, Fırat'ı göstermekte:

“Sultanım, nimetlerinden dolayı Allah'a şükrederim. Bu nehri ilk geçen Müslüman-Türk hükümdarı sizsiniz.”

Alpaslan ıslak bakışlarıyla Ebu Cafer'e teşekkür ettikten sonra ordusunu Halep önüne çekti, Telli Sultan'da ordugâhını kurdu. Tepeden şehre uzun uzun baktı, döndü Ebu Cafer'e:

“Küffar karşısında bir arslan pençesi gibi dikilmiş bu İslam hudut şehrini kılıçla almaktan hayâ ederim. Aklınıza başka bir çare geliyor mu?”

Ebu Cafer aksakalına el attı, düşünceye vardı.

“Şehrin Hâkimi Emir Mahmud’a bir elçi gönderelim, Halep’e ihtiyacımız olduğunu bildirelim. Bizans’la aramızda çıkması muhtemel büyük bir savaşta Halep’in oynayacağı ehemmiyetli rolü anlatalım. Umarım anlar, umarım kolaylık gösterir.”

“Umarım Şeyhim, öyle olur.”

Fakat umdukları olmadı. Emir Mahmud uzun bir süre kaleden ne çıktı, ne kimseyi kaleye soktu. Tecrit oldu.

Bununla birlikte Alpaslan, hücum emrini bir türlü veremiyor, Müslümanın Müslümanla vuruşmasını istemiyordu.

Elçilerden biri gitti, biri geldi; günler günleri kovaladı. Nihayet Emir Mahmud anasının da ısrarıyla Alpaslan’a şehri teslim etmeye razı oldu. Bir gece anasıyla birlikte Alpaslan’ın Telli Sultan mevkiindeki karargâhına geldi. Şehrin anahtarlarını sundu, özür diledi:

“Bir hatadır işledim Sultanım, affınızı ricaya cesaret ediyorum. Lâkin takdir buyurulur; et ile tırnağın birbirlerinden ayrılması ne derece ızdırap verirse insana, kalesinden ayrılmak bir kumandana bin beter ızdırap verir, bununla birlikte selamet-i İslam için bu ızdırabı içime atarak geldim.”

Alpaslan takdir ve teşekkür yüklü bir tebessüm sundu. Emir Mahmud’a, elini uzattı.

“Ver elini yiğit adam, neler hissettiğini biliyorum, fakat ızdırabına medar olduğumuz kişilerin ihtiyarımız dâhilinde ızdıraplarına merhem olmayı da şiar edinmişlerdeniz, biz sadece itaat üze olmanızı dileriz, şehir yine kumandanızda kalacak.”

“Sultanım, kulunuzu ihya ettiniz.”

“İnsan dolu bin kaleye iman dolu bir kalbi tercih ederiz. Şimdi kalene geri dön; sabah Allah izin verirse ziyaretine gelir, bir tas soğuk ayranını içeriz.”

Emir Mahmud huzurdan çıkarken ağlıyordu.

Alpaslan ertesi gün kuşluk vakti Halep'e girdi, kısa bir süre ümera ile sohbete oturdu. Bu sırada Bizans'tan bir elçinin geldiğini, kendisiyle hemen görüşme dileğinde bulunduğunu bildirdiler.

"Gelsin bakalım, Diyojen ne istiyor?"

Elçi büyük bir azametle salona girdi. Hiçbir selamlama kaidesine iltifat etmeden, dosdoğru Alpaslan'ın önüne dikildi.

"Büyük Bizans'ın büyük İmparatoru Romen Diyojen, siz Türklerin Sultanına..."

Alpaslan kendisinden beklenmeyen bir öfke pırıltısıyla elçinin sözünü ağzına tıkadı.

"Müslüman Türklerin Sultanı!" diye gürledi. "Putperest ve Hristiyan Türkler sizin saflarda."

Elçi bocaladı, kelimelerin altında ezildiğini hissetti. Sesi oldukça düştü:

"İmparator Hazretleri Ahlat'ı, Erciş'i ve Menbiç'i geri istiyor. Vermediğiniz takdirde..."

Alpaslan yine kendine hâkim olamadı, elini kılıcının kabzasına atarak fırladı yerinden.

"Hey elçi, elçi! Karşıma geçtin, şımarık oğlanlar gibi lâf yığarsın, acûzeler gibi ağzında bakla ıslanmaz. Elçisi senin gibi olan bir imparatorun askerini tahmin etmek zor değil. Git söyle ona, toprak istenmez, fethedilir. Biz fethettik. Gücü varsa Romen Diyojen de gelir, bizden geri alır. Bu kadar."

Elçi tutunmak için yer arandı, başının omuzları üstünde sallandığını hissederek ürpertiler geçirdi, sesinin tonuna saygılı bir ifade vermeye âzamî dikkat ederek:

"Son sözünüz bu mudur?" diye sordu.

"Hayır" dedi Alpaslan, tekrar yerine otururken, "Son sözüm bu değil, Romen Diyojen'in ne şartlarla imparatorluğa getirildiğini biliriz, şartların başında bizi yenmesi de var. Bütün bu istekleri bizce bir savaş sebebi meydana getirmek için-

dir. Oysa bunlara hiç lüzum yok elçi. İlle de bir savaş sebebi arıyorsa bu zaten mevcuttur.”

Biraz durdu, sonra birden infilak etti:

“Hilâl ile haçın ezeli mücadelesi var! Bizler hilâle gönül vermişlerdeniz, Bizans haçın gölgesinde. Bu yetmez mi?”

Elçi kös kös çıktı. Gelirken neler de kurmuştu, azameti ile Alpaslan'ı ezecek, Bizans'ın haşmeti önünde dize getirecekti. Romen Diyojene verdiği sözü hatırlıyordu.

“Tasanız olmasın Haşmetpenah, bana güvenin. İstedığınız yerleri aldıktan başka, birkaç şehri de onlara ilâve ettireceğim.”

Oysa şimdi? Gidip ne söyleyecek İmparatora, karşısına nasıl çıkacak? Hele Alpaslan'ın sözlerini nasıl aktaracak?

Bir kâbus sanki hatırına geldikçe elini yüzünün önünde sallıyor, kulaklarını kapatıyor, Alpaslan'ın huzurunda bocala-dığı anı görmemek, sözlerini duymamak için çırpınıyordu. Fakat kulakları onu dinlemez olmuştu, gözleri de öyle.

Sonunda aklına bir fikir geldi. İmparatora Alpaslan'ın huzurunda pustuğunu söylemektense, şecaat arz ettiğini, Alpaslan'ı ürküttüğünü, korkuttuğunu söyleyecekti. Ordusunu küçümseyecek, haklarında en hafif tabirleri kullanacaktı. İmparator herhalde memnun olur, kendisini mükâfatlandırdı.

Bu kararı verdikten sonra tereddütlerini yalanla iyice sıvadı, anlatacaklarının inandırıcı olması için tekrarlaya tekrarluya dönüş yolunu tuttu.

Alpaslan da vakit geçirmeden Mısır'daki Fatimîlerin üstüne yürüdü.

Koca İslam ordusu şaha kalkmıştı. Başlarında Alpaslan. O varoldukça, onun inancı rehber oldukça, önlerinde ılık ılık yandıkça bu ordu ölümü bile hiçe sayan serdengeçtilerle dolup taşacaktı.

Gönüllerde aynı aşkın terennümü vuruyor, engin bir imanla ruhlar tutuşarak gözler alevleniyordu.

Bazı Ermeni köylerinde halkın feryadı ile durmak zorun-

da kaldılar. Köy büyükleri gruplar halinde Alpaslan'ı ziyaret ederek Bizanslılardan kendilerini kurtarması için yalvardılar. Hele biri... bir yaşlı Ermeni...

"Rumlar bize etmediklerini bırakmadılar. İktidarsız, kadınlaşmış bu iğrenç sürü, Ermenistan'ın en cesur evlâtlarını zorla yurtlarından koparıp dağıttılar. Ortodoks değiliz diye mâbedlerimize hücum edip kitaplarımızı yaktılar, kiliselerimizi yıktılar, papazlarımızı sakallarından ağaçlara astılar. Bizi Süryanîlikten çıkmaya zorladılar. Ama direndik. Direndik ya artık tâkâtımız tükendi. Millî birliğimiz bozuldu. Sultanım, sizi gördükten sonra bütünyle inandım ki yalnız Müslümanların değil Süryanîlerin de kurtarıcısı sizsiniz. Halâskârımız olacaksınız."

Alpaslan şehadet parmağını havaya dikerek:

"Halaskar Cenab-ı Haktır" dedi. "Biz zalimin elinden bütün mazlum milletleri kurtarmaya çalışırız. Tevfik Allah'tandır. Arzumuz gerçekleşirse milletler İslam adaletinin koruyuculuğu altında dünyevî saadetlerin en yücesini tadacaklar."

Afşin Beyden bu sırada bir elçi geldi.

Sultan Alpaslan geleni çok iyi tanıyordu. Kollarını açtı.

"Seni tekrar görmek bizi mesrur etti Abdurrahman Gazi, yiğitler yiğidi!"

Abdurrahman engin bir tevazu duygusuyla kelimeleri yuvarladı.

"Büyük Sultanım, kumandanım Afşin Bey Ahlat'ta. Uzun zamandır Rum ellerini talân eyledik. Önümüze çıkan Bizans kuvvetlerini bozduk, dağıttık. Alevden bir rüzgâr gibi estik, aman dileyeni ısıttık, karşı koyanı yaktık. İşte yine huzurunuza döndük."

"Gazanız mübarek olsun. Söyle artık, keferenin kuvveti bol derler, kum misali asker barındırdığından bahsederler, bu yörede efsane gibi söylenir. Aslı var mıdır?"

"Sultanım, vakıa Romen Diyojen'in kalabalık bir ordusu

mevcut. Ordugâhına iğne atsanız yere düşmez. Ama bizimle muharebe edebilecek bir kuvvet ve kudrette değiller.”

“Nereden vardın bu kanaate?”

“Şuradan Sultanım. Bizans ordugâhı bir arı kovanına benziyor. Lâkin arılar başka başka kovanlardan toplanmış, zoraki bir kalabalık meydana getirilmiş. Balarısı ile eşek arısı, yaban arısı karma karışık. Kimin ne işi var, kim ne için vuruşacak, kim niye silaha sarılmış, belirsiz.”

Alpaslan gülümsedi:

“İşittiniz” dedi yanındakilere. “Bir arı kovanı, ama karışık. Arı kovanlarındaki disiplinden eser yok. Bu arılar önce birbirlerini yemeye başlar.”

“Başladılar bile Sultanım” diye sözü tekrar aldı Abdurrahman, “Çoktan beri, kimse kimseyi dinlemiyor, en küçük vesile ile kavga patlıyor. Gaye ortaklığı olmadığı gibi, din birliği de yok, ırk birliği de. Ermeniler, Slavlar, Bulgarlar, Almanlar, Franklar, Gürcüler, Hazarlar, Peçenekler, Uzlar, Kıpçaklar... daha bilmem kaç ırk, kaç din. Görünüşte bir ordu meydana getiriyorlar. Bu arada imparatorluk için mücadele veren Dukas ailesi, makam mevki için ne yapacakları belirsiz şair, edip takımı... Bir curcuna ki Sultanım, ancak görmekle anlaşılabilir. Ömrümde böyle insicamsız bir kalabalığı daha görmüş değilim.”

“Güzel” dedi doğruldu Sultan, “Romen Diyojen Bizans tarihinin en büyük ordusunu vücuda getirdi, ama millî bütünlüğü sağlayamadı. İşimize çok yarayacak. Az fakat düzenli bir ordu yenmekten, kalabalık fakat düzensiz bir ordu yenmek çok daha kolaydır. Silâh gücü konusunda bir bildiğin var mı?”

“Var Sultanım. İyice araştırdık. Fakir kulunuz günlerce Bizans ordugâhında kaldım.”

Alpaslan, Abdurrahman Beyin omuzunu okşadı.

“Bilirim seni” dedi, “Tehlikenin içi budur diye gözünü kırpmadan dalarsın. Yüce yiğitsindir, bilirim.”

Abdurrahman'ın yağız yüzü pençe pençe kızardı.

"Allah şahidimdir ki kendimi methetmiş olmak için söylemedim. Vereceğim sayıların doğruluğu konusunda bir fikriniz olsun istedim."

"Biliyorum" dedi Sultan, "Devam et." "Sultanım, asker kalabalığı iki yüz bin kadar, belki daha da fazla. Mancınıkçıları, çarkçıları, lağımçıları, kazmacıları ve arabacıları cem'an yüz bini bulur. Dört bin civarında silah ve malzeme taşıyan arabalara sahiptirler, subay sayısı da otuz bine yaklaşıp."

Hazır bulunanların bakışlarında bir tereddüt görür gibi oldu. Bu tereddüdü silmek için acele ile devam etti.

"Fakat subaylar dâhil çoğu, işinin ehli değil. Aralarında kavga ederlerken kılıç tokuşturmalarını, eğlenirlerken de topuz sallamalarını gördüm. At üstünde zor tutunanlar var. Uzlar ve Peçenekler gibi Türk ırkından olan askerlerin arasına casuslar soktuk. Savaş ânında tarafımıza geçmeleri için ikna etmeye çalışacaklar. Hem bugünlerde İmparatoru yanlışlığa teşvik edeceğini umduğum bir Andronikos Dukas da var.

"Kanaatin nedir?" diye sordu Ahmed Hân. "Bu muharebeyi kazanabilir miyiz?"

Abdurrahman Bey hiç beklemeden cevap yetiştirdi: "Bundan bir an olsun şüpheye düşmüş değilim." Sultan Alpaslan Ahmed Hâna sertçe baktı. "Böyle bir soruyu senin gibi bir kahramana yakıştıramadım, hepimiz bu muharebeyi kazanmak zorunda olduğumuzu biliyoruz. Ganimet için yola çıkmadık. Niyetimiz kendimize yurt olacak topraklar ele geçirmek, bir de dinimizin İlâhî beyannamesini başka milletlere sunmak, adaletinin yumağında onları da rahata kavuşturmak. Bu çok ulvî gayelerimizin tahakkuku için elbette Cenab-ı Hak bize yardım edecektir."

Döndü, Abdurrahman'ı bakışlarıyla okşadı: "Uzun yol tepin, yorgunsundur, var istirahat eyle; lüzum olursa tekrar çağırırız." Elini göğsüne koyup herkesi selamladı ve çıktı.

Asker kaynıyordu her taraf. Bazıları ağaç gölgesine yaslanmış Kur'an okuyorlardı. Bazıları da güreşiyordu.

Sert bağrışmalar duyunca döndü. Bir askerle bir subay münakaşa ediyordu. Yaklaştı.

"Kardeşler kavga etmemeli" dedi yumuşak bir sesle, "Derdiniz neyse sakın sakın halledin, daha iyi olur."

Asker bir eliyle yüzünü tutmuştu, elini çekince dudağının kanadığını gördü.

"Bana vurdu" diye bağırdı, "Ne hakla?"

Subay tekrar vuracakmış gibi elini kaldırdı, ama indirmede.

"Bir dakika için atıma bakmasını istemiştin, baksaydı vurmazdım. O bir askerdir sadece, ben bir subayım, emrimi dinlemek zorunda."

"Acelelem vardı" diye kendini savundu asker, "Hasta olan arkadaşşıma su götürüyordum. Bu yüzden istediğini yapamayacağımı söyleyince tokatladı beni."

Abdurrahman Bey bakınıncı bir kalabalığın ortasında kaldıklarını gördü. Merak eden seğırtmişti.

"Şu askeri tanıyan var mı aranızda?" diye sordu topuna birden.

Biri çıktı, rütbe taşıyan biri.

"Kumandanıyım, ne oldu?"

"Vurdu" dedi asker, subayı işaretleyerek, "Hasta arkadaşşıma acele su götürüyordum, atına bakmadım diye..."

Adam tuttu ikisini de kollarından:

"Yürüyün, doğru kadıfendiye, işinizi halletse etse, o eder."

Biraz sonra kadıfendinin yanından çıktılar. Abdurrahman Bey neticeyi merak etmiş, kapıda bekliyordu. Yanlarına sokuldu.

"Nasıl oldu?" diye sordu askere.

Asker halinden çok memnun görünüyordu.

"Kısasa kısas" diye konuştu gülerek, "Kadıfendi subayın yüzüne aynı şiddette bir tokat aşkettmemi istedi."

“Sonra?”

“Elimi vurmak için kaldırdım. Ama tokadı nasıl ayarlayacaktım? Fazla kaçırırım, sonra âhirette benden dâvâcı olur diye düşündüm, vurmaktan vazgeçtim.”

Abdurrahman Bey askerin yüzüne daldı gitti. Neden sonra:

“O zaman sana vuran subay hak altında kaldı, âhirette sen dâvâcı olursan...”

Asker elinin bir işaretiyle sözünü kesti.

“Din kardeşim ne de olsa, cehenneme benim yüzümden girsin ister miyim, öfkem birden geçti, hakkımı anasının ak sütü gibi helâl ettim.”

Yürüdü. Abdurrahman Bey uzun uzun bakakaldı arkasından. Gözleri yaşlarla beneklenmişti.

“Bu ordu yenilmez” diye söylendi.

Akşam güneşinin gölgeliğine doğru daldı.

Aleksi Stefanos...

Sultan Alpaslan'dan gereken cevabı aldıktan sonra ardına bakmaya dahi cesaret edemeden kara kara düşünerek ülkesinin yolunu tutan Bizans elçisi.

Nihayet İmparator Romen Diyojen'in huzuruna çıktı ve yolboyu düşündüğü yalanları önüne kucak kucak döktü:

“Haşmetmeab. Sultan Alpaslan'ın ödü kopuk, adınız anıldığında yüzü sarardı, bir hazan yaprağı gibi bütün vücudu titremeye başladı. Kumandanları yanında bulunmasa eminim bütün emirlerinizi harfiyen uygulayacak, belki de topraklarımızdan çekilecekti. Zaten çekiliyor, korkusundan Arap ellerine doğru sıvıştı. Güya Müslümanların Halifesi İslam memleketlerini Fatımîlerin belâsından halâs etmek üzere onu çağırtmış. Ashında bir bahaneden ibaret bu, aşikârdır ki Alpaslan, haşmetmeabın çok güçlü ordusundan ve dirayetinden türker.”

Romen Diyojen tahtında ebedî gibi, mağrur ve son derece pervasızdı.

“Mükâfatı hak ettin Aleksî Stefanos. Senin gibi bir elçim bulunduğuna için sevinçliyim. Alpaslan'ın kuvveti ne durumda?”

Aleksî Stefanos gördüklerini değil de hayalinde tasarladıklarını sıralamaya devam etti:

“Ordugâhında askerî kuvvet denebilecek birşey göremediğimi itiraf ederim yüce İmparator, bir sürü insan yığınının ibaret, silahlar gayr-i muntazam, yiyecek durumu felaket, gözlerimle gördüm bir dilim kara ekmek için iki asker kıran kırana vuruştular.”

İmparator zevkten dört köşe, “nasılmış?” dercesine yanındakilere baktıktan sonra:

“E..., sonunda bir dilim kara ekmeği paylaşabildiler mi bari?”

“Ne gezer? İkisi de öldürücü yaralar alarak yanyana yere uzandılar. Bunu gören bir grup, ekmeğin üstüne atıldı, kıran kırana bir mücadele daha başladı.”

Elçinin hayali oldukça genişti; kumandanlar birbirlerine bakıyor, bazıları menfi mânâda başlarını sallayarak elçinin sözlerine katılmadıklarını belirtmeye çalışıyorlardı. Ama Roman Diyojen'i bu hikâyeye hayli sarmışa benziyordu.

“Sonra?”

“Sonrası efendimiz, onların içinde de yaralananlar hattâ ölenler oldu. Ekmeği kimin kapabildiğim göremedim, çünkü kavganın sonlarına doğru hemen hemen bütün ordu birbirine girmişti.”

General Basilas daha fazla hiddetini yenemedi. Selçuklularla tanışıklığı vardı. İki kere karşılaşmışta onlarla, ikisinde de fena şekilde bozguna uğramıştı. Bir emirle ölüme atılan, bir emirle göz kırpmadan ateşe dalan insanlar elçinin dediği gibi olsun, mümkün müydü?

“Yalan!” diye bağırdı. “Bu adam uyduruyor.”

Aleksî Stefanos büzüldü. Birkaç kişi General Basilas'ı destekler de kendisini doğruyu söylemek için zorlarlar diye kork-

tu. Fazla dayanamaz anlatmaya başladılar. Ama beklediği olmadı. İmparator, Basilas'ı bakışlarıyla hançerleyerek:

"Sus!" diye emretti. "Fikrini soran olmadı General, elçi gördüklerini bana anlatıyor, sana değil."

"Ama İmparator Hazretleri, neden bilmem, yalnız doğruyu söylemiyor. Alpaslan'ın askerleri arasında değil bir dilim kara ekmek için, dünya dolusu altını önlerine serseniz kapışacak tek kişi bulamazsınız. Onları iyi tanırım ve tecrübelerime dayanarak konuşuyorum."

İmparator da aslında doğruyu değil, kendisini cesaretlendirecek şeyleri duymak istiyordu. Tedirgindi. Kuvveti ne olursa olsun içi rahat değildi. Kendini Alpaslan'ı yeneceğine inandırmaya çalışıyordu ama doğrusu pek de başaramıyordu. Bu yüzden desteğe muhtaçtı. İşte destek! Aleksi Stefanos. Gitmiş, görmüş, gelmiş. Duymak istediklerini anlatmaya başlamış. Peki şu general bozuntusu Basilas'a ne oluyor?

"Karışma" diye gürledi tehditkâr, "Sorunca fikrini söylersin, şimdi elçiyi dinlemek istiyorum."

Aleksi Stefanos'a:

"Evet, anlat bakalım, başka neler gördün?"

Aleksi'nin yalandan yana eski cür'eti biraz sönmüş, bazan kaçamak göz attığı kumandanların çoğunda inanmaz tavırlar göre göre tereddüde düşmüştü. Fakat yalana bir kere başlamış bulunuyordu. Dönüşü olmazdı. Şimdi tutup İmparatora "Bütün söylediklerim yalandır, Alpaslan istediklerini duyunca tortop bir kahkaha attı, alay etti" dese, kısa yoldan cellât kütüğünü boylardı mutlaka. Olacak iş mi?

"Yüce İmparator! Alpaslan'ın ordusu dediğim gibi dağınık, insicamsız, silahları çok eski ve yetersiz, yiyecekleri kıt, üstelik sayıca da az, belki otuz, belki kırk bin kadar. Kanaatımca çekinecek birşey yok, hemen üzerine gitsek mutlaka yakalar, olduğu yerde mahvederiz."

Romen Diyojen General Basilas'a ateşli bir bakış fırlattı.

"Duydun" dedi, "Hâlâ Azerbeycan tarafına gidip Alpaslan'ı mahvetmek fikrinin aleyhinde misin? Sana konuşman için fırsat işte, demin boşa çeneni yoruyordun."

General Basilas ellerini göğsünün üstüne koydu, asık yüzünü daha da asarak:

"Fikrimde ısrar ediyorum" dedi.

"Ya sen General Nikefor Briyenos?"

"Ben de arkadaşımın fikrindeyim Haşmetpenah."

Romen Diyojen kalktı, sert adımlarla salonu birkaç kere arşınladı, ellerini arkasına koydu, geldi iki generalin önünde durdu, ayakuçlarından yaylana yaylana:

"Reddediyorum!" diye gürlledi. "Alpaslan'ın arkasına düşülecek. Bu konuda Prens Andronikos Dukas hepinizden çok daha isabetli düşünmesini bildi, o benim fikrimde, öyle değil mi sevgili Prens?"

Andronikos Dukas dişlerini gıcırdattığını belli etmeyerek gülümsemeye çalıştı.

"Evet İmparator Hazretleri, elçi kanaatımca gördüklerini anlatıyor. Benim de Alpaslan'ın ordusu hakkındaki görüşlerim hemen hemen aynı, ardına düşüp vurursak bir daha belini doğrultamaz ve Bizans artık hiçbir zaman Türk tehdidi altında kalmaz."

İmparator birden rahatlamıştı. Tekrar yerine otururken;

"Bizans Türk tehdidi altında değil ki sevgili Andronikos" dedi.

"Değil mi?"

Diyojen iki seri kahkaha attı:

"Değil ya, nasıl olabilir ki? Türk boylarından çoğu saflarımızda ücretli asker."

"Ama onlar ya Hıristiyan veya putperest."

"İyi işte. Demek oluyor ki Bizans Müslümanların tehdidi altında ve Türk, Müslüman olduğu müddetçe düşman olmakta devam edecek."

Düşünceli bir tavır takındı.

"İslamiyet tuhaf bir din" dedi kendi kendine konuşur gibi,
"İnsanları birleştiriyor, güçlendiriyor."

Birden rengi attı.

"Yok canım! Aleksi Stefanos, gözleriyle iyice gördün değil mi, birlik içinde olmadıklarını iyice gördün, İslamiyet birleştirici olmamış değil mi? Selçuk ordusu dağınık, âdeta çapulcu sürüsü."

Elçi hayır dememek için dudaklarını ısırdı. Düşündüğünün tam aksine söylemekten çekinmedi.

"Gözlerimle gördüm İmparator Hazretleri, çok dağınık, buyurduğunuz gibi âdeta çapulcu sürüsü."

"Vakıa bizim kuvvetler de pek beraber değiller, ama Alpaslan'ınkiler daha beter dağınık, öyle mi?"

Elçi dalkavukluğu maskaralık derecesine indiren bir reverans yaparak:

"Elbette efendimiz, bizdeki disiplinin binde birini Selçuk ordusunda aramayınız, zira bulamazsınız."

"Getirdiğin haberler beni çok sevindirdi. Beni sevindireni ben de sevindiririm. Sana iki şişkin kese vermelerini emredeceğim."

Bir daha eğildi.

"Aziz İmparatorumu koruyun ey İsa, ey Meryem! Bizansımızı bu yüce değerden mahrum etmeyin."

"Gidebilirsin, dinlen biraz, bunu hak ettin."

Geri geri çekildi, Andronikos adama bir çelme takmak için dayanılmaz arzusunu zor içine attı, kendi kendine "Ne riyakâr adam" diye düşünmekle iktifa etti yalnız.

"Şimdi daha ciddi meseleler konuşalım" diye başladı İmparator. "Erzani Rum'da (Erzurum) kala kaldık. Hoşuma gitmiyor, ben çakılıp bekleyecek adam değilim, bunca kuvvetim var, Alpaslan'ın ardına düşmeli, onu yakalamalıyım, öyle değil mi Andronikos Dukas?"

Andronikos, İmparator hakkındaki bütün menfi düşünceleri içine atarak sırttı:

"Tabii Haşmetpenah."

"Ya sen ne diyorsun Ursel?"

Ursel kırmızı sivri sakalını elledi, gözbebeklerinde şeytana yedi takla attıran kurnaz parıltılar yandı, söndü:

"Haklısınız aziz İmparator."

"Fikirlerine büyük değer veririm bilirsin. Böyle düşündüğüne memnun oldum."

"Sağolun aziz İmparatorum."

Ursel, aslen Normandiyalı bir asildi. Vaktiyle İtalya'ya gelmiş. Sicilya'yı Müslümanların elinden almak için savaşmış, büyük gayretler göstermişti. Sonra fütuhattan kendisine pay verilmediğine kızarak Bizans hizmetine girdi. Çoktan beri İmparatorun gözde kumandanları arasında.

Diğerlerine küçümser bir iki bakış attı, General Briyones'in bakışlarıyla boşlukta kısa bir muharebeye tutuştu. Üstünlüğünü göstermek ihtiyacıyla:

"Fakat General Briyones bizim fikrimize iştirak etmiyor nedense" diye ilâve etti. "Kendilerini tanımasam Selçuk Sultanından korktuğuna hükmedeceğim."

Bu itham İmparatora bile ağır geldi.

"Kumandanlarım arasında korkak yoktur" dedi sertçe. "Briyones tedbir noktasından böyle düşünür."

Briyones'e baktı, yan gülümseyerek:

"Öyle değil mi General?"

Briyones, Ursel'e fena halde içerlemişti. Bir yabancı olduğunu unutarak öz be öz Bizans generallerine hakarete yeltenmesini içine sindiremiyordu. Gözlerini öfke ateşinde evirip çevirdi.

"Bakınız Ursel, ben yağma peşinde değilim. Bütün arzum Bizans ordularının muzaffer gelmesidir. Bunun için topraklarımızda kalmamız gerektiği inancındayım. Azerbeycan'a yürür-

sek Alpaslan'ın tuzağına düşme ihtimalimiz var. İkmal yollarımızı kesebilir, bizi tecrit edebilir. Düşmanı küçümsemek savaş kaidelerine uygun düşmez. Bütün söyleyeceklerim bu kadar. Ve siz deminki sözlerinizi hakaret maksadıyla söyledinizse..."

Birden sustu. Hafifçe eğildi:

"İmparatorumun izniyle bu hakareti kanla temizlemek isterim. Nerede, ne zaman isterseniz emrinize âmâdeyim."

Bu sözler alenî bir vuruşma davetiyesi idi. Ursel dişlerini gıcırdattı. Şeytanî gülüşü dudaklarında pişti:

"Ne kadar istediğimi bilemezsiniz aziz General."

İmparator hızla doğruldu, önce sert, sonra yalvaran gözlerle iki adama baktı.

"Sakin olun lütfen" dedi, "Rica ederim, sakın olun. Asker ne der sonra? Generallerin birbirleriyle vuruşmaya başladıklarım duyunca nasıl davranırlar? Hiç düşünmüyor musunuz? Savaştayız. Birbirimize kardeşçe bağlanmanın vaktidir. Bizans'ın kaderiyle oynadığınızı biliyor musunuz?"

Elini kılıç gibi kaldırdı, keser gibi indirdi:

"Menediyorum! Kat'iyen dövüşmeyeceksiniz. İştahınızı Alpaslan'a saklayın."

İkisini de kollarından yakaladı:

"Kucaklaşın bakalım şimdi, emrediyorum."

Birbirlerinin kanına susamış iki insan, zoraki bir bütünleşme gösterip kucaklaştılar.

İmparator memnun memnun güldü.

"İşte böyle. Aramıza öfkenin kıvılcımı düşmemeli, alimallah bütün orduyu yakabilir."

Bu kıvılcımın çoktan düşmüş olduğunu, alevlerin çoktan sütun sütun yükselmeye başladığını düşünen General Basilas acı acı gülümsemekten kendini alamadı.

"Artık işbaşına" diye devam etti İmparator. "Orduya iki ay yetecek malzeme yükleyin. Harekete hazırlayın. Birkaç güne kadar yola çıkıyoruz."

İmparatoru selamlayarak dışarı çıktılar.

Prens Andronikos Dukas'ı gecenin koyunda bir gölge bekliyordu. Işık çalarak önünden geçerken sindiği yerden çıktı.

"Büyük Prens!"

Andronikos eli kılıcının kabzasında, hızla döndü.

"Kimsin?"

"Benim" diye fısıldadı gölge, "Varenklerden Polemis."

Adamın güç ayakta durduğunu, karanlığın koyusuna rağmen fark etti Andronikos.

"Yaralı mısın?"

"Yaralıyım ya, ölmediğime de şaşkınım. Bize bir komplo düzüldü. Beni kandırdılar. Çavuş Leon bir subaya anlatırken duydum. Kulağım deliktir Prensim."

Andronikos adamın güç ayakta durduğunu unutarak yakasından tutup kuvvetle sarstı:

"Konuş!"

"Konuşuyorum Prensim. Aslında ben namussuzun biriyim ama bunca namussuzlaştığımı da hiç hatırlamıyorum. Bizim Leon adında bir çavuşumuz var. Aldattı beni. Varenklerin Dukas ailesini tekrar tahta geçirmek için isyan edeceklerini söyleyerek aldattı. Bunu size bildirmemi istedi. Ben de bildirdim. Meğer yalanmış. Bizim çavuş tuttu bu sefer de Romen Diyojen'e kuyruğundan bağlı bir subaya sizin bir isyan hazırlamak üzere olduğunuzu ihbarladı. Tesadüfen konuşmalarını duydum. Ama beni gördüler. Kaçarken ardımdan bir ok vınlattılar. Meryem hakkı için, ok benden daha hızlı koştuğundan omuzuma saplandı."

"Bırak teferruatı" diye homurdandı Dukas, "Çavuş Leon'un konuştuğu subayın adım söyle."

"Mavros diye biri, general olmaya heveslenen bir muhafız subayı."

"Kaybol, etrafta dolaşma. En iyisi git, kendini tedavi ettir, bundan hiç kimseye de bahsetme, tamam mı?"

“Başımı kesseler bile bahsetmem. Fakat nereye kaybolabilirim? Siz bir yer söylemeniz...”

“Vaktim yok.”

Olduğu yerde bıraktı Polemis'i, öfke kıvılcımlarını tekmeleye tekmeleye birliğine gitti. Kendisine çok bağlı askerlerden yirmi tanesini yanına aldı. Mavros'un evini sardı. Kendisi sert adımlarla içeri girdi.

Koridorda karşılaştı Mavros'la, en süslü elbiselerini giymişti, belli ki İmparatorla görüşmeye gidiyordu.

“Hayrola yiğit Mavros” dedi müstehzi, “Bir eğlenceye mi gidiyorsunuz?”

Mavros, karşısında Prens Andronikos'u görünce sarardı. Medet ister gibi bakında Fakat koridor alabildiğine boştu. İlk defa karargâhta askerlerken arasında kalmadığına pişman oldu. Acaba Prens birşey duymuş olabilir miydi? Acaba bunun için mi gelmişti? Önce yumuşak başlılıkla ağzını arasa hiç fena olmayacaktı. Eğildi.

“Selamlarım Prens Dukas Hazretleri, size ne gibi bir hizmette bulunabilirim acaba?”

Dukas müstehzi tavrını hiç bozmadan karşılık verdi.

“Bana yapabileceğin yegâne hizmet, kendini öldürmenle mümkün olabilir.”

Şaşırılmış göründü: “Şaka ediyorsunuz galiba, sözlerinizden hiçbir şey anlamıyorum.”

“Çavuş Leon'un sözleri de benimkiler kadar anlaşılmaz mıydı acaba Mavros?”

Oyun bitmişti. Demek Andronikos Dukas herşeyi biliyordu. Kendisini öldürmeye geldiğine şüphe yoktu. Kuzu kuzu kılıcının önüne atılacak değildi elbet, bir prens bile olsa karşılığını verecekti.

“Prens” dedi, “İmparatorluk hanedanının asil kanıyla kılıcını yaldızlamak, bana ancak şeref verir.”

“Şu halde” diye kükreyerek sözünü kesti Prens, “Bir asilin

kılıcıyla ölmekten de şeref duyacaksınız.”

Mavros alaycı bir tavırla eğildi:

“Hiç şüpheniz olmasın.”

Kin kılıçların ucunda birikti, öfke köpük köpük gırtlaklara tıkanı.

“Haydi!” dedi Andronikos.

“Haydi Prens!”

İki çeliğin tolaşmasından meydana gelen çingıraklı kahkaha evi saran askerlerin kulaklarında tepindi.

“Kapıştılar!” diye söylendi bir asker, “İsa hakkı için kumandanların ne zaman ne yapacağım bir türlü kestiremiyorum.”

Yanında dikilen arkadaşına: “Kim kazanacak dersin?”

Adam esnedi:

“Umurumda sanki bir an önce kim kazanacaksa kazansa da uykuma dönssem. Onların savaşından bana ne?”

“Böyle mi düşünüyorsun?”

“Başka nasıl düşünebilirim? İlle de birbirlerini öldürmek için bahaneler ararlar. Niye dövüştüklerini biliyor musun sen?”

“Hayır?”

“Kime sorsan bilmez. Peki niye dövüşürler? Zahir, kumandan kısmı askere birşey söylemez. Ölmesi gerektiği zaman öl der, vurması gerektiğinde vur der, hepsi bu kadar. Asker başka birşey bilmeye lâıyk değildir.”

“Sen galiba Andronikos’u sevmiyorsun.”

“Arkadaş, ben kimseyi sevmem. Hele beni ölüme götürenleri hiç sevmem. Aldığımız birkaç kuruşun karşılığı olarak canınız istenir, başka geçim yolu bilmediğimizden razı oluruz. İyi güzel; arada böyle işler de olmasa katlanacağız. Peki, Prens neden dövüşüyor yani? Bir kadın yüzünden dövüştükleri olur, makam-mevki yüzünden dövüştükleri olur, bazan bir söz, bazan bir bakış, herşey dövüş için vesile.”

Elini salladı karanlığı kesercesine, yere tükürdü:

“Bıktım yahu, bu çekişmeler sıkıttı artık. Canları cehenne-me, bütün insanların!”

Bulutlar dağılmıştı. Ay tertemiz bir dünyanın saf ışıklarını gönderiyordu. Baktı baktı adam.”Oraya gitmek isterdim” dedi, “Aya. Kimbilir ne güzeldir orası. Acaba insanlar var mı üstünde? Yani şu içerde dövüşen kin yüklü insanlar gibi. Yoksa ne rahattır...”

Andronikos konağın kapısında belirince arkadaşını dürttü. “Bizimki sağ ve sağlam, içerdeki yenedünyayı boyladı demektir.”

Andronikos ağır adımlarla avluya çıktı. Adamlarına:

“Toplanın” dedi, “Hepiniz Varenklerin çavuşu Leon’u arayacaksınız. Bulduğunuz yerde gebertin. Kim öldürürse ona bir kese altın. Dağılın!”

Ay tekrar bulutların arkasına geçti.

Ertesi gün Papa’nın temsilcileri geldi. İki kişi. Seyrek sakallı olanı elbise giydirilmiş bir korkuluk kadar zayıf ve dik. Öbürü kırmızı yüzlü, tombul bir köse. İmparator adamı görünce gülmemek için kendini zor tuttu. “İyi ki asker değil” diye düşündü. “Ona bir zırh yapmak için kimbilir kaç kilo çelik lazım.”

“Papa Hazretleri İmparator Romen Diyojen’i takdis eder” diye başladı korkuluğu andıran papaz. “Kiliselerimizde zafariniz için dualar ediliyor. Ayrıca Papa Hazretleri Hristiyanlığın selameti için fiilî teşebbüs halindeler. Bir an olsun mezhep farklılaşmasını unutup elbirliği etmenin vakti olduğu kanaatında.”

Romen Diyojen iyice kulaklarını açtı. Bu adam boş şeyler söylemiyordu. Papa’nın fiilî teşebbüsünden filân bahsediyordu. Bu ne demektir? Hristiyanları toplayacak demektir. Toplayacak ve Bizans’ın yardımına gönderecekti. Daha da kuvvetlenecekti o zaman. Yalnız Selçukluları ortadan kaldırmakla yetinmeyecek, etrafındaki irili, ufaklı devletleri de boyunduruğuna alıp Bizans’ın hudutlarını iyiden iyi genişletecekti.

İrili, ufaklı o devletlerden ekseriyeti Hristiyan mıydı? Olsun. Hristiyanlık için bazan Hristiyanları da kesse ne lazım gelirdi?

“Papa Hazretlerinin kanaatlerini paylaşıyorum” diye konuştu. “Bundan da şeref duyuyorum. Her ne kadar Selçukluları yenebilecek kuvvet ve kudrette isem de bütün Hristiyanlık âleminin bu çorbada tuzu bulunsun, ben de isterim. Lâkin bunun için biraz acele etmek lazımdır. Alpaslan haniyse Anadolu’yu bütünüyle fethetmek üzere.”

“Onun şark canibinde seferde olduğu duyulmuş, yanlış mı bu?”

“Hayır, doğrudur. Ancak Alpaslan bu, ne zaman nerede bulunacağı belli olmaz. Hareket ettiğimiz şimdiye kadar kulağına gitmiş olmalı. Sür’atle dönerse yakında karşı karşıya gelmek mukadder.”

Kesik kesik güldü.

“Ama ben inanmıyorum. Bazı kumandanlarım her ne kadar Alpaslan’ın korkusuzluğundan dem vuruyorlarsa da böyle olmadığı aşikâr. Yoksa niçin kalkıp Şarka insin? Belli ki Bizans ordusunu duymuş ve yılmıştır. Belki de hiç karşımıza çıkmayacak.”

“Temenni edelim de öyle olsun. Aslını astarını bilmiyoruz, ama bizim taraflarda Selçuk Sultanının hatırı sayılır kıratla bir kumandan olduğu söyleniyor, askeri de yabana atılmaz cinsten imiş.”

“Kim yayar bu yalanı?” diyerek fırladı Diyojen, kumandanlarına kös kös diş gıcırdattı. “Sizin marifetinizdir herhalde. Birkaç küçücük savaşı kazandı diye adamı göklere çıkarıyorsunuz. Ondan yana mısınız, benden yana mı?”

Elçilerin huzurunda bulunduklarını unutarak parmağını Andronikos’a sapladı.

“Siz Andronikos! Ne hakla Varenklerimden bir subayla düello ettin? Sonra ne hakla Çavuş Leon’u öldürttün?”

Bereket, hazırlıksız değildi. Mutlaka sorulacağını biliyor, cevabı hazır tutuyordu.

“Sizi üzeceğini bilseydim İmparator Hazretleri, inanınız ki kendimi öldürür Mavros’un kılına dokunmazdım. Size hakaret ettiği zaman bunu hiç düşünemedim.”

“Ne! Bana hakaret mi etmiş, kim diyor?”

“Ben diyorum İmparator Hazretleri, ben Prens Andronikos Dukas ve tekrarlıyorum: Mavros size hakaret etti, dayanamadım, düelloya davet ettim. Sonuç böyle oldu.”

Yapmacık bir teslimiyetle ellerini iki yana açtı.

“Çavuş Leon’a gelince; inanınız ki böyle birşey olduğunu bu sabah duydum. Vakıa benim adamlarımdan biri bu müessif cinayeti işledi, suçlu yakalanmış ve cezası verilmiştir, bu bakımdan Haşmetmeap müsterih olsun.”

Belki daha da soracaktı, tatmin olmamıştı, Andronikos’un içinde uyuyan yılanı bilmese, belki inanırdı sözlerine, ama öteden beri imparatorlukta gözü olduğunu biliyor, ona bu yüzden güvenemiyordu. Yeni bir sual hazırlamışken vazgeçti, birden Papa’nın iki temsilcisini hatırlayıvermişti.

“Affınızı dilerim” dedi tevazu ile yerine otururken, “Gördüğünüz gibi ordugâhta uçan kuştan haberdarım. Prens Andronikos bir subayla düello etmiş, kader Andronikos’a gülmüş, ötekinin taksiratını Tanrı affetsin. Siz buyurunuz aziz pederler, istirahat ediniz.”

Bakıştılar. Fakat çıkmak için davranmadılar. Şişman papaz geldiğinden beri ilk defa ağzını açtı:

“Aslında biz Kudüs’e gidiyoruz. Mukaddes yerleri görüp hacı olacağız. Papa Hazretleri bize her türlü kolaylığı göstermekten zevk duyacağınızı söyledi.”

Adamın sesini duyunca herkes şaşırmış, gerçekten o mu konuşuyor diye yüzüne baka kalmışlardı. Ses değil bir kuş cıvıltısıydı sanki kocaman gövdesiyle tam bir tenakuz teşkil ediyordu.

"Elbette" dedi İmparator şaşkınlığını yenerek, "Zevk duyarım. Şanslısınız, daha doğrusu Tanrı yardımcınız, bugünlerde kumandanlarımdan General Basilas'ı bir takviye kuvvetiyle Nikefor Briyenos'un nezdine göndereceğim. Selçuklu hududunu onlarla birlikte geçersiniz. Emniyetiniz ve rahatınız sağlanacak."

Papa'nın temsilcileri teşekkürlerini sunduktan sonra hazırdakileri takdis ettiler ve istirahatlarını teminle görevli subayın arkasında dışarı çıktılar. İmparator sanki bunu beklermiş gibi elini "defolun" mânâsına salladı.

"Düzenbaz keratalar, güya bize elçi gelmişler, aslında Kudü'se gitmek için bizden faydalanacaklar."

Şair Mişel Psellos öne fırladı.

"Aman Haşmetpenah! Papaz kısmının ardından söz etmek uğursuzluk getirir."

"Uğursuzluk senin iki dudağının arasında Psellos, her fırsatta ileri fırlamaktan vazgeç."

Kapı önünde gürültü olunca döndü.

"Ne var, ne oluyor?"

Andronikos emir almış gibi gitti, kapıyı açtı. Açmasıyla zırhı parça parça, üstü başı toz içinde, her halinden perişanlık akan bir subayın içeri dalması bir oldu. Kumandanlar ihtiyatten İmparatoru daire içine aldılar. Hançerlerini çekerek beklediler. Adam nefes nefese:

"Haşmetpenah, Haşmetpenah!"

Romen Diyojen ürkmüş, benzi atmıştı. Elini altın kaplama tokmağına attı. İşe yarardı. Hem kafa kırmak, hem de yürürken dayanmak için özel surette yapılmıştı.

"Kimsin, dileğin nedir?"

Subayın niyeti kötü görünmüyordu. İmparatorun ayaklarına ulaşamadığından kapı önünde yere kapandı.

"Efendimiz, felâket!"

Tehlike olmadığını anlayınca açıldılar. Adamı sürüye sürüye İmparatorun ayakları dibine çektiler.

“Söyle!”

“Kuvvetlerimiz bozuldu efendimiz, kardeşlerimin binlercesinin öldüğünü gözlerimle gördüm, hay öleydim de görmez olaydım.”

“Bırak saçmalamayı, ne oldu onu söyle?”

“Haşmetpenah... Büyük İmparator... Ey Bizans'ın medar-ı iftiharı. Selçuk üssü Ahlat'ı zapt emriyle ileri gönderdiğiniz General Nikefor Briyenos'un ordusunda bir subayım. Heyhat, şimdi bu ordudan eser bile yok.”

İmparator dehşet içinde mırıldandı: “Yok mu?”

Adamı yakasından tuttu, kaldırdı, birkaç silkeledi:

“Tauna mı uğradınız, belalar üstünüze mi yağdı, tepenize ateş mi döküldü, gebertmeden söyle! Başka ne olmak ihtimali var?”

“Efendimiz, daha beter! Alpaslan'ın öncüleriyle karşılaştık.”

İmparator tahtına yıkıldı. “Öncüleriydi ha! Bunun öncüleri koca bir orduyu tauna tutulmuştan beter edebiliyorsa asıl kuvvetleri neler neler etmez? Anlat sefil asker, anlat aşağılık mahlûk, herşeyi bilmek istiyorum.”

Zavallı zaten bitkindi. İmparatorun tazyiki de buna eklenince bütün gücü eriyiverdi. Birkaç kere titredikten sonra hareketsiz kaldı.

“Tam da geberecek zamanı buldu” diye hayıflandı İmparator, “Çabuk hekim çağırın.”

Sadece bayıldığı anlaşıldı. Çaresiz ayılmasını bekleyeceklerdi. Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Nasıl olurdu da Nikefor Briyenos gibi tecrübeli bir kumandan bozguna uğrardı? Emrindeki kuvvetlerin zayıf olduğunu hiçbiri kabul edemiyordu. Çoğunun kanaati bu kuvvetin Alpaslan'ı kesin şekilde yenebileceği yolunda idi. Ama aldandıklarını çabuk fark etmişlerdi.

Subay inlemeye başlayınca düşüncenin ucunu kaçırdılar, merakla, korkuyla ona döndüler.

“Anlatsana” diye gürledi İmparator. “Briyenos’a ne oldu?”

Bu sorunun cevabım da beş dakika kadar bekledikten sonra alabildiler.”Yaralı” dedi subay. “Güç kurtardı kendini. Üstümüze birden yığıldılar. Yalın kılıç daldılar ki ne dalış. Görenin aklı uçtu. Tez toparlandık, karşı koymaya çalıştık. Geceydi. Araziyi iyi tanıımıyorduk. Onlar her çalının ardından gruplar halinde çıkarak çullanıyorlardı. Korkunç çığlıklarla ortalığı vaveylaya boğuyorlardı. Askerlerden bir kısmı bunlar iftittir diye kaçtı. Kalan, canını dişine takarak savaşa devam etti. Fakat bir kere kargaşalık içimize girmişti. Her dakika artıyordu. Sabaha karşı Briyenos’u gördüm. Yaralıydı. Bir hendeğe boy-lu boyunca yatmıştı. Bu korkunç haberi size ulaştırmam için emir verdi. Taze kuvvet lazım geliyormuş, yoksa Anadolu toprakları büsbütün elden çıkarmış, böyle söylememi tembihledi. Kusur varsa kumandanıma aittir, ben aklı ermez bir küçük subayım.”

İmparator adamdan öğrendi. Böyle bir zamanda bile canını düşünüp kumandanına bütün suçu yıkan askerden ne hayır gelirdi? Derin bir ümitsizliğe kapıldı. Koca bir ordu mahvolmuştu. Acısı yaka yaka yayılıyordu içinde, eze eze geziniyordu. Neler ummuştu Hâlbuki. General Nikefor Briyenos gidecek, daha önce Selçukluları durdurmaya memur ettiği Ursele katılacaktı. Böylece büyüyen kuvvetler Van Gölünün etrafıyla Selçuklu üssü Ahlat’ı zaptedecekler, sonra Selçukluların baskın üstüne baskın verdikleri Gürcü Kralı Bagrat’ın imdadına koşacaklardı.

“Kaldırın şunu, gözüm görmesin.”

Bozgun haberini getiren perişan kılıklı subayı yarı zorla sürüklerlerken İmparator tekrar düşüncelerinin ipine tutundu.

Bir talihsizlik olmalıydı. Gece baskını ile koca bir ordunun mahvedildiği başka nerede görülmüş? Alpaslan bu başarısından ötürü gururlanmaya fırsat bulamadan dersini alacaktı.

Basilas'ın hareketini öne almalı, cebri yürüyüş emri vererek Ahlat canibine salmalıydı. "Evet, bu yapılmazsa Bizans'a kö-tü haberler ulaşacak. Zaten, imparator konusunda mütereddit olan halk, aleyhine geçecek, belki de sevgili imparatoriçesi Ev-doksiya yanlış bir seçim yaptığını sanacak. Acele bir zafer ka-zanarak bu mağlûbiyetin sillesini iade etmezse herşey olabilir. Davranmalı, vakit kaybetmeden davranmalı."

"Basilas!"

"Buyurunuz İmparator Hazretleri."

"Yarın sabah şafakla yola çıkıyorsun. Adamlarını hazırla."

Bu emir yalnız Basilas'a değil, bütününe birden saçma gel-di. Böyle tepeden inme, orduların yürüdüğü nerede görül-müştü. Hazırlık için en az bir haftalık zaman isterdi.

"Ama efendimiz..."

İmparatorun gözleri göz değil, yanar ateş...

"Ya sabah erkenden Basilas veya hiçbir zaman. Bundan sonra karar senin."

Evet delilik, ama başka çare yok, itaat etmezse gözden dü-şer, gözden düşünce de ömrü billâh sürünür.

"Emriniz başım üstüne efendimiz. Şafakla yola çıkıyo-rum."

"İki papazı da unutma, Papa'ya gittiklerinde aleyhime şe-hadette bulunmalarını istemem. Şimdi git, arkadaşın Briye-nos'un intikamını al, dindaşlarını ezen Selçukluları diledi-ğince ez, Alpaslan'ı da atının kuyruğuna bağlayıp huzuruma getir."

"Amma da çok şey istiyor" diye düşündü şair Psellos, "Bin-de birini yapsa yine kâr."

Basilas dizini yere koydu, İmparatoru selamladı ve çıktı. Psellos içindekileri dışa vurmaktan düşüncelerini sürdürdü.

"Bir kere Basilas, Briyenos'un arkadaşı filan değil, can düş-manı diyemem ama dış bilemediği muhakkak. Yumruk yumruğu geldikleri ânı bilirim. Hem de kumar yüzünden. O gün bugün

birbirlerinin ayağını kaydırmaya çalışırlar. Kaç fırıldak çevirdiler şimdiye kadar? Kaç ispiyon çeşidi denediler? İmparator bunları bilmez olur mu?

Bilmiyorsa bir çobandan farkı ne? Ha, şu başında yanan taç, bir de altındaki koltuk. Bu ikisi kudretin timsali, geçir şu tacı bir çobanın başına; niye çobanın, benim başıma geçir, oturt beni şu tahta, ver imparatorluk esasını elime; kucağında ki altın topuzlu asayı diyorum, ver elime. Diyojen'den neyim eksik? Daha akıllı olduğum muhakkak. Buna gelene kadar hiçbir imparator bana akıl danışmadan, fikrimi sormadan ayak yoluna gitmezdi. Boşuna mı? Değil, ama şu Diyojen niye hiç danışmaz? Yokmuşum gibi davranır? Akıllılığından değil elbet akılsızlığından. Vaktiyle onun hakkında yazdıklarım için utanıyordum. Hepsi aklımda: 'İşte kurtuluş günü geldi artık, işte bütün dertlerden kurtuluşumuzun alâmeti belirdi, işte artık yeni Roma'nın kudretine yeniden kavuşması ve kuvvetlenmesi ânı geldi. Artık bir imparatora kavuştuk. Bir dev gibi heybetli, geniş omuzlu...'

Gözlerini İmparatora kaydırды, bakışlarında hürmet tutuşturarak bir süre inceledi.

"Tüh bana! Ben bu adam için mi dev gibi heybetli demişim? Süt dökmüş kediye benziyor. Alçağın alçağıymı ben, bu adam için mi geniş omuzlu demişim, hâşâ, büyük halt etmişim. Bu adam sünepenin teki yahu. Omuzlarının neresi geniş? Bizans yosmalarında bile bu kadar geniş omuz olur. Anlayamıyorum, gözlerim onca nasıl yanıldı? Hattâ bu adamı kastederek 'Davut Peygamberin yürekliliğine sahiptir' bile dedim. Niye inkâr etmeli, o zaman gerektiği gibi tanı mıyordum. Yani herşeyin yine eskisi gibi olacağını sanmıştım. Diyojen benden akıl danışacak, bana üstün makamlar verecekti. Görüyorum ki hiç orali değil. Çok kere fikrimi sormaya bile tenezzül etmiyor. Umumiyetle çok sinsi ve farfara bir adam. Evdoksiya bununla evlenmekle hatâ etti. Keşke yardımcı olsaydım. Nere-

den bilebilirdim, ah, nereden? Bilmem gerekirdi oysa ben ki yanılmaz sezgilerime güvenirim, bilmeliydim..."

"Psellos!"

Ürktü, toparlandı, acaba düşünceleri yüzüne aksetmiş miydi?

"Bu... buyrun Haşmetpenah."

Gülüyordu, öyleyse fark etmemiş olacaktı.

"Söyle bakalım, hakkımdaki kararın ne merkezde?"

"Vay canına! Anlamış galiba. Bu adam müneccim mi ya-hu? Ne kepezelik!"

Elini boynuna götürdü, boynu incelmış gibi geldi birden.

"E... fendimiz. Hakkınızda bir karar vermek haddime mi düşmüş? Siz ne yaparsanız en iyisini yaparsınız, siz daha önce de yazmış bulunduğum gibi Davut Peygamberin yürekliliğine sahipsiniz."

Romen Diyojen yüzünü buruşturdu. Bu raddeye varan bir dalkavukluğu hazmetmekte hayli güçlük çekti. Yine de sesini yumuşatma gereğini duydu.

"İstanbul'a dönmeye ne dersin Psellos? Buraları senin gibiler için değil, askerler içindir. Eserler vermiş bir edipsin, yeni eserler verebilmek için kütüphanene dönmelisin. Edebî cihe-tini kısırlaştırmaya hakkım yok."

Söyleniş tarzı ne olursa olsun bu sözlerin aslında emir olduğunu Psellos anlamazdan gelemedi. Benzinin uçukluğunu tebessümüyle gizlemeye çalışarak yaklaştı.

"İmparator Hazretlerine ayakbağı mı oluyorum acaba?" diye sordu. "Edip olduğumu hatırlama lütfunda bulunurken, aynı zamanda politikacı olduğumu unuttur görünmeleri nasıl yorumlanmak? Bu büyük savaşta kılıcımınla değil belki, ama kafamla görev yapamaz mıyım? İmparator Hazretleri bunu uygun bulmazlar mı?"

Prens Andronikos Dukas zevkten bayılmak üzereydi. Mişel Psellos'un kendi tarafını tuttuğunu biliyordu. İmparatoru

biraz köşeye sıkıştırması işine gelirdi. Giriş öyle olacağını gösteriyordu. Kendisine birşey anlatmak isteyen General Kapadoklu Alyates'i gözleriyle tersleyerek bütün dikkatini konuşmaya verdi.

"Azizim Psellos, bir edip olduğun muhakkak, yoksa bunca cerbezeyi kelimelere yükleyebilir miydin? Ama bir politikacı olduğunu kabul etmiyorum, zira iyi bir politikacı kat'iyen imparatorun karşısında yüzüstlüğü ele almaz."

Andronikos Dukas'ın iştahı kursağında kaldı. İmparator sözlerini bitirir bitirmez muhatabına yeniden konuşma fırsatı vermemek için olacak hızla doğruldu. Yatak odasına açılan kapıya yürüdü.

"Hoşçakalın" dedi, "Biraz dinlenmek istiyorum."

Eğildiler ve İmparator çıkana kadar öyle kaldılar.

Yolda Psellos, Andronikos Dukas'a halinden şikâyet başladı:

"Yaşlandım, üstelik romatizmam var, tam bel kemiğinin üstünde, eğilince belimin ortasına bir ok saplanmış kadar oluyorum."

Durdu. Andronikos'a derin derin baktı bir süre, sonra tekrar yürüdü.

"Belimi doğrultmanın bir yolunu bulmalıyım aziz Prens, eskiden yaptıklarına bin pişmanım, tahta tekrar Dukas ailesinin bir ferdi geçmeli."

"Böyle düşündüğüne sevindim."

Kollarını öne uzatıp özlemini kucakladı.

"Ah! Nerde o günler."

Beşinci Bölüm

“HEY DUYDUN MU, Emir Sadak’ın Bizanslı General Briyenos’a attığı tokadın sesini?”

“Hiç duyulmaz mı, tokadın sesi Maçın sultanının kulağını uğuldattı. Asıl merak ettiğim Generalin geberip gebermediği.”

“Bunlar yedi canlıdır yiğidim, kedi cinsinden canına yandıklarım. Bütün nazik yerlerini çelik zırhlarla örttükleri için olmalı, bir türlü geberecek yarayı almazlar.”

“Kurtulduysa yanarım, başımıza yine belâ kesilecek, cesurmuş diyorlar!”

“İşit de inanma, cesareti olsa askerine verecek; Emir Sadak’ın önünden çıl yavrusu gibi kaçmışlar. Hay elini öptüğüm Emir Sadak’ım hay! Bir güzel yıldırılmış kefereyi, bir güzel deflemiş ki, o kadar olur.”

Ordugâhı sevinç sarmıştı dalga dalga. Şuraya, buraya kümelenmişler, Emir Sadak’ın kazandığı zaferi konuşuyorlardı.

Abdurrahman’la Emir Saltuk bir kütüğe yaslanmış, sohbeti

koyulaştırmıştı. Sıcaklığın bunaltısına derin sevinçlerini katarak konuşuyorlardı.

“Gelen haberler iç açar cinsten” diye sürdürdü konuşmasını Abdurrahman. “Küffarın içi adamakıllı bozuk. Bugün yarın birbirleriyle kapışırlar. Dün Halife Hazretlerinden bir elçi geldi. Sultan Alpaslan'ı tebrik ediyor. Camilerde muzaffer olmamız için dualar ettiriyor. Vezir Nizamü'l-Mülk'ten de bir elçi geldi dün. Geride işler iyi. Mahsul bolca.”

“Allah yardımcımız deyiver şuna.”

“Dedim bile! Başka türlü zaten izah edilemez. Yardımcımız ki... gözle görülür, elle tutulur cinsinden. Şundan da belli: Emir Sadak'ın bir avuç akıncısı koca Briyenos'un birliğini tarumar etti. Ötesi, havalar istediğimiz gibi. Ne bunaltıyor, ne üşütüyor. Bir de rüya gördüm ki, olacaksa öylesi olmalı.”

“Hayırdır.”

“Hayırdı daim ol. Muharebenin muhtemel neticelerini düşünerekten uyumuştum. Hızır Aleyhisselam olduğunu söyleyen aksakallı bir pîr-i fani rüyama girdi. Elini omuzuma bastırdı. ‘Havfetme ey Gazi Abdurrahman’ dedi. ‘Yakında Romen Diyojen maskarası Sultan Alpaslan'ın ayaklarına kapanacak’ Ne eksik ne fazla, aynen böyle. Sevinçten ağlayarak uyandım.”

“Hay ağzına kurban olduğum yiğit, bal akıtırsın! Rüyadan açılmışken bir tane de ben anlatayım: Üç gece önce gördüm. Sultanımız Alpaslan bir tepenin doruğunda idi. Lâkin ne yükseklik, başı bulutlarda. Ezan okuyor. Sağ eli kulağında, sol elinde kılıç. Kılıcının ucunda bir parıltı, ben diyeyim ay, sen de güneş, öylesine parlak. Sesi desen dünyayı tutmuş, bir gür, bir çingiraklı.”

“İyiye alâmet. Hele ezan büsbütün iyi. İlâ-yı Kelimetullah bütün dünyaya yayılacak demektir. Belki Selçukluların, belki de Selçuklu torunlarının elinden.”

“Tamamı bu kadar değil.”

“Dahası mı var?”

“Var ki nasıl var! Alpaslan Sultanımız ezanı bitirdikten sonra gözlerini ayaklarının ucuna doğru kaydır-
dı. Neye baktığını merak ederek ben de baktım. Ne göreyim! Romen Diyojen ayakucunda durmuyor mu? Boyu ancak Sultanım Alpaslan'ın ayak bileğine ulaşabiliyor. Elinde kendi boyu kadar bir haç var. İnliyor, fakat ne dediğini anlayamıyorum. Alpaslan birden eğildi, herifin elinden haçı kaptığı gibi avucunda ufaladı, parçalarını Diyojen'in suratına çarptı. Heyecandan boğulacak reddeye geldim. 'Allah!' diye bir bağırış bağırdım ki, çadırdakiler bütünüyle başıma üşüştü.”

“Hayırlı bir rüya görmüşsün, Sultan Alpaslan aynen gördüğün gibi haçı un-ufak edeceğe benzer. Sahi, sen Bizans Kralını tanıyor musun?”

“Aslında görmüşlüğüm yok, fakat bir his işte. Nasıl desem? Evet, bir his. Rüyada bazı şeyler böyle mâlûm oluyor, anlattamam ki. Başında da taç vardı galiba. O his bundan mı geldi dersin?”

“Tarif etsene.”

“Sakallı, kızıla yakın sakalı çatal. Uzun burunlu da, şöyle sivrice. Pek dikkat ettiğimi söyleyemem, aklımda bu kadarı kaldı.”

“Tas tamam, iyi tarif ettin. Gerçekten Bizans Kralını görmüşsün, zerre hilâfın yok.”

Duygularım dile getirecek kelime aradı, bulamayınca konuyu değiştirdi:

“Bunca zaman yoldayız. Halep ellerinden yüzgeri ettik, aceleye geldiğinden ordunun büyük kısmını toparlayamadık. Bir Horasan Ordusu, bir de hudut boylarında sürekli gaza eden serdengeçtiler. Sence azlık mıyız?”

“Bilirsin, Sultanımız sayı çokluğundan hiçbir zaman medet ummuş değildir. İnsan kalabalığından çok, inanç birliği lazım. Bizans askerlerinde olmayıp bizde olan şey bu; inanç! Ne yaptığımızı, niçin yaptığımızı biliyoruz. Macera hevesin-

de, makam mevki peşinde değiliz hamdolsun. Bir yurt kurmaya çalışıyoruz, dinimizin hamiyet ve şefkat kanatlarını başka kavimlerin de üstüne germek istiyoruz. Mervanoğulları arazisinden geçerken hiç davetsiz bize iltihak eden Kürt kardeşlerimizi hatırlasana. On bin kişi hemen hemen bütün kabileler. Üstelik atları, pusatlarıyla birlikte. 'Din-i mübin için ölmeye geldik' demeleri var ki, gözlerimi yaşarttı. Ya Halife Hazretlerinin gönderdiği birlikler, hepsi de civa gibi ve kâffesi 'Din-i mübin için ölmeye' hazır. Bu ordu yenilmez yiğit Abdurrahman Bey, Allah izin vermez buna. Aynı inanç ateşinin közündeyken bu gönüller hezimetin acısıyla dağlanamaz. Maksat büyük, maksat yüce. Böyle olunca sayının ne ehemmiyeti var? Ordular tespit ettikleri hedeflere göre büyürler yahut küçülürler."

"İyi dedin, tespit ettikleri hedeflere göre. Bizim hedefimiz büyük, şu halde ordumuz da büyüktür."

"Ötesi, bunca değerli kumandanlarımız. Say ki beherinde Nizamü'l-Mülk'ün aklı, Alpaslan'ın cesareti. Her biri Allah'ın izniyle Bizans'a bedel. Sultanımızın kardeşi Yakuti, Savtekin, Afşin, Sadak, Altuntak, Ahmed Şah, Atsız, Aksungur... Dahası Emir Çavlı, Emir Artuk, Mengüçük, Danişmend, Emir Orsuk.. En mühimi Sultan Alpaslan'ın kendisi. Bu ordu yenilir desen zaten inanmam. Ötesi hiç yok, inanmam!"

Abdurrahman gülümsedi, arkadaşının kolunu okşadı.

"Kendini saymazsın hay yiğit, ne iştir ki bu havi kumandanlar listesine kendini oturtmazsın. Haksızlık bu."

Emir Saltuk börküne bir şaplak indirdi.

"Asıl haksızlık seni saymayı unutmamda, yiğit Abdurrahman, affedilmez hatâ. Bunca hizmeti bir çırpıda silmem. Bana gelince, bu iftihar listesine girebilecek hiçbir şey yapmış değilim."

"Kalsın" dedi Abdurrahman, "Bizanslılar gibi birbirimizi pohpohlamayalım. Senin şanını bilen bilir. Bana da Alpaslan

Sultanımın askeri olmak şerefi yetiyor. Allah'tan, başka ne isteyebilirim?"

Birden durdu. Havayı derin derin soludu, yüzü allak bulak, ayağa kalktı.

"Yine o koku!"

Emir Saltuk hiçbir şey anlayamamış, Abdurrahman Beyi böyle birden yerinden sıçratan şeyin ne olduğunu merak etmişti.

"Yiğidim, bu halin nedir?"

"Bu öyle bir haldir ki Emir Saltuk kardeşim, yürek dağlayan bir haldir. Yakub Aleyhisselamın gözünü âmâ eden bir haldir. Baba halidir desem anlar mısın?"

"Hâlâ için yanıyor öyle ya, oğlunu unutamıyorsun."

Abdurrahman Bey daha derinden soludu.

"İçim yanıyor ki dumanı burnumda tütercesine, zorlu yangındır haberin olsun. Kınama beni. Yaşlandım da yürek yufkalığına basıldım sanma. Oğlumun kokusunu duyuyorum. O aşına olduğum hafif ekşi kokusunu."

Gözleri belendi, yüzünde titrek gölgelerin belirsiz yalaması dolandı.

"Hissediyorum, sanki çok yakınımnda, kulağımın dibinde nefesleniyor. Sanki 'Baba' diyor inim inim. Hey büyük Allahım!"

Kös sesleri hayalini paralayana kadar konuştu kendi kendine.

"Silâh başına! Silâh başına!"

Kös sesleri arttı, araya boru tıslamaları girdi, at kişnemeleri karıştı, çığlıklar eklendi.

"Uğruların baskınına mı uğradık ne?" diye düşündü Abdurrahman Bey. "Davranmalı."

"Şenlik var galiba" dedi Emir Saltuk. "Hadi Allahıma ısmarlıyorum seni, neşeli yaygaradan belli ki cenge sıvanıyoruz, zaferden sonra yine görüşelim inşaallah."

Birliklerinin başına koştular.

Yarım saat geçmeden herşey hazırlandı. Öğle güneşi mızrakların ucunda erirken atlarını mahmuzladılar. Abdurrahman Bey merak içinde kumandan Afşin Beyi buldu.

"Bu acelecilik neyin nesi? Sandık ki Uğrular basmış. Yok öyle birşey, peki ya yürek paralarcasına bir aceleyle nereye?"

Afşin Bey keyifli keyifli gülüyordu.

"Yakınımıza gelmişler de, bir hatırlarını sormamak olmaz. Sultan Alpaslan haber saldı. Basilas nâm kâfir hatırı sayılır bir kuvvetle üstümüze gelir. Aklınca gafil avlayacak. Belki de uyguda bastırmayı kurmuştur."

"Ava giderken avlayacağız demektir."

"Keyiflendin bakıyorum, tas tamam dediğin gibi, bizi avlamaya niyetli Basilas'ı avlayacağız. Dur bakalım, gözlerin parladığına göre bu adama bir iş etmeyi kuruyorsun. Bilmemde mahzur var mı?"

"Senden gizlim mi olacak yiğit Afşin, düşünüyorum da şu Basilas denen adamı götürüp Sultanımıza takdim etsek hiç fena olmaz diyorum."

"Ama aklında tut, Bizanslı kumandanlar tosbağa gibi zırhlanırlar, fazla sokulmayasın, rezil çelik bir yerine batar."

"Meraklanma bir yolunu bulurum. Onca ağır zırhı nasıl taşıdıklarına hep şaşmışımdır, Basilas'ı yakalayınca bunu da sormak istiyorum."

"O kadarını tahmin edemedin mi yiğit Abdurrahman, can korkusudur, insanın içine bir çörekleniş çöreklenirse kendini yedi kat zırhlara sarar böyle, sarar da korkuyu içinden atabilir mi? Ne gezer! Hadi uğrun açık olsun."

"Senin de yiğit Afşin."

Atını çevirdi, birliğinin başına döndü.

İki saat kadar gittiler. Düşman birliğinin geçmek zorunda olduğu bir geçidi her yandan ablukaya alarak beklemeye başladılar. Birazdan öncüler geçide girdi. Girmesiyle geçidin ön

ve arkadan çelik yürekli serdengeçtilerce tutulması bir oldu. Adamlar neye uğradıklarını şaşırdılar. Mukavemet edip etmemesi arasında bir süre bocaladılar. Sonunda "Basilas'ın ve birliğinin canları cehenneme" diye düşünmüş olacaklar ki silahlarını fırlatıp teslim oldular.

Yiğit Afşin için için güldü.

"Yufka yüreklidirler, kan görmeye hiç dayanamazlar, teslim olmaları bundandır."

Afşin'i duyan bir subay: "Malazgirt'te yaptıkları neyin nesi pekâlâ?" dedi. "Bizimkileri teslim aldıktan sonra alçakça katletmediler mi? Biz de bunlara aynıını yapsak revadır."

Afşin Beyin yüzü değişti, kara gözlerini daha da karartan bir öfke bulutu yüklendi.

"Hey! Sen ne demektesin? Ağzından çıkanı kulağın ıstır mı? Biz katil miyiz onlar gibi, macera arayıcısı mıyız yoksa? Teslim olana kılıç çalmak hangi kitapta yazar?"

"İncil'de galiba. Hristiyan Bizans askerleri yaptıklarına göre..."

"İncil'de de yazmaz. İsa Aleyhisselam 'Bir yanağını tokatlayana öbür yanağını çevir' der."

"Ya bunların yaptığı ne ıştır?"

"Kitap harici bir ıştır. Bunlar kendi dinlerine de sırt çevirmişler, gururu ve öfkeyi delil edinmişler. Bizi Anadolu'dan atmak için her türlü gayr-i meşruyu kullanıyorlar. Biz başkayız, meşru hedefimize ancak meşru vasıtalar kullanarak varmak istiyoruz."

Esirleri toparlamışlardı. Afşin Bey kumandanlarını sorguya çekti. Birlik hakkında işine yarayacak bir suru malûmat edindi. Basilas'ın birliğinde Uzlar da varmış. Kudüşe giden iki de papaz bulunuyormuş.

Beklediler. Basilas'ın birliği geçide girinceye kadar beklediler. Bekledikleri an gelince kartal gibi atıldılar.

"Geriye!" diye bağırdı General Basilas.

Atını döndürdü. Çıkışın tutulduğunu fark edince küfretti. Çaresiz, emrini değiştirdi: "Saldırın!"

Ani baskın tesirini çabuk gösterdi. Şaşırان düşman askeri toparlanıncaya kadar hayli kırıldı. Panik içinde sağa sola koşmaya başladılar. Basilas etrafına topladığı bir grupla çıkışı aşmayı deniyordu. Galiba başaracaktı. Abdurrahman Bey adamlarıyla birlikte çıkışı takviye etmek için fırladı. Sol kolu-na bir kılıç değdiği için kanıyordu. Acısını duymamakla birlikte rahat hareket etmesini engelliyordu. Tek kolum kifayet eder, ben bu Basilas'ı ne yapıp etmeli, yakalamalıyım. Bizans Kralının onca güvenini boşa çıkarmalıyım. İçine korku düşerse hareketlerini şaşırır, askerin de maneviyatı hepten söner."

Önüne her çıkanı devirerek engel tanımaz sel coşkunluğuyla Basilas'a ulaşmaya çalışan Selçuklu'yu farkedince Mengüç'ün kılıç tutan eli şaşkınlıktan ağırlaştı. "Kader bu adamı hep karşıma çıkardığına göre, bunda bir iş olmalı. Niyeti fena. Basilas'ı öldürmeyi kafasına koymuş olduğu belli. Yaralı da üstelik. Tek kolla vuruşuyor. Lâkin bu nasıl vuruşma! Dört kolu, dört kılıcı varmış gibi."

Dalgınlığını az daha canıyla ödüyordu. Üstüne havale edilen kılıcı son anda karşılayabildi. Bozkır adamlarına has bir manevra ile savaşın yoğunlaştığı yerden çıktı. Koptu, Abdurrahman Beyin arkasına düştü.

"Hey yiğit, beraber oynasa ne dersin?"

Abdurrahman Bey dişlerinin arasında tuttuğu yuları yaralı bileğine sardı.

"Sen ha! Uslanmışa benzemiyorsun delikanlı."

"Uslandırmaııı denesene."

"Galiba öyle olacak."

Nasıl bir görüşte tanıdığına kendi de şaştı. Hem de sırtında Bizans askeri üniforması varken. Demek hafızasına kazınmıştı çehresi. Oysa bir gördüğünü kolay kolay bir daha hatırla-

mazdı ekseriya. Peki, ama bu delikanlının istisna hali nereden geliyordu?

Neredeyse muharebede bulunduğunu unutup bunu düşünmeye başlayacaktı. Mengüç'ün atını tırısı kaldırıp hücumu hazırlandığını görünce dağılan düşüncelerini topladı. Yuları tekrar dişlerinin arasına kıstırdı. Fakat ah! Yine o mahut koku. Genzini yakan, baygınlaştıran hasret kokusu. Evlat hasreti.

Bir açığını yakaladı. Delikanlı sağdan soldan bir vuruş çıkarmış, vuruşu boşa gidince dengesini kaybederek yalpalamıştı. Bir an evvel delikanlıyı saf dışı edip Basilas'ı yakalamaya koşmak isteyen Abdurrahman Bey için bundan daha iyi fırsat olamazdı. Son darbeyi indirmek üzere hazırlandı. Fakat indirmede. Mengene gibi bir el sanki bileğini arkadan yakalamış, indirmeye bırakmamıştı. Delikanlı bu tereddüdü fark etmekte gecikmedi. "Çok usta bir silahşor olduğu muhakkak, aptalca bir açık verdim, istese beni öldürebilirdi, yapmadı. Neden acaba?"

"Kolla ihtiyar!"

Hâlâ tereddüdün kısılcacında boğuşan Abdurrahman Bey az daha isabet alıyordu. Altındaki hayvanın sezgisi olmasaydı belki şu an yere yığılmış bulunacaktı. "Kolumu donduran o şeyin ne olduğunu bir bilebilsem, yoksa ihtiyarlıyor muyum? Nedir beni böyle mütereddit kılan? Bu delikanlıyı derinden derine sevmeye başladığımı hissediyorum. Gönlümden uzanan bu şefkat köprüsü de neyin nesi?"

"Delikanlı, savaş git, seni öldürmek istemiyorum. Hâlâ anlayamadın mı?"

"Yufka yürekliliğin tutmuş olmalı. Ya da o gücü kendinde göremedin. Sana koca Basilas'ı göz göre göre yakalatır mıyım?"

"Peki, ama ondan sana ne? Ayrı dünyaların insanlarısınız, hiçbir bağınız yok."

“Şimdi yanıldın işte ihtiyar, menfaat bağıını unutuyorsun. Al bakalım!”

“Yine beceremedin. Ah, keşke bol vaktim olsa da sana bir güzel kılıç dersi versem. Ne çare ki...”

Birden hızlandı. Bütün ustalığı ve sezgi gücüyle kendisine yardımcı olan at debelenerek sağa sola sıçradı. Mengüç iyiden iyi sıkıştı.

“İşim çok acele” diye sürdürdü konuşmasını bıraktığı yerden alarak. “Şu senin menfaat bağıyla bağlı bulunduğun Basilas’ı yakalayacağım. Bakınsana! Sizden pek kimse kalmadı. General de savuşmak için yol arıyor. Hâlâ koruyabileceğine aklın yatıyor mu? Ben yakalamasam mutlaka bir kardeşim yakalayacak.”

Abdurrahman Beyin atı bu vakitsiz sohbetten sıkılmış gibi öfkeli öfkeli kişnedi. “Haydi işini bitir” demek istiyordu sanki. Delikanlı bunu kastederek:

“Atın da senin gibi geveze, hiç çeneniz durmaz mı?”

“Canı sıkıldığında kişner ekseriya, bu dövüşün fazla uzadığını ihtar ediyor. Bana da kalsa...”

Üst üste iki atak yaptı. Delikanlı gerilemek zorunda kaldı. Yüzünü ter basmış, öfke gözlerini bulandırmıştı. “Dövüş fazla uzadı derim” diye devam etti Abdurrahman Bey, “Bitirelim gitsin.”

Karışık hamlelerle Mengüç’ü serseme çevirdikten sonra kılıcını havada döndürerek yükledi.

“Kolla!”

Mengüç’ün durumu ümitsizdi. Kurtuluş yolu yoktu. Bunu kendisi de biliyordu. Kılıç ustasına çatmıştı. Kabadayılığa heveslenmeseydi başına bunlar gelmeyecekti. Basilas’ı yakalayacaklarmış, varsınlar yakalasınlar, bundan ona neydi sanki. Basilas altıyanı Bizanslı, üstıyanı Hıristiyan; hiçbir surette ne kan ne din bağı yok aralarında, yalnızca menfaat bağı. Peki, ama bu bağı insanı ateşe sürükleyecek kadar kuvvetli miydi? Düşü-

nürken beyninde bir şimşek çaktı. Böyle ümitsiz anlarda uygulanmak üzere kendisine öğretilen bir oyun aklına gelmişti. Gelmesiyle uygulaması bir oldu. Kendini attan aşağı fırlattı. Hasminin bacağına yapıştı, hızla asıldı. Fakat koparamadı. Adam eğere çakılmıştı sanki. Oysa vaktiyle bu oyunu kendisine öğreten adam mutlak netice alındığını söylemişti. Babası, evet babası. Bu oyunu babası öğretmişti. Daha beş yaşında bir sabi iken.

Abdurrahman Beyin yüzü allak bullak olmuştu. Bu oyunu kendisinden başka kimsenin bilmediğini sanıyordu. Kimsenin mi? Yok, birisi daha bilmeliydi. Birisi? Tekin... Oğlu Tekin. Hani Uzların kaçırıldığı çocuk.

Kılıcını indirecek olsa delikanlı sırtından ikiye bölünürdü mutlaka. Bu niyetle kaldırmıştı. Ne çare ki demin bileğine yapışan mengene yeniden yapıştı. Deminkinden de zorlu hem, kımıldatmak ne mümkün!

"Kimsin sen?" diye sordu.

Delikanlı cevap vermeye hazırlanırken Abdurrahman Beyin ardına geçen Bizans askerini gördü. Hiç düşünmedi bile, atıldı. Askerin bacağına yapıştı, çekti. Adam can havliyle bir küfür savurarak atından yere yuvarlandı. Abdurrahman Bey dönüp bakınca alt alta, üst üste boğuştuklarını gördü.

"Hayatımı kurtardı, ama niçin? Ben onun düşmanı değil miyim? Peki, ama iki fırsatı değerlendirmedim, onu vurabilecekken kolum bir türlü inmedi, ya o benim düşmanım değil mi?"

Mengüç, askeri haklamıştı. Ter içinde kalan yüzünü silerek döndü.

"Bir kere daha ödeştik yiğit Selçuklu..."

Başıboş atlardan birini yakalayıp üstüne atladı.

"Hayatlarımız birbirine düğümlü gibi, kader bizi ne yapıp yapıp karşılaştırıyor. Belki yine karşılaşırız, şimdilik sağlıklı kal."

Hengâmenin içinde sürdü gitti.

Abdurrahman Bey onu durdurmak için hareket yaptı ama gözden kaybedince vazgeçti. Bakındı. Düşman cendere içinde erimişti. Tuzaktan kaçamayanlar silahlarını atmış, teslim olmuşlardı. Selçuklu askerlerinin bir kısmı onları toparlamakla meşguldu. Kendinden utandı.

“Söyleşmeye daldık, hiçbir yararımız dokunmadı. Böylesi ilktir başıma geliyor. Basilas’ı yakalamak da hayal oldu, Afşin’in yüzüne nasıl bakacağım.”

Yanında bir asker peydahlandı:

“Her yerde sizi arıyorum yiğit kumandan, Afşin Bey görüşmek istiyor.”

“Nerede kendisi?”

Parmağını ilerde kümelenmiş kalabalığa doğru gezledir

“Şurada. Size söyleyecekleri varmış.”

Atını sürerken:

“Bittim” diye geçirdi içinden. “Şimdi Basilas’ı isteyecek. ‘Hadi bakalım’ diyecek, ‘Nice sözünün eri yiğitsin, ver Basilas’ı...’”

Düşüne düşüne kalabalığa sokuldu. İlk gördüğü, Afşin’in güleç yüzüydü. “Tamam! Benimle istihzaya hazırlanıyor. Haklı da, tuttum cenk meydanında kös dinledim. Hay şu delikanlının...”

“Başına birşey geldi diye korkmuştum yiğit Abdurrahman, sağ ve salim gördüğüme sevindim. Ne o? Kolundan yaralısın galiba.”

“Mühim değil, sadece bir sıyrık, üstünde durmaya değmez.”

“Kan pıhtı tutmuş, hayli olmuş yaralanalı.”

“Muharebenin başında.”

“Anladım. Bu yüzden Basilas’ı tutup getiremedin demek.” Abdurrahman Bey başını indirdi. Yüzünün kızardığını, kulak arkalarının ateşe kestiğini hissetti. “Ne derse hakkı var, benim

gibisini kırbaçlatmak lazım, nene gerek senin cihad meydanında sohbet, elin delikanlısına kılıç dersi? Lâkin o attan aşağı alma numarasını nereden bellemiş olabilir? Bana sökmedi, benim oyunum bana söker mi hiç? Çocukçağız nereden bilecek? Ama Bizans askerini alaşağı etti. Hepsi iyi de şu Afşin Beyimize ne demeli?”

“Susuyorsun, onun için mi dedim?”

“Doğrusunu istersen yiğit Afşin...”

Sözünü biçti elinin sert bir hareketiyle.

“Neyse. Biri tutup getirdi. İşte sana Basilas.”

Kalabalık açılınca Basilas'ı gördü. Zırhının gümüş çivileri kana bulanmıştı.

“Kim yakaladı?” diye mırıldandı.

“Adı, sanı olmayan bir Selçuklu. Basilas'a bu hal çok dokundu. ‘Hiç değilse rütbeme denk bir rütbeliye esir düşse idim’ diye dövünüp duruyor. Adam esir olduğuna değil, buna yanı-
yor.”

“Söyleseydin ya yiğit Afşin, aramızda rütbenin, mevkinin hiç değeri yok diye. Bir askerle bir kumandan aynı haklara sahiptir diye. Dinimiz, insanları, Allah'a olan bağlılıkları ölçüsünde değerlendirir diye.”

“Zaten söyledim, ağzı bir karış açık kaldı. Ya şu iki papaza ne buyrulur? Bizi kazıklara oturtmayın diye yalvarıyorlar. Demek küffar içre kötü tanıtılmışız. O marifetin Bizanslılara ait olduğunu anlattım onlara. Hacca gidiyorlarmış, Kudüs'e, onların haccı böyle zahir. Kıllarına zarar erişmeyeceği yolunda da teminat verdim. Hududa kadar birliklerimizin refakatında gidebileceklerini söyleyince nasıl teşekkür edeceklerini bilemediler. Bizanslılar bile bu kadar kolaylık göstermemiş, yolda ettiklerini görmüşler, hiç kabahatsiz insanlara zulmediyorlarmış, bütün bunları dönünce Papaya nakledecekler. Sultanımı biraz anlattım, hayran oldular. İlle de göreceğiz diyorlar. Ne yapsak? Salıversek mi?”

“Bana kalırsa salıvermek olmaz yiğit Afşin. Etraf iyice karışık. Bizimkilerden bir zarar erişmez, eminim, ama kızgın Bizanslılar veya diğer kavimler papazlıklarına bakmaz, kazığa vururlar. İyisi etraf yatışınca kadar aramızda kalsınlar. Nasılsa Sultanın katına gitmeyecek miyiz? Basilas’la beraber papazları da götürelim.”

“Ben de aynı şeyleri düşündüm, böylesi daha uygun. Nihai kararı Sultanımız verir.”

Askerlere toplanmalarını emretti. Borular öttü, kösler bir daha vurdu. Daha şen, zafer yüklü.

Dönüş yolunu tuttular.

Altıncı Bölüm

NAL SESLERİ YORGUN DAĞLARDA buruk buruk yankılanıyor, bitkin süvari atın üstünde kalabilmek için büyük bir gayret gösteriyor. Ne burnunda baharın kokusu, ne gözünde akşamın büyüleyici manzarası. Kulakları kuşların şakrak cıvıltılarını, duymayacak derecede uğultuyla doldu. Bu hale yorgunluk denemez. Cenk içinde tecrübeli bir rakiple teke tek vuruşmanın verdiği bitkinlik. Kendine olan güveninin de sarılmış olması cabası.

Sanki niye karışmış? Sanki niçin Basilas'ı yakalamasına mâni olmak gibi delice bir fikre saplanmış? "Sanki niçin? Arkamdan ittiler gibi, tuhaf bir kuvvet beni o adama yaklaştı-
rıyor. Galiba Selçuklularla vuruşmak istemiyorum. O adama yaklaşmam biraz da bunun için. Selçuklularla vuruştuktan kaçmak için. Sevmeye başladım. Onunla aramızla bir bağ var gibi, bilmiyorum, ama var olduğundan eminim. Bilmeden nasıl emin olabilirim? Galiba saçmalamaya başladım. Yorgunluktan olacak. Teke tek vuruşma beni bitirdi. O da öldürmek

istemedi, niye? Sonra ben arkasına geçip vurmak isteyen kal-leşten kurtardım canını, böylece ödeşmiş olduk. Ölü taklidi yapıp Selçukluların harp sahasını terk etmelerini beklemeseydim mutlaka esir olacaktım. O zaman vay ki vay! Esas büyük muharebeyi kim kazanacak acaba? Sultan Alpaslan mı, yoksa İmparator Romen Diyojen mi? Şimdiden kestirmek ne kadar zor. Vakıa Bizanslılar kalabalık, ama Selçuklular çok kararlı, hem de düzenli. Neler yaptıklarını gözlerimle gördüm. Sanki cirit oyunundalar, sanki bayram yerinde... Heey! Galiba şu gördüğüm bir han, talihim yaver gidiyor, oraya kapağı attın mı gel keyfim gel. Daha fazla gidemeyecektim..."

Atına iki şaplak indirdi, hayvan eni konu kızmış olacak ki, birden şaha kalktı. Mengüç bunu beklemiyordu. Beklese de böylesine âni bir hareketi durduracak gücü yoktu.

"Şeytan götürsün seni" diye bir çığlık attı, muvazenesi bozuldu, yere yuvarlandı. Başını taşa çarparak kendinden geçti. At gerisin geri dörtlüye koşmaya başladı. Bir Selçuk askerinin atıydı. Sahibi yaralanmıştı. Başboş dolanırken Mengüç onu yakalamış, istemediği bir yola sürmüştü. Şimdi hayvanlara has sezgi gücüyle geri dönüyordu.

Delikanlı kendine geldiğinde başını ova ova bir süre etrafı araştırdı, ama attan eser yoktu. Canı müthiş sıkıldı. Gerçi han yakındı, fakat ondan sonrası için de bir ara ihtiyacı olacaktı. Buralarda atsız kalmak silahsız kalmaktan çok daha kötüydü.

"Adam sen de" diye söylendi, "Hana gideyim hele, elbet kendime bir at uydururum."

Başına müthiş bir ağrı çöreklenmişti. Yorgunluğunun üstüne bindiren bu ağrı hiç çekilmiyordu. Fakat dayanmaktan başka çaresi yoktu. Hana gidip güzel bir yemek yiyecek, sonra da yatıp uyuyacaktı. Şöyle rahat bir yatakta sabaha kadar deliksiz uyursa hiçbir şeyi kalmayacağından emindi.

Akşamın alacası çıkmıştı. Kuşlar nöbet değiştirmiş ola-

caklardı, cıvıltılar öncekinden daha farklı idi. Biraz mahzun gibi galiba, şöyle bir parça derde dert katar cinsten.

Bir taşın üstünde az buz yorgunluğunu silkeledikten sonra yolu tuttu. Hanın ışıkları yanmıştı. Bir de hancibaşı kapıya çıkıp “Defol! Tek yatağım bile kalmadı” deyiverirse, o zaman hali yaman. Yaman ki ne yaman! Bitti sayılır.

“Hele bir denesin de karnınıdeşmezsem...”

Aklına kılıç düşünce yine rakibini hatırladı. Eni konu müthişti adam, hiç kimsede görmediği maharette kılıç sallıyordu. Kendinden son derece emindi. Yüzde yüz iyi netice veren oyunu bile boşa çıkarmayı becermişti. Hayret ki, nasıl becermişti? Hiç bocalamadan, asla tereddüde düşmeden. Daha önce bilmemesi olmaz, bilmese Bizanslı asker gibi güme giderdi. Bil-diği muhakkak, nereden öğrendiği ise meçhul. Kimbilir, belki de bu oyun Selçuklular arasında çok yaygın, herkes biliyor. “Bu adamı ilk gördüğüm gün yine çok eskiden tanıyormuşum gibi bir his duymuştum, ondan sonra her görüşümde aynı hissi tekrar duydum. Dövüşürken bile yüzüme muhabbetle mi bakıyordu, bana mı öyle geldi? Bu adama karşı savaşmak değil de, bu adamla birlikte savaşmak müthiş tatlı olmalı. Ne çare ki Selçuklular savaşanlara para vermiyorlar. Din aşkına, pîr aşkına diye diye vuruyorlar. Ama ne vuruş! İsabet alanı ortadan ikiye bölmecesine. İnsan nasıl bu kadar gayretli olabilir? Para aşkına vuran bizimkilerle pîr aşkına vuran Selçukluları mukayese etmek bile imkânsız. Beridekiler gönülsüz; istemedikleri birşeyi yapmak zorunda kalmışlar gibi bıkkın. Onlar istek yüklü. Can korkusu bastırınca para birden değersizleşiyor, ihtimal bu yüzden gerilemeye başlıyoruz hemen. Selçukluları coşturan şey nasıl birşey ki, can vermeyi de kolay hale getiriyor? Ben de Türküm ya, Selçuk Türklerinin duyduklarını duyamadığımı biliyorum. Nereden biliyorum? Eh, bu da bir başka duygu.”

Hana gelmişti. Ardına kadar açık kapıyı geçti. Biraz dur-

du. Gelsinler, karşılaşınlar diye bekledi. Gelen giden olmayınca tekrar yürüdü. Gitti, iki kişinin yan yana oturduğu sedirin kıyısına ilişti.

Fazla kalabalık değildi. Topu topu on kişi kadar. Bizans askeri üniforması içinde iki de Uzlu. Herhalde muharebe meydanından kendisi gibi ölü taklidi yaparak sağ kurtulabilmiş nâdir kişiler. Baktığını görünce yerlerinden kalkıp yanına sokuldular. Birisinin başı sargılar içinde idi. Gözlerindeki nem ya ağladığını gösteriyordu veya ağlamaya hazırlandığını. Titrek sesini duyunca Mengüç adamın ağlamak üzere olduğunda karar kıldı.

“Dövüştün mü?”

“Ya!” dedi Mengüç, “Dövüştüm.”

“Peçeneklerden misin?”

Ne fark eder gibilerden elini salladı, bir omuzunu da kaldırıp indirdi.

“Basilas’ı öldürdüler mi, kazığa vurmuşlardır herhalde, gözlerinle gördün mü sen?”

“Görmedim. Kazığa filân vuracaklarını da pek zannetmem. Adamın biri onu yakalamaya çalışıyordu, mani olayım dedim...”

“Eee?”

Müstehzi ses Mengüç’ü kızdırdı. Öbürünün ağzından çıkmıştı. Cevap vermeden bir zaman yüzüne baktı. Yeni hastalıktan kalkmış yahut muharebenin tesirinden hâlâ kendini kurtaramamış, süzgün mü süzgün, gözlerinde ise müthiş bir ürkeklik. “Bitti bu adam, korku yüreğine inmediyse inmesi yalandır. Önümde yıkılıp giderse hiç şaşmam, şu bacakların titremesine hele. İyi bilirim, korku tuttuğu ki, şamanlar toplanıp akşam meltemi gibi değil de fırtına rüzgârı cinsinden nefes etseler ne fayda? Adam bitti, canlı cenaze.”

“Sonunu merak mı ettin? Kalsaydın görecektin. Ama tez elden kaçmak daha cazip geldi, öyle değil mi?”

Daha beter sarardı, medet dilenen gözlerini arkadaşına kaldırdı.

"Her taraf tutulmuştu" dedi başı sarılı olanı, "Ansızın sarılmıştık. Ben, şu arkadaşla Basilas'ın yakınında bulunuyorduk. Kargaşalıkta kaybettik, galiba o da canının derdine düşmüştü. Bir daha da göremedik, esir olduğunu sanıyoruz, sen gözlerinle gördün mü?"

"Esir olup olmadığım soruyorsan, oldu."

Adam sabırsızca atıldı:

"Kazığa vurmuşlardır öyle ya..."

Mengüç bu seste bir sevinç dalgası fark etti. "Evet desem herifler şakır şakır oynarlar mutlaka, acaba niçin? Yoksa bana mı öyle geliyor?"

"Eh!"

Bu müphem cevabı müspet mânâyâ aldılar. İkisi de canlandı. Bakışlarındaki sevinci görmemek için aptal veya kör olmak lazımdı. "Hoşunuza gitti sanırım, tekrar orduya katılacaksınız, ne kahramanca dövüştüğünüzü anlatacaksınız, belki de mükâfatlandırılacaksınız. Basilas'ın öldürülmesi için dua etmeniz bundan."

"Biz böyle birşey söylemedik."

"Gözlerinizle, yüzünüzün ifadesiyle söylediniz, yetmez mi? Yayılın şöyle kıyı yanıma, benden zarar gelmez. Basilas'ı günahım kadar sevmem."

Adamlar önüne çömeldiler, Mengüç sesini kısıtı.

"Müşterek gayemiz para. Bunun için kılıcımızı kınından çekmişiz. Bizans ordusunun da, kumandanının da canları cehenneme. Bakın ne yapalım: Dönelim birliklerimize. Bizanslıların altınlarını almaya devam edelim. Yalnız arada sırada boşboğazlığımız tutsun: Uzlara, Peçeneklere, Selçukluların bizimle aynı kanı taşıdıklarını anlatalım. Var mısınız?"

Uçuk benizli, başı sarılı arkadaşını çenesiyle işaret ederek: "Çavlı bilir" dedi.

“Bilmem ki nasıl desem?” diye konuştu Çavlı. “Dediğin doğru olmasına doğru da, bu Alpaslan Sultan için dinimizin amansız düşmanı deniyor.”

“Sanki Bizanslılar dinimize dost mu? Sırf mezhep farkı yüzünden Ermenilere etmediklerini bırakmadılar.”

Mengüç kendi söylediklerine şaşıyordu, ama bir yandan da rahatlığını hissediyor, yıllardan beri duymadığı ılık hislerle dolduğunu fark ederek seviniyordu.

“Arkadaş olalım sizinle, para da veririm; yanımda bir ke-se var, ikinize bölüştürürüm, bundan sonra kazanacaklarımı da...”

Sustu. Bunu nasıl yapacaktı? Ya o dört elle sarıldığı servet yapma ihtirası ne olacaktı? Neyin nesiydi bu âni gelen değişiklik? Yoksa başını taşa çarpınca aklı başından mı gitmişti? “Öyle birşey olmalı, yoksa ey akılsız Mengüç, sende kese kap-tıracak göz var mı? Adamlar ‘he’ derlerse kese uçu uçar. Töre-lerimizde verilen söz geri alınmaz. Galiba içimden inceden in-ceye bir istek mevcut. Anlamıyorum. Bu fedakârlık duygusu değilse at tepsin...”

Attan düşüşünü hatırladı. “Zaten tepmiştin beter oldum! Bu hancı da nerelerde kaldı yahu? Açlıktan devrilmemi bek-liyor olmalı.”

“Oldu. Dediğin gibi tas tamam. Peçeneklere, Uzlara anla-tacağız. Boşboğazlıkta üstümüze yoktur, ne zaman yola koyu-luyoruz?”

Mengüç sevinmek mi, dövünmek mi gerektiğini kestire-medi uzun süre; öylece sessiz bekledi. Çavlı vazgeçer endişe-siyle yüklendi söze:

“Kabul mü? Kese ikiye taksim, bundan sonra alacaklarım da. Dönmek yok değil mi? Dediklerini tekrarlayacağız her yerde, çadırda, meydanda... Nerede bir Uzlu, nerede bir Peçe-nekli görürsek orada. Anlaştık mı?”

Hancı tam sırasında yetiştii. Şişman, patlak gözlü bir adam.

Bir havuç gibi sallanan burnu tam orta yerde bir bıçak izi taşıyor. Kimbilir ne zorlu bir kavganın kanlı yadigarı.

“Çorba önce” dedi Mengüç, “Ardından ne varsa.”

“Burada mı yatacaksın?”

“Baba evine geciktik say, bir yatak uydurursan sabahın ipini çektik demektir.”

Hiçbirşey söylemeden uzaklaştı. Çavlı biraz endişeli tekarladı sualini:

Tamam mı?”

Sözünden dönemedi.

Tamam da, bir mesele var. Bende olup olacak tek kese. Birliğimizi buluncaya kadar bütün masârif size ait, kabul derseniz benden de kabul, tamam derseniz benden de tamam.”

Çavlı ilk defa güldü, daha doğrusu sırttı. Başındaki çatlağın verdiği acıyla karıştırarak sırttı.

“Şimdi adım bağışla bari oldu olacak.”

“Bağışlanmadık bir o kalmıştı, adım Mengüç, arkadaşının-ki ne?”

“Benim adım Çavlı.”

“Onu bildik, arkadaşınınki gelsin.”

“Ona Tamış derler; biz göçebeyiz, yani idik. Ordan oraya, olmadı oraya. Gınâ geldi. Obadan kaçtık bir gün, aç da kaldık, çıplak da kaldık. Bir süre Selçuklu yalnız bir ihtiyara misafir olduk. Ondan vurduk, Bizans ordusuna yazıldık.”

“İhtiyarı soyduktan sonra değil mi?”

“Nasıl da biliyorsun bu işleri, kurt delikanlısın.”

“Belki de öldürmüşsünüzdür.”

“İnsafi çuvala koydun yiğit, üstünü de bağladın ki çıkası yok. Hiç olur mu?”

“Soygun oluyor ya, üstelik bunca iyiliğini görmüşken.”

“O bir başka iş, ihtiyarın pek birşeyi yoktu zaten. Ama inan bana, orada ilk defa yaptığım işin çok fena olduğunu düşün-

düm. Kendi kendimden iğrendim desem yeri. Zaten biraz da onun için orduya yazıldım ya.”

“Hırsızlık yapmamak için mi?” “Eh, öyle sayabilirsin.”

Yemeği gelince konuşmayı kesti. Bitene kadar da tek keli-me etmedi.

Yatmak üzere kalkınca:

“Hancıya parasını verin” dedi, “nasılsa kesem sizin olacak.”

İyi bir uyku çekmeye muhtaçtı.

Gözlerini açtığı anda sabahın gri burukluğunu gördü. Pencereyi açık unutup unutmadığını düşündü uyku mahmurluğu arasında. Pek emin değildi. Yatağın içinde doğruldu. Örtüyü kenara fırlattı. Beynindeki bulanıklık yavaş yavaş dağıldı. Gece odaya girdiği ânı düşündü. Kapıyı geçmiş, esneye esneye doğruca yatağa girmişti. Ama hayır, yatağa girmeden önce kılıcını çözmüştü. Çözerken... birşey düşmüştü galiba yere. Eğilip almış, itinayla yastığının altına sokmuştu. Sonra da yatmıştı. Peki, ama neydi yastığının altına soktuğu o şey?

“Buldum! Altın kesem!”

Yastığın altını yokladı. Bulamadı. Elbiselerini aradı, yoktu. Pencereye atıldı soluya soluya. Ardına kadar açık olmasının sebebini anlamıştı. Fakat neye yarardı ki, beş parasız kalmıştı. Karanlıklara doğru sıktı yumruğunu.

“Alacağınız olsun!”

Hedefini bile bilmiyordu. Şimdi ne olacaktı peki? Kesenin çalınmış olması bir yana, bunu hancıya nasıl anlatacaktı?

“En iyisi, kimse uyanmadan kaçmak.”

Birden Çavlı ve Tamış'ı hatırladı. Keseden yalnız onların haberi olduğuna göre, acaba?

“Anlınız şimdi. Gidip odalarına bakmalı.”

Alelacele giyindi. Odadan dışarı süzüldü. Daracık koridorun iki yanında kapılar sıralanmıştı. Bir tereddüt geçirdi. Çavlı ile Tamış'ın hangi odada kaldıklarını bilmiyordu. Tek tek

odaları dolaşmaya kalksa, herkesi ayaklandırmış olacaktı. Fakat başka bir çare de gelmiyordu aklına.

Ayaklarının ucuna basa basa birinci kapıya sokuldu. İtti. Kilitli değildi. Biraz daha ağaran sabahın perdesiz penceresinden içeri fışkıran alacasına gözlerini uydurarak bakındı. Yer yatağında tek kişi horluyordu. Usulca kapıyı çekti. "Birinden biri uyanırsa can pazarı kuruldu demektir. Kurulsun canına yandığımın! O keseyi kazanıncaya kadar neler çektim ben."

İkinci odada hancının üç yardımcısı yatıyordu. Geç yattıkları için derin bir uykuda olmaları lazımdı. Ama biri yemek artıklarından karnını fazla şişirmiş, midesi bozulduğundan bütün gece tuvalete taşınmış durmuştu. Bir türlü gözüne uyku girmiyordu. Bir gölgenin içeri süzüldüğünü gördü. Önce hancıbaşı sandı. Her zaman uyandırmaya gelmezdi, ama bazan yokladığı olurdu. Biber kaçmış gibi acıyan gözlerini daha beter acıtma pahasına sonuna kadar açtı. Uyanık olduğunu ustasına gösterip aferin koparmak niyetiyle doğruldu.

"Usta, sen misin?"

Mengüç kendini kapıya dar attı. Korktuğuna uğramıştı işte. Herkes ayağa kalkmadan sıvışmalıydı. Aksi halde başına gelecekleri biliyordu.

Hanın kapısından çıkarken bağırmalar gelmeye başlamıştı:

"Kaçıyor!"

"Şu tarafa gitti!"

Sürü ile ayak sesi. Ardından hancının cırtlak feryadı:

"Yakalayın domuzul!"

Tabana kuvvet ahıra girdi. Hancıya borçlanacağı kadar borçlanmıştı zaten. Oldu olacak, bir de at bulmalıydı. Taban tepmenin ne berbat şey olduğunu akşamki tecrübesinden biliyordu.

Atlardan birini çözdü. Eğere filân boş vererek avluya çekti. Handakiler kapıdan yeni çıkıyorlardı. Bir sıçrayışta ıskaladı. Çıplak ata binmek de ne zor işmiş meğer heyecana kapılırsa

belki hiç başaramayacaktı. Hancı başta olmak üzere adamlar iyiden iyi yaklaşmışlardı.

Yakalanma ihtimali korkuttu Mengüç'ü. Bütün ustalığını kullanarak bir daha denedi. Bu sefer başarmıştı. İyice boynuna sarıldı hayvanın. Bacaklarını sıktı. At birkaç tepişmeden sonra fırladı.

"Hoşça kalın" diye bağırdı hana doğru. "Sonra gelir, parasını öderim."

Hancıbaşı yumruklarını sıkarak kötü kötü küfretti. Ahıra koştu. Atın müşterilerden birine ait olduğunu görünce rahatladı. Fakat bu sefer de müşteri mızımızlanmaya başlamıştı. Aralarında uzun bir ağız dalaşmasına girdiler.

Mengüç küfürleşmeleri duymayacak kadar uzaklaşmıştı.

"Az daha yakayı ele verecektik yahu, az daha! Bereket, at sövüşlemeyi tam vaktinde akıl ettik de paçayı kurtardık. Aksi halde çekeceğim vardı."

Aklı kesesindeki çil altınlara gitti. Çehresinde bir an belirir gibi olan sevinç aydınlığı öfkesinin ardında kayboldu. Dudaklarını kemire kemire mırıldandı:

"Bir elime geçirir sem!"

Analarından emdikleri sütü burunlarından getirecekti.

"Yahu insan birkaçını bırakır hiç değilse. Hepsini sövüşlediler. Tam takır kuru bakır bıraktılar namerdin hanında. Bu adam ne yapar, ne eder diye düşünmeden. Kınamaya hak kım varmış gibi... Sanki ben de aynı şeyleri yapmamışım gibi. Haydan geldi huya gitti desem... Diyemem kolay kolay. Namussuzlukla kazanılmış bile olsa, o altınlar iyi bir iş için kullanılacaktı. Gece konuştuklarımızı gerçekleştirmeye. Uzlari, Peçenekleri, diğer Türk boylarını Bizanslılardan ayırmaya. Hayal gibi ama hakikatte keseler dolusu altın lazım. Bir kese ile üç kese ile olacak iş değil."

Değildi, ama başlangıç olarak fena da sayılmazdı. İnsanı bırakmıyorlardı ki... Tam doğruya yönelecekken... "Sahiden

doğru olan yol o mu acaba? Şimdiye kadar yaptıklarım. Adam sende! Olan oldu bir kere, geri dönülebilir mi bir daha?" Dönülebilirdi belki de, altınlar uçmuştu, yol da böylece kapanmıştı. Kimi ne ile kandıracaktı, altının sarımtırak hatırı olmadan.

"Şu dövüştüğüm Abdurrahman Bey hiç fena adam değil. Bir kere hayatımı kurtardı, bir kere de hayatımı bağışladı. Haddi birini ödemişim diyelim, bir hayat borcum kalıyor. Tölelerimiz hayatımızı kurtaranlara ömür boyu dostluk buyuruyor. Tek başıma gitsem, iltihak etsem mi daha iyi, kandırabildiklerimi kandırmaya çalışarak tam muharebenin kızışacağı anda toptan yer değiştirsem mi? İkincisi daha mâkul da, yapmak zor. Hele altınsız. Denesem ne kaybederim? Bizanslıların fark etmeleri tehlikesi var öyle ya! Göze almaya değer mi?"

Uzun süre düşündü. Midesi açlıktan nâra atmaya başlayınca kesin kararım verdi:

"Değer" dedi. "Şimdi mideme birşeyler bulayım."

Atını serbest bıraktı. Ne yiyebileceğini araştırdı bir süre. Görünürlerde dişe dokunur birşey yoktu. Ağaç köklerini kemirmektense biraz daha açlığa dayanmayı uygun buldu. Belki yolunun üstüne bir köy çıkardı.

Bu karara atının bile cam sıkıldı. Dalgah feryatlar koparak çıplak sırtına binilmesine daha fazla tahammül edemeyeceğini belirtti. Mengüç başını okşayarak birkaç tatlı söz edince yatıştı. Hayli gitti. Görünürlerde köye benzer birşey yoktu. Midesi de isyan güllerini savurmayı sıklaştırmıştı. Açlığın verdiği kötümserlikle kesesini çaldırmaktan gelen can sıkıntısı âsabını fena halde bozuyordu. Bütün bunları bir de eğersiz atla seyahat etmenin acısı eklenince hayat yaşanır gibi olmaktan çıkmıştı. Dünyayı kara bir tablo gibi görüyor, yine de kara tablonun içinde ince ak bir noktayı değerlendirmeye çalışıyordu. Düşününce buldu. Bir zamanlar bastıkları köyde gördüğü kız. Gözleri önünde babası katledilirken yüreğinin yaman ate-

şı yüzünü nasıl da pençe pençe alevlendirmiş, dişi bir kaplan gibi mütecavizlerin üstüne atılmak istemişti.

Bakındı. Şimdi dışına çıktığı bu orman, bu gökyüzünün yalancı direkleri, bu kaygusuz hışırtılar. Sonra kıvrım kıvrım uzanan kırmızı toprak yol. Nasıl daha önce hatırlayamadığına şaşıtı. Burasıydı. Abdurrahman Beyin adamlarıyla aşılmaz bir kaya gibi dikilip peşine düşen Peçenek atlarının durduğu yer. Şu orman eteği, şu meydancık da Peçeneklerin toparlanıp yüzgeri ettikleri meydancık. Tap taze, sanki dünmüş gibi. Tepeyi aştı mı köyü görecek. Tabii, bir başka bölgeye göç etmedilerse. "Karnımı doyuracağım, belki de fesat dolu yüreğimin tek masum sevgilisini göreceğim, karanlık dünyamın ışığını..."

Tepeye gelince birden durdu. Sirtında Bizans askeri üniforması olduğunu ilk defa hatırladı. Yüzü kendiliğinden asıldı. "Ne kadar fena. Kendi ırkımdan olan insanın köyüne giremeyeceğim. Yüreğimin masum ışığını seyredemeyeceğim. Birşey uydurmalı. Buraya kadar gelmişken yüzgeri etmek olamaz. Bir çare..."

Sonunda buldu. Elbiselerini şurasından burasından yırtarak pejmürde bir görünüş verdi. Sorarlarsa Bizans askerlerinden biriyle vuruştüğünü, vuruşma sırasında suya yuvarlanıp ıslandığını, geberen Bizans askerinin giyeceğini almak zorunda kaldığını söyleyecekti. Atını sürdü. Fakat az sonra yine durakladı. Uydurduğu hikâyeye kendisine pek de inandırıcı gelmemiştir. Yaz ortasında ıslanmanın ne önemi vardı ki? Şüphesiz bunu düşüneceklerdi. "Ben de ıslanma konusunu açmam. Sadece dövüştüğümü, askeri öldürdüğümü... Yok, bir kişi olmamalı, en az beş kişi demeliyim. Bizim soy kahramanlığa meraklıdır. Takdir toplanır. İyi, ama birkaç kişi dersem hiçbirinde doğru dürüst bir elbise yok muydu diye sual açarlar. Yine teke inmek evlâ. Askeri öldürdüm, benimkiler çok daha eski olduğundan onunkileri aldım. Böyle desem olur galiba."

Atını hızlandırdı. Dört nala köye girdi. Birden şaşıtı. Hiç

kimse yoktu. Yavaşladı. "Nereye gitmiş olabilirler? Yer yarılıp içine girmediler ya. O da ne? Hay şeytan götürsün! Ağaca asılmış bir ceset!"

Burnunu tıkamak zorunda kaldı. Az daha gitti. Bu sefer yerde iki cesetle karşılaştı. Biri küçük bir çocuktü. Çok çok üç yaşında. Yanında yatan annesi olmalıydı. Kollarıyla çocuğu sarmış, başını göğsüne yaslamıştı. Çocuğun yüzünde masum, hâlâ sevimli bir tebessüm, kadınınkinden alabildiğine dehşet vardı. Dehşet ve nefret. İç içe, boğaz boğaza. İri sinekler yayılmıştı şuralarına buralarına, insafsızca dadanmışlardı. Buruk, yakıcı bir acı duydu Mengüç.

"Alçaklar" diye bağırđı sesinin bütün gücüyle, "Kan içici şeytanlar!"

Yine bir kayın ağacından sarkan üç ceset daha gördü. İlerledikçe, bütün köyü çocuğuyla, yaşlısıyla, kadını, erkeğiyle katlettiklerini anladı. Tek canlı bırakmamışlardı. Evlerden bazılarını da ateşe vermişlerdi. "Rezil bir kasırga esti burada, aşağılık bir fırtına! Alçaklığın bu derecesini kim yapar? Uzlar demeye dilim varmıyor, Peçenekler demeyi içim götürmüyor. Ne de olsa ırkdaşlarım onlar, ırkdaşlarıma böyle bir alçaklık yapamazlar. Bizanslıların işi olmalı bu, o namussuzların işi."

Bir koca öküzün leşini atlayarak yarı harap evlerden birine daldı. Kapı önünde orta yaşlı bir kadın yatıyordu. Örtüsünün bir ucunu dişlerinin arasına kısırmış, öylece ölmüştü. Mengüç ne yaptığının pek farkında olmadan hürmetle diz çöktü.

Müthiş bir ağlama arzusuyla dolu dolu baktı. Başının açılmamasını belki canını kurtarmaktan çok mühimsemişti bu orta yaşlı kadın. Bu nasıl inançtı ki ölüm ânında bile dimdik ayakta kalıyor, can kurtarma hissi gibi en tabii bir hissin bile önüne geçiyordu?

Mengüç artık ağlıyordu. İnceden başlayan hıçkırıklar git-tikçe artıyor, her tarafını sararak müthiş dalgalar halinde yayılıyordu. Başını dizlerinin arasına gömmüş, utancını tepele-

yerek kendini boşalmanın serinletici duygusuna terk etmişti. Doyuncaya kadar ağladı. Sonra ağır ağır doğruldu. Daha fazla buralarda dolaşmaya tahammül edemeyeceğini anlamıştı. Hiddetinin en sarp, en sivri tepelerine basa basa çıktı. Atına binmek üzere hazırlandı. Birden beynini avuçlayan bir sarsıntıyla vücudu gerildi. Dehşetinden unutmuştu o kızı. Köye kendini çeken sebebi unutmuştu. Açlıkla karışan sevgi. Gördüğü şeyler açlığını silmişti, ama sevgisi yüreğinin yağında alev alevdi. Deli gibi fırladı. Ev yerli yerinde duruyordu. Göreceğini umduğu korkunç manzaraya hazırlandı. Gözlerinden akacak yaş kaldığından emin değildi. Kalbi yerinden fırlayacak gibi vurmaya başlamış, gökyüzünün bütün yıldırımları yüreğini yalım yalım ateşe boğmuştu. Korka korka eşiği geçti. Büyümüş gözlerle bakındı. Tahta sandalyenin gerisindeki cesedi gördü. Fırladı. O kız değildi, on iki yaşlarında bir çocuktü. Sağ elini karnına bastırmıştı. Parmaklarının arasında kan pıhtıları vardı.

“Zavallı çocuk, daha hayatı tanımadan hayatını söndürdüler. Alacağınız olsun Bizans köpekleri! Yapacağımı bilirim ben.”

Evin iki odası vardı. Fakat ikisi de bom boştu. Geri döndü. İntikam ateşinin dumanı burnunda tütüyordu. Çıkmak üzere iken sanki bir inilti geldi kulağına, hıçkırığa benzer, minik bir inilti. Kulak kabarttı. Bir daha... Dikkat kesildi. İşte! Hemen arkasından geliyordu. Biri inliyordu. “Evet, mutlaka biri iniyor.” Döndü, ayaklarının ucuna basarak, sanki ölüleri rahatsız etmekten korkar gibi sessiz, sokuldu çocuğa. “Yoksa sağ mı? Katliamın üstünden bir hafta geçmiş. Belki birkaç saat önce... Olamaz! Ağaçlarda gördüğüm cesetler en azından bir haftalık. Ama dur! Bu evde ölümün o buruk kokusu yok! Belki de...”

Yere çömeldi. Elini tuttu çocuğun. “Sıcak gibi, intikamının ateşi ısıtmış olamaz, yüzündeki şu şeffaf pembelik, bu bozulmamışlık.

Bir inilti daha... Çok yakından, hemen yanibaşından. Çocuğun iniltisi.

"Sağ" diye bağırdı gayr-i ihtiyari. Bir hazineye kavuşmuşluğun sevinciyle çarptı yüreği. Ellerini, ellerinin içine aldı.

"Hey!" dedi. "Ben dostum."

Üçüncü seslenişinde hafiften araladı gözlerini, baktı. Gece karası gözler ölümle hayat arasındaki meçhulde buluştu. Çocuğun bakışlarından belli belirsiz bir korku uzandı.

"Söyle! Sizi bu hale kimler koydu?"

Kuruyan dudakları oynadı çocuğun, henüz duyulur bir ses çıktı:

"Onlar! Şeytanın uşakları... Bizanslılar!"

Rahatladı Mengüç, derin bir nefes aldı. Bir ara Uzların veya Peçeneklerin yapabileceklerini düşünmüş, bu düşünce ruhunu mengeneye sıkıştırmıştı.

"Nasıl oldu, bana anlatabilir misin?"

Göz kapaklarını indirerek evet işareti yaptı.

"Geldiler" diye başladı kesik kesik. "Onlar... belki beş yüz kişi... çokluk... ve merhametsiz. Korktuk biz... çünkü... önlerine çıkıncı... asıyorlardı. Ablamla saklandık."

Geçmişe bir hasret yüklü gülüş gönderdi.

"Ablam çok güzeldir" diye devam etti. "İpek yüreklidir. Babamı şehit vermiştik. Uzlar!"

Bir korkuyla yüzü gölgelendi.

"Sen! Kimlerdensin?"

Mengüç birden bunaldı. Şimdi Uzlardan olduğunu söylese, çocuk şu bitkin haline bakmaz, üstüne saldırır.

En azından bütün nefretini gözlerinde toplayarak bütününü birden suratına yapııştırır.

"Sizdenimi" dedi, "Herşeyi anlat. Varıp Abdurrahman Beye söyleyeyim, bir çaresini bulur o."

"Uzlar aksakallı babamı paraladıklarında yine gizlenmiştim. Ablamla annemi sürüye sürüye çıkardıklarını gördüm.

Annem babamın üstüne kapandı, kahrından öldü. Şimdi yine saklandı. Ablam öyle istedi diye. Bütün köyü kılıçtan geçirdiler, her tarafı yağmaladılar. Ablamla beni bulamadılar.”

Delikanlı bir görüşte vurulduğu kızın kardeşiyle konuşmakta olduğunu anlamıştı. Yanan yüreğinin külü savruldu, boğuk boğuk:

“Daha” diye teşvik etti.

“Savuştular sonra. Meydana çıktık. Ölülerini gömmeye başladık. Göm göm bitmez. Obamız kalabalıktı. İşi bitirince köyü terk edecektik. Olmadı. Biraz evvel iki Bizans askeri geldi. Daha doğrusu o kılıktaki idiler. Ama dilimizi iyi konuşuyorlardı. Ya Uz kavminden veya Peçeneklerden. İlişmezler sandık. Daha doğrusu ablam öyle sandı.

“Bana dedi ki: ‘Bizden sayılırlarmış, aynı kandanmışız. Bize yardımcı bile olurlar’ dedi. Yardımları başlarında paralan-sın! Soysuzlar! Ablama saldırdılar. Atıldım. Bıçakladılar beni. Yuvarlandım. Ablamın çığlıklarını duyuyordum. Gittikçe uzaklaşıyordu çığlıklar. Götürdüklerini anladım... Kalkmaya davrandım kaç kere, kalkamadım. Halsizdim. Ablamı kurtaramadım kahpelerden, bir yardımım dokunamadı.”

Yalvaran bakışlarını gözlerine dikti:

“Yiğit! Eğer biraz yiğitliğin varsa ablamı kurtarır-sın! Bana aldırma... Ben Nasılsa...”

Sesi gittikçe zayıflıyor, gittikçe boğuklaşıyordu. Gözleri de kaymaya başlamıştı. Avucunun içindeki elini sevgiyle, acımayla sıktı: “Konuşma” dedi, “Yapacağımı bilir-im. Ne yana gittiklerini gördün mü?”

“Gör... düm. Yattığım... yerden gör... düm. Şimaldeki kırmızı dağlara doğru... Sürüne sürüne... eve... gir... dim. Hiç de-ğilse... evimde... öl... mek...”

Bir hırıltı koptu ağzından, gözlerini sonuna kadar açtı, dudaklarının kenarında köpükler birikti.

Mengüç bir iğrenme duymadan ağzını sildi.

“Yorma kendini, konuşma, anladım anlayacağım kadar. Cehennemın dibine kadar gitseler kurtulamazlar. Bizans askeri elbisesi giymiş iki Uzlu ha, ya da Peçenekli! Kim olduklarını biliyorum. Lânetlik iki herif. Sürüye sürüye getirip ayaklarının dibine atacağım. Korkma, ablanı da kurtaracağım. Sen biraz bekle burada, az biraz, gidip gelirim. Tutar ayaklarının dibine... Çocuk, dinliyor musun beni? Derdim ki... Hey!”

Cevap alamayacağını bile bile sarstı, sordu. Ölümüne inanamaz gibiydi. Böyle olur. İnsanlar sevdiklerinin ölümünü kolay kabullenemezler. Mengüç sevdi bu çocuğu. Kendi kardeşinden daha çok belki. Kardeş sevgisi nedir bilmiyor. Bilse mukayese eder, ona yakın bir sevgi hiç duymamış. “Yalnız Abdurrahman Beye karşı... Ona da birden bire bağlandım, bu çocuğa olduğu gibi. Ne kadar masum, ölüm halinde bile ne kadar munis. Ölümün ürkütücü soğukluğuna hâlâ mukavemet ediyor.”

Mengüç karnı şiddetle ağrıyan bir hasta gibi iki büklüm oldu. Bir zaman kıvrandı. Burada geçireceği her dakikanın kızı daha da bulunmazlaştıracığını idrak edinceye kadar bekledi. Sonra yıldırım gibi dışarı düştü, bir eğer bulmayı bile akıl edemedi atına atladı, kırmızı dağlara doğru dörtmala kaldırdı.

Duygularının kırıbağı ruhunun henüz kirlenmemiş noktalarında yol boyu şakladı durdu. Kendi kendilerinden iğrenme diye birşey varsa bu kadar olur. Şimdiye kadar yaptıklarını hatırlayınca aç midesinde isyankâr çırpınışlar meydana geliyor, kusmak için böğürüyordu; midesi dolu olsaydı, çoktan ne var ne yok dışarı çıkmıştı.

İkinci vaktinin mor benekleri yola düşerken delice gidişinin mükâfatını gördü. Aradığı iki adam atlarını salıvermiş, yemek yiyorlardı. Ellerindeki et parçalarının iştah açan kokusu burnunu tutsüledi, midesinin daha beter kazanmasına yol açtı. Aldırmadı. Atını çalıların içinde bırakarak sessizce sokuldu. Görünürlerde kız yoktu. “Belki de bir yere bağlamışlar” diye

düşündü. Duyduğu nefretin sırtında gidiyordu. Ayakları yere deşiyor mu, deşmiyor mu farkında değildi. İsteddiği kadar yaklaşınca yaylandı, uçu ve iki adamın hemen arkasına düştü:

“Zehir zıkkım olsun beyzadeler!”

Nasıl alay edebildiğine kendi de şaşı, hiç yeri değildi, ama alışkanlık. İnsan bir bakıma alışkanlıklarının esiriydi, bazı şeyleri düşünmeden yapar, bazı sözleri düşünmeden söylerdi.

Hışımlla dönünce handa soydukları adamla burun buruna geldiler. Ellerindeki koca parçalar korkudan yere kaydı, kılıca el atmaya bile düşünmediler. Şaşkın, perişan, hayvanı bir korku içinde baka kaldılar.

“Ağır ağır kalkın, küçük bir harekette bulunana cehenneme gitmek için öncelik veririm. Kalkın dedim! Kılıcım sabırsızlanıyor. İkinizi de şişlerim.”

Çavlı'nın başında sargı filân yoktu. Mengüç dikkat ettiği halde yaraya benzer birşey göremedi. Belli ki savaştığını ispat etmek için yaralı numarası yapmıştı. Önce o doğrulmaya çalıştı.

“Çabuk olun” diye bağırdı delikanlı.

Tamış'ın her zamanki ölü yüzü berbattı. At tepmiş gibi bumburuşuktu. Ağzını hayretten mi, birşey söylemek için mi belirsiz, sonuna kadar açmıştı. O haliyle havlamaya hazırlanan bir köpeğe benziyordu.

“Kız nerede?”

Çavlı arkadaşına baktı, fakat o daha beter sararmaktan başka hiçbir tepki gösteremedi.

“Kız, dedim, nerede, nereye götürdünüz? Andolsun, ona ne yaptınızsa aynen yapacağım!”

Çavlı yine arkadaşına baktı. Titremeye başlamıştı. Günlerce at sırtında gittikten sonra birden yere inen bir süvariye andırıyordu. Nasıl ayakta durduğuna şaşı, aynı zamanda hiçbir yardım görmeyeceğini de anladı.

“Bak beyzadem” diye başladı yaltaklanarak, “Bir hatadır et-

tik, keseni çalmamalıydık, ama şeytana uymuş bulunduk. Oysa bize yaptığın teklif hiç fena değildi. Hep Tamiş'ın suçu, beni o kandırdı, dediklerini yaparsak Bizanslılar bizi bir kaşık suda boğarlarmış, nah yüzü, öyle demedim desin de...”

Mengüç'ün sabrı taşıtı, öfkesinin ateşli oklarını gözlerinde şimşekleştirerek adamın bin yerine sapladı. Kılıcını da girtliğine yaklaştırdı.

“Hayvan” diye güreledi. “Paradan bahseden kim? Öldürdünüzüz çocuğun ablasını soruyorum, sürükleyerek götürdüğünüz kızdan... Ne yaptınız? Şimdi nerede? Çabuk!”

Kılıcını Çavlı'nın ince boynuna değdirip biraz bastırdı. Sivri çelik ardındaki tazyikin emrine uyarak sahibinin dilediği şekilde ufak bir yara açtı.

“Söyle!”

Çavlı kendi ölümünü görmemek için olacak, gözlerini sıkı sıkıya yumdu. Önce keseyi verirse canını kurtarabileceğini sanmış, pek fazla telâşlanmamıştı. Delikanlının parayı değil de kızı aradığını anlayınca, hele delikanlının bakışlarında parıl parıl yanan sevgiyi de okuyunca sonunun geldiğine inandı. Ümitsizliğin karanlık çukurunda boğuşanlara has duygu o anda geldi. Canını koruma azmi, kolay kolay ölüme razı olmama kararı.

Fazla düşünmeden, ne yaptığının pek de farkında olmadan yana sıçradı, kılıcına el attı.

Yarıya kadar sıyrılabildi ancak. Mengüç, her ihtimali şaşılacak bir ustalıkla hesaplamış, insanların ölüme kolayca gide-meyecekleri gerçeğini de göz önüne alarak kendini buna göre hazırlamıştı.

Sert bir adım, tüyler ürpertici bir hışırtı. Kılıç yarıya kadar Çavlı'nın karnına gömüldü. Hırçın bir böğürtüden sonra devrildi.

“Sen” dedi kılıcını Tamiş'a dikip, “Söyle, kız nerede?”

Arkadaşının ölümünü böyle buz gibi bir çehreyle karşıla-

yabilmesi Mengüç'ü oldukça şaşırttı. Sonra onu ilk gördüğü anı hatırladı. Hep ölü gibiydi. Hattâ nasıl ayakta durduğuna hayret etmişti. Çavlı'ya güvendiği anlaşıyordu. Belki Çavlı hem gözü, hem kulağı, hem de beyni idi. Buna yakın düşünmüştü handa, bu hesapça Tamiş gözden, kulaktan ve beyinden mahrumdu şu an. Nefes alan bir cenaze, bir buz kalıbı.

Ama onunla uğraşmaya hiç niyeti yoktu.

"Kızın yanına götür beni."

Tamiş sahibinin her sözünü yerine getirmeye hazır bir çoban köpeği alışkanlığıyla yürüdü. Delikanlı kılıcını her an vurabilecek şekle getirerek arkasına takıldı. Çalıların arasından geçtiler. Mengüç'ün atı iki atla birlikte otluyordu. Delikanlı bir an hayvanlara gıpta etti. Yemek, içmek ve uyumak. Başka hiçbir şey düşünmemek. İnsanlardan daha mı talihliydim acaba?

Tamiş durunca kendisi de durdu. Bakındı. Ağaca asılmış kızı görünce tepeden turnağa sarsıldı. Ne duyduğunu, ne hissettiğini anlayamadı. Başının döndüğünü, gözlerinin karardığını biliyor. Bir de içine giren çelik bir pençenin kalbini çekip aldığını. Uğultu yalnız kulaklarında, yalnız beyinde değil, bütün dünyada. Milyonlarca zil, binlerce boru aynı anda çalmaya başlamış.

Önce kafasının içinde bir soğukluk, sonra bütün vücudunda. Alnında biriken ter taneleri kurudu, akşam güneşinin kırıntılarıyla tutuşan kılıcının sert çeliği gözlerinin çeliğiyle kaynaştı. İnsanın iliklerini donduran, fakat hiçbir duyguya yer bırakmayan boğuk bir sesle:

"İpi çöz!" diye emretti.

Tamiş ikiletmeden seğirtti. Duygusuzlukta şimdi birbirlerine eştiler. İpin ağaca bağlı yerini çözmeye uğraşırken Mengüç gitti, düşmemesi için cesedi tuttu. Ağır ağır, sayayla yere bıraktı.

"İpi yerine bağla!"

Mekanik hareketlerle sıkı sıkıya bağladı. İşini bitirmiş ol-

manın gururuyla Mengüç'e döndü, fakat tek kelime söylemedi.

"İlmiği boynuna tak!"

Yalnız gözlerinde ufak bir mukavemet hissi belirdi.

Tak dedim!"

Yine aynı mukavemet gölgesi, geldi geçti. Mengüç kılıcını böğründe yaylandırdı.

"Dediğim dedik, haydi durma!"

Köpekleşen bir bakış, hepsi bu kadar.

İlmiği boynuna taktı. Fakat kızdan çok daha uzundu. Ayakları yere değiyordu.

"Ayaklarını topla!"

Verdiği emir kendisine bile çok saçma geldi. Bir insandan ölmesi için son hareketi yapmasını istemek düpedüz saçma bir istek. Ama istediğini yaptırmaya kararlı, mutlaka yaptıracak. Bu dünyaya böyle bir ahlâsızdan temizlemekle dünyalılara iyilik ediyor. "Umurumda değil. İntikamımın rüzgârında savrulan insanî duyguları yeniden kazanmam için bu pis mahlûkun ölmesi lazım. Şu masum kız... Şu kalbimin büyük parçası... Acımadan astılar. Belki de çirkin emellerine mukavemet ettiği için. Hayvanlar daha insafli. Bu bir hayvandan alçak. Yaptığım günahsa şayet, ey büyük şamanlar, son günahım olacak..."

Kılıcını, verdiği karardan bin beter sertlikle iki defa kaldırdı indirdi. Birinde Tamış'ın bir bacağı, ikincisinde öbür bacağı kesildi. Çakal ulumasını andıran bir ulumayla ağaca asılı kaldı. Bacaklarından oluk oluk kan akması lazımdı. Mengüç şaşırarak böyle birşey olmadığını gördü. Kesilen yerler kızıla bannmış, birkaç damla da yere damlamıştı, hepsi o kadar; adamın kanı içinde kurumuş, pıhtılaşmıştı herhalde. Üstünde durmaya değmezdi. Daha yapacak sürü ile işi vardı. Kızı almalı, köyüne götürmeliydi. Orada kardeşiyle yan yana gömmeli. Son görev. Filizlenen aşkını daha büyümeden kıranlara lânet; bir günlük, bir aylık değil, bir ömür boyu lânet.

“Ondan sonra da dönüp varmalı Abdurrahman Beyin katına. İstersen öldür demeli, sana asker olmaya geldim.”

Bir kese altım arama zahmetine dahi katlanmadan kızın cesedini bir ata yükledi. Kendisi de eğerli atlardan birine bindi. Öbürünü yedeğine alarak yola düştü. Düşünüyordu. Göz kırpmadan, koca bir köyü canlı bırakmamacasına kesenlerin de, masum bir kızı kaçırıp bir ağaca asanların da; yani Bizanslıların ve Uzların; “Dinlerinin doğruluğundan şüpheliyim. Bir kavga arasında, ne bileyim bir intikam halinin zorlamasıyla hadi neyse... Bir din ki, mensuplarını insanlaştıramıyor, bir din ki, öfkenin yularını çekemiyor. Hayır! Müslümanların böyle bir haline şahit olmuş değilim. Geçtikleri köylerden ben de geçtim. Kimsenin kılına dokunulmuş olduğunu ne gördüm, ne duydum. Talân etmediler; ırza, namusa ilişmediler, canı canandan ayırmadılar. Ne aldılarsa ücretini bıraktılar, ne götürdülerse karşılığını verdiler.” Ermeni köylülerin sözleri aklına düştü. Bir yaşlı başını sallaya sallaya yalanmıştı: “Selçuklulardan bir zarar görmedik, faydalarını gördük desem doğru. Lâkin siz geldiniz bitirdiniz bizi, Bizans mı düşman, Selçuklu mu? Anlamak ne zor? Dindaşlarıyız, fakat mezheplerinden değiliz diye kiliselerimizi yakıyorlar, mukaddes kitaplarımızı paralıyorlar, ırzımızı payümal ediyorlar. Alpaslan üç gün askeriyle kaldı burada. Şu kilisenin onarılmış damını görüyor musun delikanlı? Onun yardımıyla oldu. Yıkıldı yıkılacak haline dayanamamış da, kilise de olsa mabeddir, harap halde görmek bizi üzer, diyerek dülgerlerini seferber edip, iki günde yeniletmış.”

“Din olursa İslamiyet gibisi olacak. Selçuklularla diğer Türk boyları arasında ırk farkı arama lâkin Selçukluların düşmanlarından bile esirgemedikleri adaletle diğerlerinin dostlarına, ırkdaşlarına bile yönelttikleri vahşet... Ne baş döndürücü fark! Bu ululuk şüphesiz dinlerinden geliyor. Öyleyse gerçekten İslamiyet. Şu halde ben de...”

Düşüncesinin gerisini getiremedi. Yalnız bakışları değişti, yüz ifadesinde kararlılığın gururu belirdi. Akşamın alaca karasına rağmen dünya yeniden güneşe kavuşuyor gibi geldi ona.

"Gitmeli" diye söylendi. "Varmalı Abdurrahman Beyin katma! Geldim, demeli, al kabul eyle."

Çardağın arasından görünen tan kızılı yorgun yorgun gülümsüyordu.

Birinci nöbetçiyi haklayınca keyiflendi; o kadar ki, az daha ne yapmaya çalıştığını unutup şarkı söyleyecekti.

Gece sakindi. Yeni ay kızgın bir bakır tepsi gibi parlıyordu. Bereket versin, arada bulutların arkasına dinlenmeye çekiliyor, Mengüç çalılardan çıkıp birkaç adım atma fırsatını buluyordu. Aslında mehtapsız bir gece beklemesi lazımdı, ama gençliğinden mi, yoksa gördüğü iğrençliklerden mi bilinmez, hiç vakit kaybetmemiş, hemen aklına geleni yapmaya koyulmuştu. Malazgirt Kalesine girecek, verebildiği kadarını ateşe verecekti. Bu kale çok el değiştirmişti. Daha birkaç hafta önce İmparatorun askerleri çok az bir kuvvetle korunan kaleyi ele geçirmişti. Daha doğrusu, içerde asker kalmayınca ahali hiçbir şeylerine dokunulmamak kaydıyla teslim olmuştu. Bizanslıların nasıl aç sırtlan gibi evlere dağıldıkları, nasıl ellerine ne geçtiyse yağmaladıkları, ihtiyarları nasıl sakallarından sürükledikleri gözlerinin önüne geliyordu. O zaman fazla ehemmiyet vermemişti gerçi, ama bu zaman başka zamandı. İçini ısıtan, insanlığını hatırlatan parıl parıl bir duygunun şevkine tâbi idi. Kaleyi yakıp katledilenlerin intikamını alacaktı; aynı zamanda sevdiği kızın köyünü yakıp yıkmanın, kırıp geçirmenin intikamını da... Kargaşalıkta bir yolunu bulur sıvışır-
dı. Alpaslan Sultanın ordusu yakınlarda olacaktı, gider katılır, bütün kusurlarını sayar döker, isterlerse, ölünceye kadar hizmetlerine girerdi. Müslüman olmak da istiyordu. Şu anda nasıl Müslüman olduğunu bilse hiç vakit geçirmezdi.

İkinci nöbetçinin ay ışığı ile boğuşan silüetini görene kadar bunları düşündü. Bir çalıya siperlenerek bekledi. Çok uzun geldi bekleyiş. Bulutlar perdelerini bir türlü ayın yüzüne çekmiyorlardı. Her taraf gün ışığında gibi aydınlık iken, yaptığı işin delilik olduğunu düşündü. “Adaam sende, en sonu ölüm değil mi, gelecekse Bizanslılarla beraber vuruşurken değil de, Bizanslılara karşı vuruşurken gelmeli. Alnından öpülecek ölüm diye buna derim ben!”

Yine de belli belirsiz bir korku duyuyordu. Tehlikenin nevini bilmemekten doğan bir korkuydu bu, oklanarak mı, kılıçlanarak mı, asılarak mı? Artık Bizanslıların keyiflerine kalmış. “Yoo, hayatımı onların pis ellerine terk etmem, lüzum ettiği an kılıcımın üstüne abanır, kendi canıma kendim kıyarım.”

Bunu düşünerek kuvvet buldu; kendi de şaşıtı, ölümü düşünmekle bazan kuvvet kazanıldığını biliyordu.

Nihayet bulutların ardına sindi ay, Mengüç eline geçirdiği bir taşı hemen yakınına attı. Nöbetçi hızla gürültüye döndü, “Çok eski bir hile, ama jöne de işe yarıyor.”

Gerçekten işe yaradı. Nöbetçi gürültünün geldiği yana yürüdü. Çalılara sokulmakla ne büyük aptallık ettiğini anlamaya bile fırsat bulamadı. Başına inen sert bir darbeyle aklı uçtu, sersemliğin tepesinde sallandı, sonra yere kapaklandı.

“Şu adamın elbiselerini giysem, mızrağım da alıp nöbet yerine dikilsem, nasılsa biri gelip nöbeti teslim alacak. Bizans usullerini bilirim, nöbet süresi üç saattir. Tamam!”

Kendini kutladı. Bu gece kafası iyi işliyordu. Sabaha kadar böyle devam ederse düşündüğünü yapacaktı. Bir de talihi yaver giderse. Yoksa bir çuval incirin berbat olduğu gündü.

Yeni nöbetçi nöbet mahallinde bir Uzlu askeri görünce sözlerini anlamamasını yadırgamadı. Kaleye doğru umursamaz bir el işareti yaptı. Dilini bilmediğinden emin olduğu halde:

“Git zıbar” dedi, “Nöbet sırası bende.”

Mengüç için için güldü. Nöbetten dönen diğer nöbetçiler gibi kaleye doğru yürüdü. Öbürlerinin arkasından kolaylıkla kapıyı geçti. İlk defa yapacağı işin neye yarayacağını düşündü. Yakalanmaya değer miydi? Yangını hemen söndürürlerdi. Üstelik kalenin içinde yüzde yüz yakalanırdı.

Şaşkın, bekledi. "Yani ben akşamdan beri saçma bir işin arkasında mıyım?" endişesi belli bir tedirginlik hissetti. Çıkar yol bu değildi. Birkaç evin yanmasına yol açacak yangın belki Bizans karargâhını telâşlandırır, ama muhtemel büyük muharebenin gidişatı üstünde hiçbir tesir meydana getirmezdi. Kararsızlıktan bunalma reddesine gelmişti. "İyisi" diye düşündü, "Gidip kale kumandanını bulayım. Esir olduktan sonra kaçtığımı söylersem inanır, kimbilir benim gibi kaç kişi böyle söyleyerek dönmüştür. Ohoo, o bozgundan sonra çok!"

Yeniden aralarına katılmış gibi yapacak, ilk fırsatta da kaleyi ateşe verecekti. Arada Müslümanlarla da temasa geçerci. Abdurrahman Beyi mutlaka görür, ne yapması gerektiğini, nasıl en iyi şekilde faydalı olabileceğini öğrenirdi. Evet, kendisi yalnız başına iltihak etmekle kalmamalı. Bizans ordusunda yer almış Türk unsurları tahrik ederek muharebe sahasında Selçukluların safına iltihak edecek duruma getirmeliydi. Birkaç kişiyi kandırması yeterdi. Onlar geçince diğerleri de aynı şekilde davranırlardı, bundan emindi. İnsanlar önce tereddüt ederler, ilk çıkışın başkaları tarafından yapılmasını beklerler; bu bir bakıma güvensizlik alâmeti, fakat umumiyetle emniyet-te bulunma hissi.

Kararını değiştirdikten sonra merkez binaya yürüdü. Nöbetçilere kumandanı görmek istediğini bildirdi.

"Esareten kurtuldum, yedi Müslüman tepeleyerek kaçtım. Verecek haberlerim var..."

Az sonra kumandanın karşısına geçmiş, Selçuklular hakkında büyük büyük konuşmaya başlamıştı. Çok kuvvetli idiler, silahları mükemmeldi, maneviyatları sonsuzdu, ordu-

gâhlarında tam bir düğün havası vardı. O kadar ileri gitti ki, kumandanın şüphe çakan gözlerini geç fark etti. Bunlar Selçukluların küçümsenmesine alışıktır.

“Fakat” diye ilâve etti, “Çok derbederdirler, disiplin diye birşey yoktur. İlk taarruzda çil yavrusu gibi dağılacaklarından eminim.”

Kumandanın yüz kasları gevşedi, son sözler hoşuna gitmişti.

“Git dinlen, yarın daha uzun konuşalım. Yatma zamanım geçiyor. Uyumak istiyorsan kendine bir yer uydur.”

Sessizce güldü. Hile kıvamına giriyordu.

Kale tenhalığın yumuşak avucunda hayli sessizdi. Zaman zaman duyulan sarhoş çığlıkları sayılmazsa sükûneti ihlâl eden birşey yoktu. Asker yatmaya çekilmiş olacaktı. Bundan istifade etmeyi kurdu. Sokak kuytularında karanlıkla boğazlaşan çıralardan pekâlâ yararlanabilirdi. Ayrıca bir çıra tutuşturma zahmetine girmeye lüzum yoktu. Ama önce ayın batmasını beklemek lazımdı. Uğurlu mu uğursuz mu olduğu hakkında bir fikri yoktu, ama nereden çıkmışsa çıkmış, muzip bir rüzgâr gökte bulut nâmına ne varsa silmiş süpürmüştü. Ay ışığı kuytulara sinmiş, çıralarla alay edencesine parlıyordu. Çıraları diken akılsıza minnet duydu. Adam ay ışığını hesaplayıp sokakları aydınlatmaya ihtiyaç duymasaydı, işi zorlaşacaktı. “Benimkisi de boş düşünce yani, bir çıra tutuşturmanın zorluğundan ne olacak!”

“Hey, uzak dur!”

Bu sesi tanıdı, tanıyacaktı. “Bir Uzlu olduğu kesin, aksanından hemen belli oluyor. Mızrağı tutuşundan da belli zaten, aksanını incelemeye gerek yok.”

“Sizden biriyim be, sizden biri. Ne yapıyorsun?”

“Gördün işte, nöbet tutuyorum. Esir nöbeti.”

“Dur yahu, dursana hey! Şişko! Sahi sen ölmedin miydi?”

Aşırı şişman, hayli kısa boylu Uzlu derinden baktı Men-güç’e, ay ışığında gözlerinin içi menevişlendi.

"Vay ki vay! Mengüç arkadaşım. Seni geberdi belleyerek döktüğüm gözyaşlarıma yazık. Bre kellesi tokmaktarda ezilesi, nereden çıktın bre!"

"Nah şu sokak aralığından! Zorlu kavga verdik ki, o kadar olur. Kocamış Basilas esir düştü diyeyim de anla. Orada bulunacaktın ki..."

"İstemem. Tövbe istemem! Göbeğim büyüdüğünden beri böyle ay ışığı altında, elde mızrak dinelmek bile zor gelmeye başladı. Alpaslan'ı sürüyüversek de... Şöyle mızraklarımızın ucunda yalpalatarak... Şöyle kıkırdata kıkırdata... Bitse bu iş, sevinirim. Hatırlasana! Çok kazançlı diye girdik orduya, o gün bugündür yallah yallah biriktirdiğimin tamamı bir kese. Boşversene. Sanki dolanıp elimize ne geçecekti? Hani bir sıksa arkadaşımız vardı, hatırlasana."

"Hatırlamaz olur muyum hiç, burada mı?"

Müphem bir el işareti yaptı.

"İçerde. Bir Bizans askeriyle boğuştuğundan. Bilirsin, kendine hâkim olamazdı. Başı derde girdi ki yedi sülâlesine yetesiye girdi."

"Öldürmüş mü adamı?"

"Yok yahu, derde girdi dedikse o kadar uzun boylu değil. Öldürse kellesi giderdi. Şöylece hırpaladı işte, tokatlama filân. Üstelik Bizans askeri haksızdı."

"Etme!"

"Ben etmedim, burada Bizanslıların bir mahkemesi var, o etti edeceğini. Selçuklu esirlerin arasına attılar bizim sıskayı. Onlarla ölüme yem ettiler."

"Sen de dikildin, arkadaşın kaçmasın diye bekliyorsun!"

"Yine başlama. Ben beklemesem başkası bekleyecek değil mi? Doğru, arkadaşlığımız filân var, ama kaç kere söyledim. Bizans askerlerine takılma diye. İnsan biraz kendini tutmalı değil mi yani?"

"Suçsuzdu diyorsun ya."

“Suçsuzdu demedim, Bizans askeri suçluydu dedim. Mahkeme dedikleri kurul benim gibi düşünmediyse bunun günahı herhalde bana ait olamaz.”

Başını iyice yaklaştıırıp sesini alçalttı. Sarımsak kokusuyla katılaşıarak dayanılmaz hale gelen nefesini Mengüç yüzünde duyarak iğrendi.

“Bu mahkeme denen kurul var ya, rezillik! Bir yabancı ne kadar haklı olursa olsun, alt ederler üst ederler, içeri tıkarlar. Bunu bildiğimden çok dikkatliyim. Aynı dikkati göstermesini ondan da istedim.”

Başını çekti, boşaldı: “Dinlese ya... Dinlese, Selçuklu esirlerle aynı âkıbeti paylaşmak zorunda kalmazdı.”

Ay ışığında büsbütün bodurlaşan kaim gövdesini ileri geri salladı, mızrağının ucuyla kaldırımı bir iki tokmaktadı, ardından yere tükürdü.

“Yani şimdi sen arkadaşının nöbetini bekliyorsun. Şaman yamalarını hatırlıyor musun? Ölü yakıldıktan sonra küllerini toplayıp kalemlerine boya tedarik ederler. Duyduğuma göre, şamanlar da bu boyalardan kullanırlar. Zahir, insan külünün boyası has olurmuş, kolay kolay silinmezmiş. Betiklerini bununla yazdıklarını duydum. Bir de kocakarıların ömürlerini uzatmak için boyunlarına taktıkları muskalar da o boya ile yazılmış.”

“Bana ne bunlardan? Canları nasıl çekiyorsa öyle yaparlar.”

“Benziyorsun da... Biraz olsun benziyorsun. Onlar bir insan ölsün de yakılsın diye bekler, külünü kullanmak için. Sen arkadaşının ölüm çukurunda nöbet tutarsın, birkaç altın fazla kazanmak için. Başkalarının felâketi bahasına birkaç kuruş... Değer mi sence?”

Omuzlarını silkti.

“Vazifemi yapıyorum. Değsin değmesin, umurumda mı? Hey! Neredeyse içerdekileri serbest bırakmamı isteyeceksin.”

“Böyle birşey istesem arkadaşlığımıza aldırmadan hemen ele verirdin değil mi?”

“Tas tamam! Arkadaşlığına bakmaz, ele veririm.”

Mengüç eski arkadaşının görüşünü aldıktan sonra rahatladı. Tasarladığı şeyi yaparken vicdan sızısı duymayacaktı. Bakındı. Ay ışığı morumsu bir hal almıştı. Ay batmak üzere olmalıydı. Birazdan etraf kararacak, Malazgirt Kalesi sokaklarında birkaç çıra ile karanlıkla savaşa tutuşacaktı.

“Seni gördüğüme sevindim şişko, umarım, yine görüşeceğiz. Hadi hoşçakal şimdilik.”

Adımlarını açtı. Yeni gelişmeler karşısında plânını tekrar gözden geçirmek istiyordu. Bunun için de تنها bir yere ihtiyacı vardı.

Kenar mahallelere daldı. Ahşap evleri geçerek küçük bir ağaçlığa çıktı. Oturdu. Birkaç evi ateşe verdiğinde meydana gelecek karışıklıktan istifade ederek şişkonun beklediği kapıya sokulmak ve ne kadar Selçuklu varsa hepsini bırakmak ilk anda cazip bir fikir olarak görünmüştü, ama düşündükçe bunun ne kadar imkânsız olduğunu anlıyordu. Onları serbest bıraksa bile kaleden nasıl kaçacaklardı? “Diyelim, kaleden kaçmayı başardılar, atsız pusatsız nereye, kadar gidebilirler? Kale ayaklanıp arkalarına düşer ki, topunu kılıçtan geçirmecesine. Böyle bir tehlikeyi, bakalım, onlar göze alırlar mı?”

Keşke kaç kişi olduklarını sorsaydı. “Eğer yüzün üstünde iseler kaçma şansları var. Dalarlar askerlerin yatakhânelerine; dalarlar, çünkü o sıra askerler yangın söndürmede olur, silah nâmına ne bulurlarsa ellerine geçirirler. Artık tutmayın! Selçuklu bu, önüne çıkamı ezer gider. Dur bakalım! Bir kısmı askerlerin yatakhanelerinden silah ihtiyacını karşılarken birkaçı ahıra girip... atları... evet atları çıkarırsa... Olur galiba! Ama ahırın yerini öğrenmek lazım. Gitmeli gene bizim koca şişkoya. Şüphelenir mi? Atımı tımar edeceğimi söylerim veya tımarını kontrol edeceğimi; safsadır, aptalcadır yani, inanır. İnanmazsa? Kendi bilir inanmazsa. Beni gerekirse ihbar edeceğini söyleyene arkadaş mı derim? Mızımızlandı mı işi bitik. Şimdi yola koyulmalı.”

Koşar adım sokağa daldı. Daha yolu yarılamaadan bir Peçenekli çıktı önüne.

"Git, zıbar" dedi sert sert.

"Atımı tumar edecektim de, bu karanlıkta yolumu şaşırdım galiba. Ahıra gideyim derken..."

"Ahıra mı? Bizanslı olsaydın var ya, Bizanslı olsaydın! Hazır etraf tenhada iken... Hazır bütün gözlerden uzakta. Beynini bir paralama paralardım senin. Dua et ki benim kanımı taşıyorsun. Peçenekli misin?"

"Öyleyim. Senin şimdi söylediklerinin aynısını ben de yapmak istiyorum. Hişt, dinle beni. Söylenenleri duydun mu? Alpaslan'la muharebeye tutuşulduğunda Bizanslılar ilk bizi temizleyeceklermiş. Bir sağlam ağızdan duydum ki, kendisi din ulularından birinin oğludur."

"Niçin bizi?"

"Çünkü başlarına dert açacağımıza inanıyorlar. Türk kanı taşıyanların tamamı ölmedikçe bize rahat huzur yok' diyorlar."

"Anladım da, neden önce bizi? İlk evvel Alpaslan'ın ordusunu temizlemek yok mu?"

Mengüç aceleciliği yüzünden bir hata işlediğini hemen fark etti.

"Yanlış söyledim, ya da sen yanlış anladın. İlkten bizi değil. Bizi olur mu hiç, bunlar aptal mı? Alpaslan'a karşı dövüştürecekler, ileri hatlara bizi sürecekler, muharebe kazanılınca da topumuzu ktır ktır kesecekler."

"Dün bizimkilerden ikisini öldürmüşler. Bizanslı bir asilzadenin önünde yerlere kadar eğilmediler diye. Tüh! Yıldırımlar düşün üzerlerine... Anlamıştım zaten iyi şeyler düşünmediklerini. Nicedir bakışları değişti, bizi köle bellemişler ki, öl dediklerinde ölecek bir köle. Ölmeyeni de kendileri öldürecekler ha!"

"Ktır ktır. Arkadaşlarına da anlat. Mukayyet olsunlar. Sen de yek başına dolanma öyle. Ne olsa kan kardeşiyiz. Başına

birşey gelmesini ister miyim hiç? Hadi kan kardeşim. Şimdi sen yolunu şaşırmış kardeşine yardım et de atların bağlandığı yeri gösteriver. Bu karanlıkta sağımı solumu şaşırdım.”

“Düş ardıma! Anlaşılan, yenisin. İmparatorun yanında mıydın?”

“Yo, muharebede.”

“Şu Basilas'ın esir düştüğü muharebede?”

“İyi bildin.”

“Gök Tanrı bütün ateşini üstüme göndersin yalansa, sevin-dim. Şşşt! Duydun ya, sevindim dedim. Neden desen bilebi-leceğim yok. Kan bağı mı çekiyor ne? Hâlbuki dünyalığımızı bunlardan doğrultuyoruz. Yine de ateşe yansınlar. Bizanslıları sevmiyorum. Bak! Geldik bile. Şurada gördüğün iki köşesinde iki çıranın yandığı bina ahır. Eskiden cami imiş. Ne çabuk değil mi? Müslümanlar burada çok az kaldılar oysa hemen bir cami inşa ettiler. Şimdi atların ahır. Tüh bel!”

Mengüç yüreğinin oralarda bir burulma hissetti. Caminin ahır şekline dönüştürülmesinden mi, yoksa ahırın kapısında dinlenen iki nöbetçinin gölgesini fark etmesinden mi, kesti-remedi. Müthiş bir hınç duydu yalnız, gözlerinde kıvılcımlar oynadı.

“Sağol” dedi boğuk bir sesle. “Bizanslıların hakkımızdaki kötü düşüncelerini arkadaşlara ulaştırmaya bak. Onlar davranmadan evvel davranmalı, atak olmak can kurtarır derler, boş mu? Hadi sana iyi uykular.”

Birkaç dakika bekleyip etrafı gözetledikten sonra yanan bir çırayı aldı. Avucunun içinde canlanacakmış gibi geldi bir an, korktuğunu anladı. Tabansız sen de” diye azarladı kendi ken-dini, “Korkuyorsan bırak!” Yapmak istediği çılgınca bir işti. Ama zaten ömrü çılgınlıklarla geçmemiş miydi? Peki, duydu-ğu şu ürkütücü his ne? Yenmesi lazım. Korkusunu hiç değilse içine atması lazım. Yoksa eli ayağı dolaşır, herşey berbat olur.

Korkusunu iradesinin kısılcına boğdu. Çırayı gözüne kes-

tirdiği bir bodruma demir mazgaldan içeri fırlattı. Delice çarpan kalbini eliyle yoklaya yoklaya uzaklaştı. Bir çıra daha kap-tı, gitti, bir başka bodruma fırlattı.

Bu iş olmuştu. Umduğundan da kolay olmuştu. Fakat asıl iş bundan sonra başlıyordu. Acele etmeden eski arkadaşının nöbet beklediği yere doğru yürüdü. Az sonra karşısında bu-lunuyordu.

“Benim” dedi alçak sesle, “Mengüç, hâlâ nöbette misin?”

“Olmamam lazım, doğrusunu istersen.”

“Eee!”

“Nöbet değişmeye gelmediklerinden mecburî bekliyorum. Şeytan götüresiceler, zıbardılar mı bir daha kalkmak nedir bil-mezler.”

“Peki de sabahın ipini nöbette mi çekeceksin? Sana bir iyi-lik edeyim istersen.”

“Ne gibi?”

“Nöbeti teslim alayım. Ne olsa arkadaşız.”

Çığlıklara döndüler. Sokağın derinliklerinde koşuşmalar vardı. Kırmızı bir aydınlık yayılmaya başlamıştı.

“Ne oluyor yahu, basıldık mı?”

“Galiba yangın çıktı. Baksana şu kızılığa!”

Soğukkanlılığına şaştı. Oysa çırayı bodruma fırlatırken bir an tikanıp kalacağını sanmıştı. Demek, mühim olan birinci hareketti. Şimdi hiç korkmuyordu.

“Gidelim mi?” diye sordu lâf olsun gibilerden.

“Ben buradan ayrılamam arkadaş, istersen sen git.”

“iyi. Sonra döner, olanı biteni anlatırım.”

Uzaklaşacakmış gibi yaptı. Birden hızla döndü. Eski arka-daşına göstermeden çektiği kılıcın tersini başına indirdi.

“Kusura bakma ahbap, işim acele.”

Ceplerini yokladı. Anahtarları bulacağını umuyordu. Bir-den kapının gıcırdamaya başladığını gördü. Şaşırdı önce, ama hemen toparlandı. Herhalde zindancı içerde kalıyordu. Daha

önce nasıl olmuş da düşünememişti? “Aksiliğe bak!” Arkadaşının baygın gövdesini saklayacak vakit bile yoktu. Uzun boy-
lu düşünmedi. Açılan kapıya doğru attı kendini.

“Hey dur!”

Kılıcını girtlağına dayadı. Bir omuz darbesiyle kapadı ka-
pıyı.

“Kes sesini ihtiyar keçi! Hemen esirleri serbest bırak.”

İhtiyar zindancının meşale tutan eli titriyordu.

“Basıldık ha!”

“Hem de zorlu basıldınız. Selçuklular kaleyi ele geçirdiler.
Bakma Bizanslılar gibi giyindiğime, aslında bir Selçukluyum.”

Son kelime o kadar hoşuna gitti ki, tekrarlamaktan kendi-
ni alamadı:

“Bir Selçukluyum, evet, canından olmak istemiyorsan ka-
pıyı aç! Hey, dur bakalım! Nasıl oldu da benim dili konuşu-
yorsun?”

“Be... ben” diye kekeledi zindancı, “Şeey... Ermeniylim. Si-
zinkilerle çok beraber oldum. Ya, sizden sayılırım, yığdım,
canımı bağışlarsın değil mi?”

“Acele edersen evet.”

“Gel peşimden.”

Kaç basamak indiklerine dikkat bile etmedi Mengüç, kalbi
yine zorlu tik-taklarda vuruyordu. Ama bu sefer korkudan ol-
madığına emindi. İyi bir iş yapmanın sevinci doluydu.

Demir mazgaldan bir kapıya sokuldular.

“İşte” dedi zindancı, “Arkadaşların burada. Unutma, canı-
mı bağışlayacağına söz verdin.”

“Hadi aç!”

Çıranın kıvrılan alevleri perişan yüzlerde yalpalıyordu.
Çoğu uyanmış, parmaklığın önüne birikmişti. Mengüç bir ta-
nıdık çehre aradıysa da bulamadı. Sıska arkadaşı ihtimal, uyu-
yordu.

“Toparlanın” dedi, “Sizlerden biriyim. Kurtarmaya gel-

dim. Şu anda kale yanıyor. Kargaşalıktan yararlanıp kaçacaksınız.”

Yaşlı bir cengâver kıracakmış gibi sıkı demir parmaklıkları.

“Bütün bu işleri tek başına başarmadın ya.”

“Başarılmış birşey yok henüz, birlikte başarmaya çalışacağız. Doğruca ana kapıya koşacağız. Orada bir cami var, şimdi Bizanslılar ahır olarak kullanıyorlar.”

“Köpek soyları!”

“Köpeklerle iftira etmekten vazgeç, atları alırsak işimiz kolaylaşır. Hadi zindancıbaşı, aç dedim şu kapıyı, eğleşme!”

Adam son duydukları yüzünden tereddüde düşmüştü. Bir baskın olmadığını, sadece yangın çıktığını anlamıştı. Gözlerini kırıştırtarak Mengüç'e bakıyordu.

Kılıcıyla dürttü:

“Aç dedik be!”

Bütün mukavemeti bu dürtüklemekle eridi. Anahtarı kildede soktu, çevirdi. Üstüne abanan insan selinin altında kaldı birden. Nefesi sıkıştı.

“Kurtarın” diye inledi.

Fakat kimsenin onunla uğraşacak hali yoktu. Mengüç'ün peşinde delicesine merdivenleri çıktılar, kendilerini gecenin koynuna fırlattılar.

Kızılık artmış, yangının o ürpertici hışırtısı çığlıkları bile bastırarak bütün havaya hâkim olmuştu.

“Bu taraftan” diye bağırды Mengüç, “Beni takip edin.”

İlk girdikleri yatakhane kimseler yoktu. Plân şimdilik tırkırında işliyordu. Mengüç:

“Silâha benzer ne bulursanız alın!”

İkinci yatakhane hasta bir asker vardı yalnız. Ya olanın bitenin farkında değildi. Veya aldırımıyordu. Canına ilişmedi. Yeterince silahları olmuştu. Ana kapıya aktılar. Mümkün olduğu kadar ara sokakları tercih ediyorlardı. Karşılarına çı-

kan olmadı. Ne kadar asker varsa yangın söndürmeye koşmuştu. Etrafa dikkat edecek halleri yoktu.

Mengüç şaşırmış, kalmıştı. Doğrusu, işin bu kadar kolay olacağını ummuyordu. Âdeta üzüldü.

"Birkaçınız kapıyı açın!"

Atlari dışarı çektiler. Hemen her birine ikişer at düşüyordu.

"Boşta kalan hayvanları yedeğinize alın!"

Böylece düşmanları yaya bırakmak ve rahat rahat kaçmak mümkün olacaktı. Kapı önünde ufak bir çatışma çıktı. Ne olursa olsun kapıdan ayrılmamak için emir almış olacaklar ki, dört nöbetçi yerli yerinde kalmıştı. Şaşkınlıkları geçince karşı koymaya yeltendiler, ama kısa zaman içinde safdışı bırakıldılar. Kapı ardına kadar açıldı.

"Dörtнал ileriii!"

Onlar kurtuluşun mutluluğuna uçarken, Bizanslılar yeni yeni işin farkına varıyor, arkalarından küfürle karışık böğürmeler geliyordu.

Mengüç zevkten bunalma reddesinde bir kahkaha zikzağı saldı. Hüsrarla noktalanan beşerî aşkın süratle bir başka yöne kaydığını, insanlara yardım etmenin mutluluğuyla, Anadolu'yu ebedî yurt edinme arzusunun dakika dakika aşka dönüşüğünü sezinledi. Doludizgin at süren kalabalığa sevgisinin ılıkliğini serpti.

"Arkadaşlar" dedi heyecandan kısılan sesiyle. "Dostlarım!" Sevdi bu kelimeyi, sıcaklığına tutundu.

"Dostlarım!"

Pekiştirdi sonra:

"Kardeşlerim!"

Derinleştirdi: "Dindaşlarım!"

Uyandı. Bunu söylemek için erkendi vakit, içten içe belki, ama formalite olarak Müslüman olmadığını hatırlamıştı. Bunlardan birine nasıl Müslüman olunacağını sormak istedi

bir an. Sonra vazgeçti. Tereddüde düşebilirdi. Biraz daha beklemeliydi. Az biraz.

Bizanslıların hırıltılı küfürleri duyulmaz olmuştu. Bir baykuş, kaçaklara sesiyle yol arkadaşlığı ediyordu.

Yedinci Bölüm

KÖS SESLERİ... Boru sesleri... İnsan sesleri...
Çınlıyor... Çağlıyor... Sonra bir anda kesiliyor.

Sükût. Derin, mânâlı bir sükût. Halifenin elçileri Selçuklu ordugâhına giriyor. Başlarında İbni Mühelban. Görevinin heybetini kavuğuna sarmış, zeki bakışlı gözlerinin içinde zafer öncesinin kıvılcımı, yüzünde Arabistan güneşinin kavurucu şenliği... Yaklaştı, yaklaştı.

Sultan Alpaslan selvi boyunun gölgesini güneşin yolunda serpmiş, kolları göğsünün üstünde, dudaklarında inceden ince bir tebessüm.

"Gel dinimin ulu kişisi, hilâfet makamının gözdesi. Peygamber diyarının mânâ yükünü şerefle taşıyan karındaşım, gel! Âdem Baba ile Havva Anadan beri öz karındaşım, din kardaşım, gel!"

Heybetli bir gürleyiş... Tekbir sesleri: "Allahu ekber... Allahu ekber..." Gürleyişin ortasında iki memnun insan. Sultan Alpaslan ve Halifenin elçisi İbni Mühelban. Gönülden kucaklaşmanın kaynaştırdığı iki ruh insan!

“Sultanım! Halife Hazretlerinin selamlarıyla birlikte engin dualarını getirdim. Harman yerinin arpa taneleri kadar çokluk olduklarını haber aldığımız küffar ordusunu hilâlin rüzgârında savrulur göreceklelerinden eminler. Halife Hazretleri her tarafa haberler salmış, bütün İslam âlemi her Cuma, camilerinde zaferiniz için dua edecekler. Arkamdan beş bin mızraklı asker getirdim. Bunlar dinleri için cihada çıkmış gönüllü kardeşlerinizdir. Din aşkıyla çölleri dize getirerek, cihad aşkıyla sarp kayaları aşarak, her türlü mihneti, meşakkati çekmeye razı olarak geldiler. Bütün İslam beldelerinin aynı iştiaqla dolu dolu olduklarından zerre şüphe yok. Ne var ki, çok mahdud imkânlarımız onları iâşe etmemizi önüyor. Ey Müslüman milletin çekilmiş kılıcı! Ey din-i mübin uğruna canından geçen yiğitlerin serdari! Ey göğsünde imanı coşan, Peygamber bayrağını Anadolu içlerinde dalgalandırmaya koşan, ey Allah huzurunda âciz, küffar önünde heybetli Sultanım! Cihad-ı mukaddesin mübarek olsun.”

Cümlelerin alevinde yalınlanan yürekler yine heyecanla çağlamaya durdu: “Allahu ekber, Allahu ekber, Lâilâhe illallâhü vallahu ekber, Allahu ekber velillâhi'l hamd.”

“Kazanılmış bir şeref varsa askerimize aittir. Kazanılacak bir zafer varsa yine askerimize aittir. Kaybetmişsek eğer yahut bundan sonra kaybedersek tamamıyla bizim acziyetimizin ifadesi olacak. Ey Peygamberimin mübarek ayağını bastığı topraklardan gelen, Peygamberimin Halifesini temsil eden ulu kişi, Hak Teâlâ şahittir ki, bütün marifetimiz yine Hak Teâlânın üzerimize tevdi ettiği serdarlık emanetini, sultanlık vazifesini İslam hukukuna ve askerlik tarihimize yaraşır tarzda ifaya çalışıyoruz. Şu gördüğünüz iman ordusunun her ferdi bizden kat be kat değerli. Medihlerinizi onlar adına kabul ediyoruz ve yine onlar adına zatınızda Halife Hazretlerini, onun da zatında bütün İslam âlemini selamlıyoruz. Otağuma teşrif ediniz, kumandanlarımızla söyleşelim.”

Murat Suyunun ince kolu yellim yellim akıyordu. Güneşin altın parıltıları düşmüştü kıvrımlarına, yıkıyor gibiydi. Suların öte yakasında bir konak ilerde Diyojen'in ordugâhı tahkimata geçmişti. Silüetler iç içe yuvarlanıyordu.

Sultan Alpaslan çadırının önünde bir an durdu:

"İşte haçın çocukları" diye gösterdi İbni Mühelban'a, "Oradalar! Yerleşiyorlar. Hilâlin çocukları da işte, burada! Onlar kalabalıklar, evet; kalabalıklar ama mağrurlar. Gurur yanlışların giriş kapısıdır. Romen Diyojen şimdiye kadar hata yapageldi. Azlıgız, ama birliğiz. Birlikten doğan kuvvetle gururdan doğan şirretliği ezeceğiz. İmparator şimdiye kadar kendini yemedi, hep gururuna yenildi. Etrafındaki insan kalabalığının muharebede işe yaramayacağı gerçeğinden gafil. Bu gafleti bize Allah'ın izniyle zafer kazandıracak."

Otağa girdiler. İbni Mühelban şaşırarak durakladı. "Burası bir sultana ait olamaz" diye geçirdi içinden. "Alelâde bir askerin çadırı." Fakat belli ki Alpaslan'ın. Otağın orta direğinde enli kılıcı asılı. Kılıcın kınında yazılar. Bir yıl kadar önce Halife Hazretleri armağan olarak göndermişti, çok iyi hatırlıyor. Kibleye doğru serilmiş koyun postundan bir seccade, köşe boylarında gösterişsiz minderler. Zemin, bir Türkmenin özenle dokuduğu kilimlerle kaplanmış. Dip tarafta bir sandık, üstünde zırh ve birkaç kalkan.

"Hayretini adımlarının altında ezmeye çalış ey İbni Mühelban! Gördüklerin hakikatin ta kendisi. Ne bulacağını sanıyordun ya? Altın simli sedirler, hazine sandıkları, şatafatlı halılar, nadide el işlemleri, belki otağın altın direğini görmek; som altından bir taht, som altından topuz, yakut ve zümrüt işlemeli bir âsâ, gümüş takunyalar, sağ tarafta kuştüyü bir yatak, başucunda gözalcı elbiseler... Bunları mı görmeyi arzuluyordun? İşte görüyorsun, Müslümanların serdarı ile onun herhangi bir askeri arasında yaşama farkı yok. Hazret-i Peygamber Aleyhisselam da böyle yaşamamış mı, Hazret-i Ebu Bekir, Hazret-i Ömer...

Şatafatlı, gösterişli mi giyinmişler, gösterişli mi hayat sürmüşler? Karşısındaki bir sultan, evet, ama Müslüman bir sultan. Hazret-i Peygambere ümmet olmayı dünyanın hazinelerine değişmeyen bir sultanın önündesin.”

İkram edilen mindere bağdaş kurdu. İçinde yankılanan duygular yüzünü çevreleyen akı bol sakalın tellerine bile sindi. Gülümsedi.

“Sultanım! Ziynetten ve şatafattan tiksindiğinizi bilmişliğimiz vardı, lâkin gördüklerimi hazmetmede yine güçlük çektim. Bir yoksul çadırına yanlışlıkla girdiğimizi sandım.”

Çadırın orta direğinde asılı kılıcı işmarladı:

“Halife Hazretlerinin hediyesini görmeseydim kolay inanamayacaktım. Yine de meraktayım. Bu çadırın neresinde yatıyorsunuz?”

“Pösteki var ya, hem ibadete, hem uyumaya yetiyor. Zaten uyku nedir ki! Kaybedilmiş zaman. Çalışabilmek için yine de elzem. Gecede iki üç saat yetiyor. Fazlası bizim durumumuzda olanlar için zaman kaybı sayılır.”

Kumandanların oturmasını bekledikten sonra onlardan kendilerini tanıtmalarını istedi. Sağ başta oturan kartal bakışlı yiğit:

“Savtekin” diye adını söyledi.

Yanında oturan sert çehreli, tok sesli yiğit:

“Afşin” dedi.

Öbürü:

“Gevherayın.”

“Tarangoğlu.”

“Ahmed Şah.”

“Dılmaçoğlu.”

“Artuk.”

“Tutibey.”

“Hepsi Anadolu gazalarında pişmiş, sürekli cenklerde tecrübe sahibi olmuş serdarlar” dedi Alpaslan, “Çeşitli yerlerde

Bizans askerlerine şamar üstüne şamar indirmiş gaziler. Kendileri için hiçbir şey istemeyen, fakat dindaşlarının rahatı, huzuru için Anadolu'yu isteyen yiğitler. Tek başlarına birer ordunun başında kahredici bir kasırga. Allah'ın lütfuyla Diyojen'i bitirelim; varır, bunlarla dünyanın öbür bucağına hamd sancağını dikeriz. Dünya ancak İslam adaletinin engin müsahhasında huzur bulur. Milletlere bu adaleti taşımak vazifesinin yüce şerefi hepimize yeter. Şatafatlı yaşamaktan niçin şeref arayalım?"

İbni Mühelban haşmetli kavuğunu ileri geri sallayarak söylenenlere iştirak ediyordu. Bu sonsuz ruh hamlesini Alpaslan'da ve ordusunda hâkim görmek elçiyi son derece duygulandırmış, gözlerinin imbatında nemli bulutlar toplamıştı."Mânâ yapınızın kuvveti maddî kuvvetinizin eksiğini giderecek şiddette; ruh coşkuluğunuz, sevk maharetinizle birleşince, küffar üstüne Allah'ın Kahhar ismini taşıyacaksınız. Şimdi bütün kalbimle iman ettim ki, bu zafer sizden başkasının olmayacaktır. Amma bir husus var: Halife Hazretleri cenkten önce sizin tarafınızda Diyojen'e bir sulh teklifi götürülmesini ister. Belki muharebeden cayar da kan dökülmesinin böylece önüne geçilmiş olur."

"Halife Hazretlerinin arzusu bizim dahi arzumuz. Gerçi İmparatora defalarca sulh teklifleri götürdük, hepsini reddetti. Son bir deneme yapmakla birşey kaybetmeyiz nasıl olsa. Bu vazifeyi sizden rica ediyorum. Belki Halife Hazretlerinin elçisi, gururdan körleşen İmparatorun gözünü açabilir."

"Memnuniyetle kabul ediyorum. Ancak kafilemde İmparatorun dilini konuşan kimse yok. Nasıl anlaşıcağız?"

"Çok kolay. Yanınıza Savtekin'i katacağım. İmparator had-dini tecavüze yeltenirse lüzumlu cevabı o verir."

"Ne vakit yola çıkalım?"

"Yorgunsunuz diye hemen diyemiyorum, dinlenin, yarın sabah yola çıkarsınız."

"Yarına çok var. Biz uzun yoldan geldik, ama sizi görünce yorgunluklarımız bitti. Derhal gitmemizde umarım bir mahzur yoktur."

Koynundan çıkardığı Halifenin mektubunu öptü, başına koydu, Alpaslan'a uzattı.

"Gelir gelmez yapmam gereken şeyi ancak hatırlayabildim Sultanım. Halife Hazretlerinin nâmesidir. Cevap olarak inşa-lah zafer haberinizi götürürüm. Acaba atlarımızı hazırlatabilir misiniz? Savtekin kardeşimiz de hazırlar mı?"

"Hazır mısın Savtekin?"

Fırladı kalktı:

"İstediğiniz an yola çıkabilirim Sultanım. Gidip atlara ba-kayım."

İbni Mühelban Savtekin'i göstererek:

"Bunlar her zaman herşeye hazır mı?"

"Her an" dedi Alpaslan, "Ölüm dâhil herşeye hazır."

Alpaslan, elçi kfilesini Bizans karargâhına uğurladıktan sonra otağına döndü. Bir süre tek başına düşündü. Yüklendi-ği sorumluluğun haşmeti böyle yalnız kaldığı sıralarda omuz-larını çökertiyordu. Yalnız ailesinin, yalnız kavminin, yalnız soyunun değil, bütün Müslümanların yükünü taşıyordu. On-ların şereflerini temsil ediyordu. Anadolu'yu İslamlaştırmak demek, dünyaya açılan kapının eşiğini geçmek demekti. Ara-bistan'dan yükselen hidayet güneşinin dünyayı kucaklaması demekti. "Allahım! Bu yüce vazifeyi ben âciz kuluna verdin. İfa edebilmem için yardımını esirgeme. Halis niyetim, coşkun imanım, mensup olmakla övündüğüm dinim hakkı için me-det!" Bizans İmparatorunun dört yüz bine yakın olduğunu ha-ber aldığı kuvveti, yeni silahları küçümsenecek gibi değildi. Şüphesiz, Romen Diyojen de iyi bir kumandandı. Ümit kapısı, ordunun çeşitli kavimlerden oluşmasıydı. Aralarına soktuğu casuslar, Türk unsurları için her çareye başvuruyorlardı. Ama hesabını onların iltihakına göre yapamazdı. Mutlak ölçüler

kullanması lazımdı. Muharebenin ne kadar kanlı olacağı şimdiden belli, kuvvetler arasındaki fark ürkütücü; fakat durum ümitsiz değildi. Ustaca tertiplenecek bir muharebe plânı aksaksız uygulandığı takdirde iyi neticeler doğabilirdi. Askerin kararlı hali çok şey değiştirebilirdi. Gaye birliği, inanç birliği bütün mâniaları aşabilirdi. Aşacaktı. Başka türlüşünü düşünemiyordu: "Ya topyekûn ölüm yahut zafer! Üçüncü bir şık mevcut değil."

Kumandanların toplanmasını emretti. Onlar gelinceye kadar Halifenin mektubunu okudu.

"Sultanoglum. Gaza yolunun ecrı büyüktür. Sen ki İslam sancağını Rûm memâlikine dikmektesin, Cenab-ı Hak elbette murâdına ulaştırırsa gerektir. Dört yana nâmeler gönderdim. Cuma günleri ve her gün bütün Müslümanlar, muzafferiyetin için büyük Allah'a el açıyorlar. Diyorlar ki: Allahım İslamın sancaklarını yükselt ve hayatlarını Sana kulluk için esirgemeyen mücahitlerini yalnız bırakma! Yâ Rabbî, Alpaslan'ı küffara muzaffer kıl ve askerlerini meleklerinle kuvvetlendir. Zira onlar Senin rızanı kazanmak için varlıklarını, canlarını ve herşeylerini fedadan sakınmıyorlar. Onlar Senin yolunda, dinini yüceltmek için nasıl cihad ediyorlarsa, Sen de onları koru ve düşmanlarını Kahhar ism-i Celâlinle kahret. Şahsî dualarımız dahi seninledir. Âgâh ol kim, Yüce Mevlâ kendine gönülden bağlananları boynu bükük komaz. İnşallah zafer müjdeni bekliyorum."

Halifenin mektubunu kumandanlarına da okudu. Sonra muharebe plânları üstünde çalıştılar. Sultan doğrudan bir meydan muharebesi vermektense, bu pozisyonda çevirme hareketine girişilmesini teklif etti. Merkez çekilir gibi yapacak, Bizans ordusunu üzerine çekecekti. Ardından sağ ve sol cenahlar birleşince İmparator kışkacın ortasında kalacaktı.

"Yalnız" diye devam etti, "Bizans merkezi bizim merkeze çok şiddetli yüklenirse bozgun ihtimalimiz var, o takdirde sağ cenah merkezin imdadına koşacak."

Bir zaman sustu. Bakışlarından kısa bir tereddüt geldi geçti.

"Hoy'da iken yaptığım konuşmayı hatırlıyor musunuz? Söyle Ahmed Han, sen hatırlıyor musun? Oğlumuz Melikşah hakkında söylediklerimiz..."

"Evet Sultanım, bugünkü gibi hatırımda. Allah göstermesin, siz sultanımız şey olursanız... Yani şey..."

"Kekeleme Ahmed Şah... Ben ölürsem... Devam et."

"Siz şey olursanız Sultanım, Allah geçinden versin, oğlunuz Melikşah'ı yerinize... Yerinize..."

Genzine tıkanan şeyi çıkarmak için öksürdü, olmadı, yutkundu, gene olmadı. Büyümüş gözlerle Alpaslan'a bakakaldı öylece. Sözüünü bitiremedi. "Yerinize Melikşah'ı sultan yapıp tâbi olacağız" diyemedi. Düşünmek bile istemediği şeyi ağzıyla nasıl söylesin? Melikşah'ın iyi bir sultan olabileceğine inanmadığından değil. Pekâlâ babası kadar iyi bir sultan olabilir. Ama Alpaslan'a öylesine bağlanmış ki, öylesine alışmış ki ona o ölse dünya batacak gibi geliyor, o ölse her taraf kahredici bir zelzelenin cenderesinde yıkılacak gibi geliyor.

"Bre Ahmed Şah! Yüreğinin yufkalığından kat'i hakikatleri söylemez oldun. Bilirim, ölümümüzü düşünmek istemezsin. Velâkin senin için olduğu kadar benim için de ölüm haktır. Dileğim, oğlumuz Melikşah'ı yerimize geçirip ona ittiba etmeniz. Bize gösterdiğiniz sevgiyi, sadâkati ona da göstermeniz. Bize olduğunuz gibi ona dahi delil olmanız, ıslık olmanız, rehber olmanız. Şimdi silah arkadaşlarım, bir diyeceğim daha var. Eğer Romen Diyojen sulh talebimizi geri çevirirse muharebe mukadderdir. Bu muharebe diğerlerine benzemeyecek. Çok daha kanlı, çok daha insafsız. O gün bizim için, yani bütün Müslümanlar için büyük kader günüdür. Bakın, bütün samimiyetimle açıkça söylüyorum. Birinizden biriniz muharebe etmek istemeyebilir. Şimdiden gitmekte serbesttir."

Bakışlar birden sivrileşti. Memnuniyetsizliğin kara pençesi çehreleri kavradı, sıktı.

“Ne gördünüz?” diye bağırdı Afşin. “Şimdiye kadar muharebe meydanında isteksizlik mi ettim ki böyle yüreğimi paralayın sözleri Sultanımın ağzından işitme bedbahtlığını tadıyorum. Ne olaydı da bu sözleri duymaz olaydım.”

Hızla yürüdü, gitti, Alpaslan'ın tam önüne çaktı kendini:

“Ey Sultan! Afşin seni memnun etmek için dövüşmüyor. Afşin aileni memnun etmek için de dövüşmüyor; servet toplamak için, şöhet yapmak için ise, şimdiye kadar ne kılını kıpırdattı, ne bundan sonra kıpırdatır. Afşin'in muharebesi dininin düşmanlarına karşı. Hey Sultan! Bu muharebeye sen istiyorsun diye katılmıyorum. Cenab-ı Allah cengi üzerimize farz kıldı diye, bu yolda rütbelerin en yücesi şehadet var diye, sevapların ulusu gazilik var diye, din uğruna ölmek ölümünün en asili diye katılıyorum.”

Bu sözler bir sultana söylenecek cinsten değildi belki, Afşin oldukça ileri gitmişti. Kendisi de farkında idi, ama umursadığı yoktu. Nefsi için değil, dâvası için konuşmuştu. Gerekirse yine konuşurdu.

Herkes baş sallamış, Afşin ne söyledi ise tavırlarıyla, hareketleriyle katıldıklarını belirtmişlerdi. Alpaslan'ın kızmasını beklediler. Fakat tam tersi oldu. Kendisine at hediye edilen bir Selçuklu çocuğu kadar sevinçli yerinden fırladı, Afşin'e sarıldı.

“Karındaşım Afşin” dedi, “Bana benden yakın silahdaşım Afşin! Kırdımsa affet! İstedim ki kendimizi bütünüyle muharebeye adayalım, istedim ki gözü arkada kalanlar olmasın.”

Afşin, Sultanın kollarından sıyrıldı, kendini ayaklarına attı. “Sultan! Allahımın Kahhar ismi üstümden eksik olmasın, şayet bütün söylediklerim içimden kopup gelmediyse... Şayet nefsimi, hevesimi karıştırdıysam... Yine ileri gittim, biliyorum, niyetimin hâlisâne oluşuna verin. Biz, hepimiz aynı yolun yolcusu değil miyiz, kendimizi tanıdığımız kadar arkadaşlarımızı da tanımak lazım gelmez mi? Biz Bizans melikinden perva edip yüreğimizi korkuya teslim edeceklerden miyiz? Arka-

mızda bıraktıklarımız olabilir. Hatunlarımız, çocuklarımız, analarımız... Kâffesi yüce Allahuma emanet! O esirger ve bağışlar. Bizim burada düşünmemiz gereken şey muharebeyi kazanmak olmalı.”

Ağlıyordu. Anadolu kartalı ağlıyordu. İlk defa Afşin'i ağlar-ken görüyorlardı. Alpaslan bir yandan memnun, bir yandan üzgün. Verilen cevap tedirginliklerini kökten silmiş, götürmüş, ama Afşin'in ağlaması biraz sözlerinin ağır gelmesinden. Bu yiğitler muharebe meydanından terakki etmeyi hafsalalarına sığdıramamakta yerden göğe kadar haklılar. Şimdiye kadar hiç olmamış birşeyi ileri sürmenin âlemi var mıydı?

Kollarından tuttu, kaldırdı, göğsüne yasladı.

“Kalk yiğitler yigidi, kalk büyük serdarım, karındaşım kalk! Yersiz kaçan sözlerim yüreğini dilhûn etti, anladım. Bebekliğinden beri gözyaşı dökmeyi unutan çocukluk arkadaşım! Senin coşkun imanının sultanlık lâkabımı ezdi, söndürdü.”

Yanıbaşına mindere oturttu. Hepsine birden:

“Her ne kadar bazı şeyler acı da olsa, hattâ söyleyene dinleyenden çok daha acı gelse bile söylememiş olmaz. Gördük ki din uğruna baş vermede bizim kadar kararlısınız. Başka söyleyeceğim birşey yok. Allahü Zülcelâl hemen hepimizin muîni olsun. Elçilerimizin dönüşünü bekleyeceğiz. Kuvvetlerinizin başında bulunun. Askerlerinize maneviyat verin. Günü gelince elbet küffarın haddini bildireceğiz. Sizi kırdım, hakkınızı helâl edin.”

Tek tek hepsini kucakladıktan sonra gönderdi. Kılıcının yanına astığı Kur'ân'ı kabından çıkardı, koyun postundan secadesine dizüstü oturdu. Okumaya başladı.

İlâhî nağmeler dalgalar halinde çadırı doldurdu, dışarı taşı-tı, bir ağacın altında fısıldaşan iki insanı sardı, başlarını kaldırdılar. “Sultan” dedi yaşlı olanı, “Kur'ân okuyor.”

“Abdurrahman Bey, beni ne zaman görüştüreceksin onun-la?”

"Sabırlı ol Mengüç, senden bahsettim, Malazgirt Kalesindeki esirleri nasıl kaçırttığını, nasıl yangın çıkarttığımı anlattım. Yangın haberine biraz üzüldü."

"Niye ki?"

"Niye olacak, yakında nasılsa Malazgirt elimize geçmeyecek mi? Zararı biraz da bize vermiş sayılırsın."

Sıcak sıcak güldü.

"Aldırma, yaptığın işi değme yiğitler yapamaz. Oysa sen benim gözümde bir çocuksun."

"Yirminci baharımı tokmaktayım."

Daldı gözleri, derin derin nefes aldı, ciğerlerini hava ile yalnız hava ile değil, evlât kokusuyla doldurdu.

"Yirminci bahar" diye mırıldandı. Oğlu yaşıyorsa bu yaşta olmalıydı şimdi. Kimbilir nerede ne şartlar altında? Uzlar onu çaldığından beri ne gelişmiş, serpilmiştir. Yaşıyorsa eğer... Şu muharebe bitsin, Allah'ın izniyle kazanılsın, yola düşecek. Gerekirse dünyanın öbür ucuna kadar. Oğlunu sora sora, araya araya...

"Daldın Abdurrahman Bey..."

"Daldım ya Mengüç, nasıl dalmam. Evlâdımı beş yaşında bırakmıştım, şimdi sağsa senin yaşındadır. Adı Tekin'di."

"Tekin mi?"

"Niye şaştın, yoksa duymuşluğun olmuş mu?"

Düşündü. Hayır, böyle birini hiç tanımamıştı. Ama bu isim... Bu ismi yine de bir yerlerden hatırlar gibiydi. Silik bir iz, çok silik. Birşeyler beliriyor gözlerinin önünde, ama hemen kayboluyordu.

"Yok" dedi, "Tanımıyorum."

"Dersimize devam edelim istersen. Fazla vakit yok. Muharebe yakında olacak. Tam bir Müslüman olarak katılmak istiyorsan Kur'an okumasını da öğren."

"Her harfin telâffuzu ayrı bir huzurla dolduruyor içimi, yeneden doğuyorum, yaşamamın zevkine varıyorum. Günahla-

rımın ızdırabı bir heyülâ gibi karşıma dikiliyor zaman zaman, eziliyorum; Müslüman oldum diye haykıracağım geliyor.”

Abdurrahman Bey delikanlının elini okşadı. Tepelerin ardına doğru yuvarlanan güneşe gülümsedi:

“Haykır delikanlı” dedi, “Haykır! Müslüman olmaktan daha güzel ne olabilir? Müslümanım demekten daha tatlı, daha coşturucu ne var? Bu yol yolların en doğrusudur. Bu yol bütün beşeriyetin huzuruna, refahına, selametine gider, bu yol hem dünya saadetinin anahtarını verir, hem cennetin ılık iklimine çıkar. Sen bu yola girdin, azimle yürü, Allah'ın iyi bir kulu, Peygamberinin iyi bir ümmeti ol! Dünya, iman diye, irfan, fazilet, ahlâk diye nesi var nesi yoksa hepsini Hazret-i Peygambere borçludur. O fazilet timsalini rehber edinenlere mutlak kurtuluş var.”

“Geçmişteki günahlarım...”

“O günahları işlerken Müslüman değildin ki. Hem tövbe-i nasuh üze tövbe etmedin miydi? Cenab-ı Allah affı sevendir. Yeter ki sen tövbene sâdık kal, bundan sonra ömrünü iyiyi, güzeli işlemeye hasret. Yardımsever ol, ibadetlerini ihmal etme. Bak şu güneşin ışıklı mızrakları altında delik deşik olan Murat suyuna, bak şırıltılarıyla nasıl zikrediyor? Bak şu yaprakların hışırtısına! Aç kulaklarını, rüzgârın ‘Hû’ çekişini dinle...”

“Duyuyorum, şimdiye kadar duyduklarıma hiç benzemeyen bazı sesler duyuyorum.”

“Kuşların cıvıltısı, kedilerin mırmırı, tavukların gak gaki, kurbağaların vak vakı... Her birinde ayrı bir musiki, apayrı ahenk. Yabancı Kudretin haşmetini tasavvur edebiliyor musun?”

“Ulaşamıyorum!”

“Ulaşmak ne mümkün, kıyısında, köşesinde dolaşman yeterli. O yüce azameti, eşsiz kudreti tefekkür edip kendi acziyetini idrak etsen kâfi. Ne kadar âciz olduğunu anlarsın. Âcizlere azamet taslamak yaraşmaz. Onların yapıp yapacağı tek şey

Allah'ın azametini boyun büküp affına iltica etmekten ibarettir."

Mengüç boyun büktü.

"Ona iltica ettim" diye mırıldandı.

Sekizinci Bölüm

ROMEN DİYOJEN tahtında...

RSivri sakalının her teli gururla diklenmiş, gözlerinde küçümser bir ifade; Müslüman elçileri bunaltmaya çalışıyordu.

İbni Mühelban, Bizans İmparatorunun çadırına girer girmez bir hazine kuyusuna düşmüş kadar şaşırmış, bunca gösterişe, bunca debdebeye neden lüzum hissettiklerini kendi kendine sormuştu. Sonra zihninden Alpaslan'ın çadırıyla mukayese etmişti. Fakat korkunç! Alpaslan'ın çadırı ne kadar sade ise, burası o kadar süslü. Çadırın orta direği göz göz yakutlarla, zümrütlerle bezeli som altından. Yerler kaim tüylü halılarla döşenmiş. Çadırın girişine asılı atlas örtü başlıbaşına bir hazineye bedel.

Romen Diyojen sırmaların, ipeklilerin, altınların, yakutların içinde kayıptı. Azamet gösterisine heveslendikçe küçüldüğünün farkında değildi herhalde. Kumandanlar birbirleriyle olan düşmanlıklarını bakışlarıyla ihsas etmekten kendilerini alamıyorlardı. Geldiğinden beri tek ortak yanlarını görmüştü;

İmparatora dalkavukluk etmede birbirlerini aratmıyorlardı.

İmparator, Alpaslan'ın elçilerini büyülediğinden emin, sırtımaya kaçan bir tebessümle bakınmalarını seyrediyordu. İyice şaşırttığına kanaati gelince:

"Sizi dinliyorum" dedi, "Umarım, Sultanınız hatasını anlamış ve özür dileme ihtiyacım duymuştur."

İbni Mühelban, Savtekin'e baktı. Genç kumandanın öfkeden rengi atmış, fakat sabretmesini de bilmişti. Gözleriyle heyecanlanmamasını ihtar etti.

"İmparator" diye söze başladı. "Ülkene geri dön! Eğer barış arzu ediyorsan bunu, Halife Hazretleri aracılığıyla yaparız, aksi halde biz azmimizle Yüce Allahımıza iltica ediyor ve neticeyi de Ondan bekliyoruz."

Bu sözler kumandanların bakışlarına, gülüşmelerine sebep oldu: "Bunlar Alpaslan'ın sözleri mi?"

"Yalnız Alpaslan Sultan değil, bütün Müslümanların sözleri say, biz yeryüzündeki Müslümanların Halifesini temsilen geldik."

"Bağışlayın İmparator Hazretleri, bunlar galiba kimin karşısında bulunduklarını bilmiyorlar, birkaç küçük zaferle gururlanmışlar. Öncülerimizi bozdukları için mağrurlar. İzin verirsiniz tecrübeli bir asker olarak elçilere şunu hatırlatmak istiyorum: Öncüleri basmakla meydan muharebesi kazanmak ayrı şeylerdir ve kat'iyen birbirlerine benzemezler. Büyük saşalarda zafer büyük ordularındır."

Savtekin hiddetten mosmor, Briyenos'un sözlerini İbni Mühelban'a tercüme etti.

"İmparator" diye gürlledi İbni Mühelban, "Biz buraya kumandanlarınızla çene yarıştırmaya gelmedik, muhatabımız İmparator'dur, bu ünvanı kim taşıyorsa aranızda, onunla sözleşmek istiyoruz. Zaferin inananlardan yana olacağını biliyoruz. Biz şimdiye kadar kendimizden sayıca kat kat üstün kuvvetlere karşı zafer sayfaları yazarken Bizans'tan izin almış

değiliz, lâkin kan akmasın diyoruz, baş uçmasın diyoruz, can telef olmasın diyoruz.”

Öfkesinin üstünde metanetin törpüsünü gezdirdi, sesini alçaltarak: “Ziyaretimizi başka türlü mânâlandırmayın, şayet çeker giderseniz kan akmaz. Hepsi bu kadar...”

Romen Diyojen ilk defa tereddüde düştü. Elçilerin bunca güveni nereden aldıklarını kestirmeye çalıştı. Acaba Halife yardımcı kuvvetler mi göndermişti? Olamaz! O kadar sür'atli hareket etti ki buna imkân yok. Peki bu güvenli hal, bu kendilerinden çok emin tavırlar neyi ifade ediyor? Blöf mü yapıyorlar”? İhtimal blöf yapıyorlar. Korkutabileceklerini sanıyorlar. Öyleyse korkmadığını göstermeli. Kumandanlarına da, elçilerine de. Andronikos Dukas'ın bakışları ne kadar da sinsi. Belli ki bocalamasına seviniyor.

Gözlerine yine küçümser ifadesini yerleştirdi. Başı haç şeklinde altın âsâsını havaya dikti:

“Söyle bakalım elçibaşı, İsfahan mı daha güzeldir, Hemedan mı?”

İbni Mühelban soruyu mânâlandırmamakla birlikte cevap verdi: “İsfahan bir efsunkâr güzelliكتedir ki, Cenab-ı Hak orasını âdeta cennetinden bir köşe gibi yaratmıştır.”

“Biz de o kanaatteyiz. Hemedan'ın soğuk olduğunu duymuştuk. Hayvanlarımız Hemedan'da kışlar, biz de İsfahan'da dinleniriz.”

Savtekin'e bu sözler çok küstahça geldi. Tercüme etmeyi unutarak atıldı:

“Gerçekten de İmparator, hayvanlarımız Hemedan'da kışlar şüphesiz, ama sizin nerede kışlayacağınızı bilemem!”

İmparator metanetini kaybetti, hiddetle köpürerek yerinden fırladı. Gururu bir cümle ile kırılmış, yenilme ihtimali tüylerini diken diken etmişti.

“Çekilin” diye bağırdı. “Sizinle konuşacak hiçbir şeyim yoktur. Söyleyin Sultanınıza, nerede teslim olacağını kararlaştır-

sın. O benim büyük haçımı nasıl Halifeye gönderdi ise, ben de kendisini bir demir kafesin içine tıkıp Papa Hazretlerine takdim edeceğim.”

İbni Mühelban, acziyetin öfkeye dönüşmesine gülüyordu.

“Yalnız birşeyi unutuyorsunuz” dedi.

“Nedir o?”

“Arslanlar kafese girmez, bahsettiğiniz kişi Alpaslan’dır.”

Elini göğsüne koyup sükûnetle selamladıktan sonra maiyetle birlikte çadırı terk etti.

“Küstah!” diye arkalarından bağırdı İmparator. “Elçi olmayı saydı gebertirdim.”

“Bırakınız gitsinler İmparator Hazretleri” diyerek araya girdi Briyenos, “Son küstahlıkları olacak, nasılsa pek yakında ebediyen susacaklar.”

“Ebediyen! Haklısın Briyenos, iyi söyledin. Selçuk atlılarını artık Anadolu’da görmeyeceğiz. Yalnız ordularını yenmekle kalmayacak, bütünüyle imha edeceğiz. Çoluk, çocuk, kadın, genç! Geldikleri yerlere, Orta Asya’nın steplerine süreceğiz. Ancak böyle rahatlayabiliriz değil mi Andronikos?”

Andronikos Dukas müstehzi bir tebessümle konuşulanları dinliyordu.

“Evet efendimiz” dedi.

Fakat içinden bu sözüne iştirak etmedi. Söyleyemiyordu, ama İmparator kadar iyimser değildi. Selçukluların neler yapabileceklerini şu birkaç ay içinde yaptıklarından kestirmek mümkündü. Hâlbuki İmparator ve dalkavukları gerçeği görmemekte direniyorlar, hayal dünyalarının sırça köşkünde yaşıyorlardı. Gerçeklerle boğuşmaktansa kolayı tercih edip hayal içinde yaşamayı yeğ saymışlardı. Bu durum Bizans’ın felâketini hazırlayabilirdi. Romen Diyojen’in düşmesini yalnız şahsî kini ve ihtirası yüzünden değil, Bizans için de istiyordu.

“Andronikos, sana bütün Mısır’ı vereceğim. Oraya umumî vali yapacağım seni. İmparator gibi yaşayacaksın. Sana gelince

Briyenos, benim ünlü büyük generalim, Suriye neyime yeter diyeceksin biliyorum; ama yeni topraklar alıncaya kadar idare edersin artık. Tamış, aziz dostum, sen de Irak'ı alırsın."

"Hizmetkârnızı ihya buyurdunuz efendim."

Bir saat içinde bütûn Selçuk ellerini ve Arap ellerini kumandanlarına dağıttı. İnceden inceye korkmaya başladıklarını seziyordu. Alpaslan'a önem vermez görünmekle birlikte içlerine sinen bir endişeyi söküp atamadıkları muhakkaktı. Kendisi de bu durumda değil miydi? Nereden geldiği belirsiz bu hissi atmaya çalıştıkça daha beter çörekleniyor, çıkış yolunu hayalin penceresinden dünyayı seyretmekte buluyordu.

"Vakıa Selçukîler bizden önce davranıp hâkim tepeleri tuttular, ama ilk saldırıda püskürtürüz. Silâhlarının çok eski oluşu işimizi kolaylaştıracaktır. Kürt beylerini kandıramayışımız iyi olmadı. Din birliği diye tutturmasalardı işimiz daha da kolaylaşacaktı. Halifenin parmağı var tabii, biliyorum, siz de biliyorsunuz. Uzların ve Peçeneklerin Müslüman olmayışları, yanımızda yer almaları için yetti. Kendi ırklarına karşı muharebe etmekte hiç tereddüt göstermiyorlar. Yalnız bir mahzur var: Bizans askerleriyle onlar arasında kin tohumlarının saçılmasını önleyememek fenâ! Muharebe ânında şimdiki gibi karışıklıklar çıkarsa..."

Bir zaman başını iki yana sallaya sallaya düşündü. Felâket olurdu. Aynı ordunun mensupları, aralarında boğazlaşmaya başlardı. Bundan ise Alpaslan faydalanırdı.

"Böyle birşey olacağını ummam; kumandanlar, dostlar, imparatorluğumuzun medar-ı iftiharları! Size güvenim sonsuz. Askerlere anlatın. Bu alelâde bir savaş değil, Hristiyanlığın Müslümanlığa karşı savaşıdır, böylece belletin! Fakat... Hristiyanlığın savaşından Uzlara, Peçeneklere, Kıpçaklara ne? Umursamazlar ki..."

"Hayır... En iyisi Hristiyanlığı nazara vermeyin. Menfaat duygularım körükleyin! Hadi göreyim sizi... ama... önce... aklı-

nıza birşey gelmesini istemem. Hep birlikte yemin edelim. Bir söz vardır hani: Zor, oyunu bozar derler. Zora düşünce herşeyi unutmamak için... Ne olursa olsun vuruşmak ve kazanmak için yemin edelim. Andronikos, Peder Guilimo'yu çağır.”

Papaz geldikten sonra İncil'e el basıp yemin ettiler. Ölecekler, fakat dönmeyeceklerdi. Hayatlarının sonuna kadar İmparatoriçe Evdoksiya'ya bağlı kalacaklardı. Yalnız Andronikos dudaklarını oynatmakla yetindi. Ne İmparator, ne de İmparatoriçeye bağlı kalmak, hesaplarına uygun düşmüyordu. Tamiş ise, hiçbir tedirginlik duymadan yemini bastı. Nasılsa Hristiyan değildi, papazın tuttuğu kitaba inanmıyordu.

Romen Diyojen rahatlamıştı. İradesine bağlayabildiğinden emin olamadığı kumandanları İncil'e bağlamıştı. Bizans'ın menfaatlerine pek kulak asmasalar bile çarpılmaktan korkacaklardı.

“Gidebilirsiniz” dedi. “Hepinize teşekkür ederim.”

İmparatorun yalnız kalmasını beklermiş gibi, kumandanlar çıkar çıkmaz teşrifatçı içeri daldı.

“Efendimiz, İmparatoriçe Hazretlerinden bir haberci geldi, huzuruza kabul edilmeyi bekler.”

İmparator teşrifatçının arkasındaki gölgeyi tanıyınca yüzünü buruşturdu.

“Geldi bile” diye mırıldandı. “E... Mişel Psellos, bilgeliğinize saygım var, ama emrimi çiğneyip geri dönmenizi kolaylıkla affedebileceğimi sanmıyorum. Ne işiniz var burada? Sizi Kostantinopol'e göndermiştim.”

Psellos teşrifatçının çıkmasını bekledikten sonra:

“Öfkenizin dizginini çekiniz Haşmetlü, burada bir görevle bulunuyorum. İmparatoriçe Evdoksiya, Bizans'ımızın gözbebeği, beni itimatlarına mazhar ederek siz haşmetli kocası nezdinde elçi tayin etti. Umarım beni tekrar gördüğünüze memnun olmuşsunuzdur.”

Koynundan çıkardığı mektubu uzatı.

“İmparatoriçemin saygıdeğer mektuplarıdır. İçinde nelerin yazılı olduğu ancak ikinizi ilgilendirir. Bana gelince aziz İmparatorum; ben bir filozofum, muharebenin felsefesini yapacağım; bir tarihçiyim, tarihini tutacağım; bir şairim, gördüklerimin ilhamıyla zatiâlinizi ebedileştireceğim. Burada kalmam için daha âlâ sebepler olabilir mi?”

Gerçi tahta tırmanırken bu adamın az yardımını görmemişti, ama çoktandır kendisini iğrendiriyordu. Her zaman sinsî bakan gözleri, herşeye soktuğu sivri burnu, her sözü duy-mak için dikili kepçe kulaklarıyla imparatorun gözünde Psellos, bir bilginden çok casusa benziyordu. “Acaba İmparatoriçeyi aleyhime kıskırtmış olabilir mi?” Herşey umulurdu. Belki de tahta tırmanması için çok işine yarayan o süslü nutuklarından birkaçını aleyhine atmış, bir anda devlet erkânını aleyhine geçirmişti. Psellos bu... Bir ordunun kılıçla yapamadığını bazan birkaç cümle ile tek başına yapardı. Selçukluların önünde yenilmiş, bu yüzden demir parmaklıklar arkasına itilmiş genç bir kumandandı. Yani Romen Diyojen kendisini imparator yapan bu adamı, tekrar zindana geri gönderemez miydi? “Ağ-zını aramalı. Cümlelerin arasını okuyarak Kostantinopol’de olanı biteni kestirmeye çalışmalı. Bu sinsî adamdan, bu tilki suratından birşey öğrenebileceğimi sanmam ya, denemeliyim. Burada Alpaslan’la uğraşırken tahttan olursam yararım!

“Azizim Mişel, doğrusunu istersen seni geri göndermekle hata ettiğimi kısa sürede anlamıştım. Döndüğün çok iyi oldu. Yokluğunu bütün kalbimle hissettim. Eski dostlar ne de olsa aranıyor. İtimada şayan insan bulmak zamanımızda hazine bulmaktan çok daha zor. Anlat dostum, Evdoksiya’nı nasıl, devlet işleri ne âlemde, Kostantinopol bıraktığımız gibi mi? Nasıl özlediğimi tasavvur edemezsin. Bütün tesellim Selçukluları imha ederek halkıma bir armağan sunmaktır.”

Psellos İmparatorun endişesini o pek güçlü sezgisiyle hissediyordu. Kurnaz bir karşılık verdi:

“İmparator Hazretleri endişe buyurmasınlar. Vakıa bazı devlet idarecileri yokluğunuzdan faydalanarak sizi İmparatoriçemiz nezdinde küçük düşürmeye çalışıyorlar, ama müessir değiller. Öncülerimizin hezimetî, Basilas'ın esareti, fesatçıların ellerine güçlü kozlar verdi. Beni göndermekle gerçekte iyi ettiniz. Güçlü konuşmalarım sayesinde çoğu ikna oldu. Hâlâ süren ufak tefek aleyhtarlıkları da, inanınız, İmparatoriçe halleder. Dediğiniz gibi, Selçukluları yenerek dönerseniz, müfterilere en güzel cevabı vermiş olacaksınız ve Bizans halkının yıllar sürecektir minnettarlıklarını, bağlılıklarını kazanacaksınız.”

Ya yenilirse? Oh! Bunu düşünmek bile istemiyordu. Psellos'un sinsi konuşmasından da belli ki, imparatorluk elden gidecekti. Yalnız imparatorluk değil, Evdoksiya da... Hattâ canı bile emniyette değildi. Kazanmalı, mutlak zaferle dönmeliydi geriye.

“Aleyhimizde bulunanların küçük yenilgileri mübalağa ile anlattıklarına şüphe yok. Asıl netice meydan savaşından sonra alınacak. Bunu bilmiyorlar mı? Hem dostum, kim bu sersemler?”

Birkaç isim verdi. Romen Diyojen şaşkınlıktan yuvarlanmamak için tahtın kolluklarına sımsıkı tutunmak zorunda kaldı. Rengi küle dönmüş, dudakları uçuklamıştı. En son aklına getirebileceği isimlerdi bunlar.

“Şaşırmakta haklısınız” dedi Psellos. “Ben de çok şaşırdığımı itiraf ederim. Nasıl şaşmam? Sadakat listenizde başa yazdığınız isimlerdir bunlar. Hele ki Matiyö... Ne kadar candan bağlı sanırdınız kendinize efendimiz. Affedin beni, doğruları olduğu gibi söylediğim için bağışlayın! Dostunuzum, o kadar dostunuzum ki, diğer dostlarımin aleyhtarlığını jurnal ediyorum. Rica ederim, beni âdi bir casus tasavvur etmeyiniz. Efendimin iyiliğinden başka bir düşünce taşıyorum.”

O kadar samimi bir görünüşü vardı ki İmparator bir tereddüt geçirdi. Gerçekten dost olabilir miydi bu adam? Bildiği ta-

nıdığı kadarıyla Psellos kendinden başkasına gerçek dost olamaz, kendinden başkasını düşünemezdi. Ya verdiği isimler... Doğru olabilirdi. Herhalde Evdoksiya bunlardan söz ediyor mektubunda. Adamı bir an önce başından savmalı, mektubu okumalıydı. Bu sır cenderesi içinde daha fazla tahammül etmeye imkân yoktu.

"Teşekkürler Mişel, sana minnet borçluyum. Zaferi kazanıp dönünce bu minneti aklına sığdıramayacağın tarzda ödemek istiyorum. Yüksek Mahkeme Reisliğini düşünüyorum senin için. Buna herkesten çok lâyıksın."

Psellos İmparatoru selamladıktan sonra çıktı. Doğruca Andronikos Dukas'ın çadırına girdi. Yalnızdı. Koca bir et parçasını kemirmeye çalışıyordu. Psellos'u görünce fırladı yerinden: "Haberlerin nasıl?"

Psellos sofraya çömeldi: "Hele nefesleneyim. İmparatorun yanından yeni çıktım. Öyle bir ateş düşürdüm ki yüreğine, şu an yalım yalım yanıyordur. Evdoksiya'nın mektubunda birşeyler bulabileceğini sanıyor, sözlerimi yalanlayacak birşeyler. Fakat boşuna..."

"Nasıl emin olabilirsin?"

Isırdığı yumruk iriliğinde et parçasını yutmak için bir süre savaştıktan sonra güldü.

"Çünkü dostum, o mektubu say ki kendim yazmıştım."

Andronikos'un gözleri iri iri açıldı.

"Yapmayacaktın, Diyojen İmparatoriçenin elyazısını tanır."

"Sen beni aptal mı sanıyorsun be hey! Sana ne diyorum? Diyorum ki, o mektubu say ki kendim yazmışım. Oturup el yazımla demedim."

"Ya?"

"Kafanı çalıştır Andronikos, dostum, kafanı çalıştır! Sen imparator ailesinden geliyorsun, dâhi olmanı beklemiyorum tabii, Bizans'a bir dâhi yeter, ben varım. Yalnız dostum, şunu anla, Evdoksiya'ya söylediğim isimleri yazdırdım."

"Aklım karıştı Psellos, rica ederim lâf yığınınını önüme doldurma, yani sen söyledin, Evdoksiya yazdı, öyle mi demek istiyorsun?"

"Hemen hemen."

"Ne demek hemen hemen, az önce dedin ki..."

"Yazdırdım dedim, fakat karşısına geçtim, böyle böyle yaz şeklinde değil. Evdoksiya'yı inandırdım o adamların İmparator aleyhine çalıştıklarına. Bunun için bir haftam gitti, biliyor musun? Kadın akıllı deyip geçme, sevdikleri biri sözkonusu olunca dâhi kesiliyorlar."

Elini salladı.

"Yine de kadındırlar nihayet, imparatoriçe de olsalar kadındırlar. Çabuk heyecana kapılıyorlar. Gelelim bunca lâfın altında yatan şeye: Romen Diyojene'ye sadık ne kadar ileri gelen adam varsa Bizans'ta şu anda tevkif edilmeye başlanmıştır, başlanmamışsa bile eli kulağındadır. Evdoksiya'nın mektubunu okuyunca İmparatorun küplere bineceği muhakkak. Şimdilik bu kadarını bilmen yeterli."

Andronikos memmun memmun güldü.

"Gerçekten bir dâhisin Psellos" dedi, "Dukas ailesinden kim imparator olursa olsun, söz veriyorum sana, Yüksek Mahkeme Reisliği senin."

Psellos'un ağzı doluydu, boğuk bir sesle:

"İmparator da aynı şeyi vaadetti."

"E... ne dedin?"

Ağzındakileri yuttu, üstüne birkaç yudum su aldı. Şiş gözlerinin sinsiliğini Andronikos'un gözlerine yığdı:

"Teşekkür ettim. Sana da teşekkür ediyorum. Başka ne diyebilirim ki?"

Andronikos'un içinde bir endişe kıpır kıpırdı. "İmparator bu adama Yüksek Mahkeme Reisliği vaadettiğine göre acaba? Ondan yana kayar mı? Psellos bu, hayati menfaat peşinde koşmakla geçiyor. Önce hararetle Diyojen taraftarıydı,

sonra aleyhine geçti, şimdi tekrar lehine geçmemesi için ne sebep var? Yurt sevgisi mi? Hadi hadi. Bizans'ta herkes vatansever geçinir, ama kaç samimidir? Çoğunluk menfaatin adını vatan koymuş, menfaat sevgisi vatan sevgisiyle eş mânâlanmış."

"Kutlarım Psellos, Yüksek Mahkeme Reisliği çantada keklik desene."

"Neden kutluyorsun. Yüksek Mahkeme Reisliğini isteyen ben değilim ki, İmparator münasip buluyor. Fikrimi sormaya tenezzül bile etmeden."

"Yani istemiyor musun? Şaşırdım desem inan. Ömrünce..." Sözüünü bir el işareti yaparak ağzına tıkadı.

"Ömrümce o makama çıkmak için savaştım diyeceksin."

"Evet."

"Bitti çoktan, ben o makamı kudretimi arttırmak için istiyordum. Bizans İmparatorları Yüksek Mahkemeyi de kukla hale getirdikten sonra anladım ki, kardinal olmaktan başka çarem yok."

"Çok zor."

"Ne diyorsun sevgili Andronikos, bir İmparatoru yıkmak, bir başkasını imparator yapmak, bundan daha mı zor? Bunu yapacağım! İmparatorluğu ailenize geri vereceğim. Karşılık olarak da kardinal olmak istiyorum, çok mu? İsterseniz İmparatorun verdiği Yüksek Mahkeme Reisliğine evet derim, sen bilirsin."

Tehdit. Güçsüzlerin sık sık başvurdukları silah. Evet demekten başka çare yok. Hem ne kaybeder ki? "Hele imparatorluk Dukas ailesine geçsin, kolay. Psellos kim ki, küçük bir adam. Evet filozoftur, şairdir, hatiptir, ama Çiçero kadar da değil ya. Roma'nın Çiçero'su nerde, Psellos nerde? Bunu harcamak çok kolay."

"Haklısın aziz dostum, hele ailemden biri imparator olsun... yahut... ben..."

Psellos şeytanî bir gülüşle karşısındakini tepeden tırnağa süzdü.

“Evet aziz dostum, imparator olarak senden başkasını düşünemiyorum. Vakia pederiniz Yoannis Dukas var, hattâ kardeşiniz Kostantin Dukas da var; bir de unutmayalım, Olympus Dağına çekilip sahiplik yapar görünen Patrik Filipos amcanız var, şu Trabzonlu ihtiyarı diyorum. Gittiğimde ziyaret ettim, burnu Kaf dağına dayalı, Bizans'ın en ulu din kişisi olmak yerine imparator olmayı yeğliyor. Ama aziz dostum, ben bunlardan çok o makama seni lâıyk buluyorum. Gençsin, kabiliyetlisin, bazan sözlerimi anlamakta güçlük çekmiyor değilsin ya, eh, gelmiş geçmiş Bizans imparatorları kadar akıllısın en azından. İmparator olmaya bir itirazın yoksa meseleyi kapatalım.”

Andronikos birden sarhoş olmuştu. İmparator olmak... Ah, imparator olmak! Ne güzel hayal. Niçin hayal? Asıl Romen Diyojen için hayaldi. Yenik bir kumandan iken, hattâ mevkuf iken, bir el uzandı, kolundan tuttu, çeke çeke tahta oturttu. Bu güçlü el Psellos'un eli değil mi? Vakia Evdoksiya da sevmiş Romen Diyojen'i, sevmiş, ama mutlaka Psellos'un telkinleri sayesinde. Yoksa Evdoksiya Romen'in varlığından haberdar mı olabilirdi? Babası var: Yoannis Dukas. Kardeşi Kostantin imparatorken Kayseros ünvanı taşıyordu, yani Bizans'ın ikinci güçlü adamı olmuştu. İmparator olmayı ister şüphesiz. Sanki kim istemez? Amcasının adını taşıyan kardeşi de ister. Bakšana, Filipos Amca bile istiyor. İstemekle verseler, balıkçı Karlos da ister. Kim bu Karlos? Hiç işte, aklına gelen alelade bir isim. Yani her isteyen imparator olamaz. Psellos gibi güçlü dostlar lazım; akıllı, ağzı lâf eden, dilediğini kandırabilen. Bu kadar güçlü ise, imparatorluğu kendisi için niye istemiyor? Bu bir sır. Sırrın çemberinde bir hile olabilir mi? Elbette olabilir, Psellos bu, güvenilmez ki. Şimdilik yardımını temin etmeli, sonrası düşünülür.

"Müteşekkirim Psellos, aziz dostum, minnettarım. Teşekkür için kelime bulamıyorum."

"Kelimeye lüzum yok, kızarmış bir dana butu ile desti dolusu şarap bul yeter, şerefe içelim."

Andronikos kapıdaki nöbetçiye şarap ve kızarmış et getirmesini emrettikten sonra çadırına döndü.

"Evet Psellos, aziz dostum, şerefine içelim."

Tam bu sırada uzaktan kös sesleri gelmeye başladı. Ardından "Allahu ekber" tekbiri uğultu halinde yankılandı.

"Yine o meş'un kösler, o yüreğimin üstünde buz kalıpları atan uğuldu..."

"Rengin attı Andronikos, nedir, ne oluyor?"

"Selçuklular!"

"Baskın mı?"

"Sanmam. Geldik geleli her akşam aynı şeyler. Önce kösler vuruyor, ardından bir uğultudur başlıyor, bizde sinir kalmadı, kimbilir askerleri nasıl etkiliyordu."

"Biliyorum. Selçukluların âdetlerini biliyorum. Düşmanın sinirlerini yay gibi gererler, sonra da hücum edip gerili sinirlerin üstünde zafere çıkarlar."

"Ne! Kazanırlar mı diyorsun?"

Güldü.

"Tasan niye? Biz kazanmalarını istiyoruz."

"Doğru birden unutmuşum. Öyle ya, Romen Diyojen'in Bizans'a muzaffer dönmemesi lazım. Yine de göz göre göre Müslümanların zaferini istemek hoşuma gitmiyor."

"Hadi, hadi, bilmiyor muyum sanıyorsun? Daha iki ay öncesine kadar casuslarıyla görüşüyordun."

Andronikos ürperdi, bu adam şeytanın kendisi miydi?

"Kimseye söylemedim, üzülme, niçin söyleyecekmişim? Mühim olan Romen Diyojen'in kaybetmesi. Köpek kadar önem veriyor bana, bunu ödemesi gerek. Amcan zamanında sarayın gözdesi idim. Bu geldi, sonunculuğa yuvarlandım.

Oysa kolundan tutmuş, imparatorluğa yükseltmişim. Cevap olarak beni alçalttı. Lâîk olduğu yere göndereyim de görsün gününü.”

Demek işin içinde şahsî kin vardı, öyleyse...

Andronikos rahatladığım hissetti. Oooh! Mişel Psellos'a bundan böyle rahat rahat güvenebilirdi.

“Seni anlıyorum” dedi, “İtilmişliğin acısını benden iyi kimse anlayamaz.”

Kös sesleri daha da artmış, tekbirler ordugâhın içinde gibi gelmeye başlamıştı. Çığlıklar, at kişnemeleri, kılıç şakırtıları da bunlara karışınca Andronikos dışarı çıktı. Döndüğünde ağzı kulaklarına varıyordu.

“Bastılar Psellos, ordugâhın geri kanadını bastılar! Selçukluların bu cesaretine ne dersin?”

Psellos ağır ağır doğruldu.

“Cesaret başarının yarısıdır derim, belki bende bu olmadı-ğından başarılarım hep yarım kalıyor.”

“Anlamadım.”

“Anlamasan daha iyi, boş ver içmeye bakalım.”

Kadehleri boşalttılar.

Alpaslan bir deneme yapıyordu. Bakalım Diyojen'in müdafa durumu nasıldı? Bu denemeden beklediği birşey daha vardı: Psellos'un tahmin ettiği gibi, düşmanın sinirlerini harap etmek, maneviyatını kırmak.

Elçiler elleri boş dönünce gerçekten üzölmüşü. Herşeye rağmen bir anlaşma yapılabileceği ümidini taşıyordu. İmparatorun o derece küstahlaşması bütün sulh ümitlerini yıkmış, son söz kılıca gelmişti.

Sultanın durgunlaştığını gören hocası Buharalı Ebû Nasr Muhammed:

“Sultanım” dedi. “Sen Allah'ın bütün dinlere üstün olarak gönderdiği son, ekmel din İslamiyet için savaşıyorsun. Mahzun olma; gazan kendi rahatın için değil, İslamın yayılması,

Müslümanların rahatlaması içindir. Bütün hatiplerin minberlerde Müslümanlarla birlikte senin ve askerin için duada bulunacakları mübarek Cuma günü, namazdan sonra düşmana taarruz eyle. Yüce Allah'ın zafer nasip edeceğinden şüphe etmiyorum.”

Bu sözler Alpaslan'ı rahatlattı. Her zaman manevi desteğiyle can direği olan hocasına şükranla baktı.

“Güzel söyledin Efendi Hazretleri, hemen bu gece Diyojen'in başına insem gerek. Bakalım gururla mı, duayla mı cenk edilir, görsün.”

Ve herşeyleriyle hazır bulunan askerlerden bir grup ayırarak Afşin'in kumandasına verdi.

“Var, Diyojen'in imansız sürüsüne haddini bildir.”

Bu baskın Bizans ordugâhından Psellos ile Andronikos'dan başkasını memnun etmedi. Zira şafağa kadar dalgalar halinde sürdü ve Bizans ordusunun maneviyatı üstünde gün açana kadar gezindi.

Ertesi sabah Cuma günüydü. Bizans askerlerinin ağızlarını bıçak açmıyordu.

Dokuzuncu Bölüm

YIL: 1071.
Ağustos'un 25'i.

Cuma günü.

Hilâfet merkezi Bağdat.

Bir cami, cemaat hınca hınç. Halife el-Kaaım Biemrillah hutbede.

Çıt yok. Cemaat nefesini bile tutmuş, hayır, nefes almayı unutmuş; gözü, kulağı, bütün zerratı Halifenin üstüne düğüm-lü. Gönüller kilometrelerce uzakta İslam dini için gerekirse öl-meye hazırlanan Selçukluların safları arasında soluklanıyor.

“Ey Müslümanlar! Ey Allah'ın sevgili kulları! Canlarını Al-lah yoluna adayan dindaşlarımız bugün, bu saatlerde kendile-rini imha etmek üzere harekete geçmiş ehli küffarın üzerine atılmaya, Allah için ölmeye, Allah için öldürmeye ve yine Al-lah için yaşamaya hazırlanıyor. Dua edelim mü'minler, bu ka-der gününde Büyük Allahımızın yardımını kardeşlerimizden esirgememesi için dua edelim. Bugün şu duaya bütün Müslü-

manlar âmin diyor, şerha şerha gözyaşlarını dualarına ekleyerek Malazgirt meydanına gönderiyor.”

Hıçkırıklar kubbelerde dolanıyordu. Âmin sesleri yürek yangınını Malazgirt meydanına taşıyordu.

“Allahım, İslam sancağını yükselt ve şu anda küfre karşı imanın savaşını veren dindaşlarımıza yardım et! Şirkin başını ez, kökünü kazı Allahım! Sana şerik koşanları kahret! Allahım, Sana itaat için, canlarım feda edip, Sana tâbi olma hususunda kanlarını akıtan, Senin yolunun mücahitlerini, onları kuvvetlendirerek yurtlarını güvenlik ve zaferle dolduran yardımlarından mahrum kılma! Sultan Alpaslan'ın Senden dilediği yardımı esirgeme ki, o, Senin sayende hükmünü yürütür, şanını yayılır kılsın ve zamanın güçlükleri karşısında kolayca yerine tutunabilsin. Senin dinini şerefli ve yüce tutabilmek için onu lütufkâr ve her zaman müessir olan desteğinden yoksun kılma! Ordusunu meleklerinle destekle, niyet ve azmini hayır ve başarıyla neticelendir. Çünkü o, Senin ulu rızan için rahatını terk etti; emirlerine uymak gayesiyle malı ve canıyla Senin yoluna düştü. Çünkü Sen, ‘Ey iman edenler; can yakıcı bir azaptan kurtaracak kazançlı bir yolu size göstereyim mi? Allah’a ve Onun Peygamberine inanıyorsanız Onun yolunda can ve malınızla cihad edersiniz’ diyorsun. Senin sözün gerçektir. Allahım! O, nasıl Senin sözüne uyup, şeriatın için gaza yolunda gecesini gündüzüne katmışsa, dinin için düşmanlarına karşı koymuşsa, Sen de onu zaferle sevindir, yüce dileklerinin gerçekleşmesinde ona yardımcı ol, kaza ve kaderini onun için iyi ve hayırlı bir şekilde tecellî ettir! Onu öyle bir koruyucu ile kuşat ki, düşmanların her türlü hilelerini defetsin.

Yapmak istediği hayırlı işleri ona kolay kıl, böylece onun küffara karşı giriştiği bu mukaddes cihad zaferden nûr alsın. Ehl-i şirki zelil et, ehl-i imanı muzaffer eyle!”

Hıçkırıklar... hıçkırıklar...

“Ey Müslümanlar, doğru bir niyet, yürekten bir azim ve

Allah korkusuyla çarpan temiz kalblerle ve ihlâs bahçesinden kısmetlenmiş inançla dua ediniz. Bütün noksan ve kusurlardan beri olan büyük Allahım bir âyetinin mealinde şöyle buyuruyor: 'Ey Habibim, onlara; dualarınız olmasa Rabbim size niçin değer versin, de.' Ey Müslümanlar, Alpaslan'ın düşmanlarını mahvetmesi, sancağını yükseltip zaferlerin en son derecesine erdirmesi ve gayesine ulaşması hususunda Allah'a dua ve niyazda bulununuz. Allahım! Onun bütün güçlüklerini kolaylaştır ve imanın önünde küfre boyun eğdir."

Artık ağlayan, gözler değil. Göz pınarları çoktan kurumuş, şimdi ağlayan, yürekler. Her camide aynı coşkunluk aynı heyecan ve aynı yürek. Çağıl çağıl, boğum boğum... "Âmin" sesleri Bağdat'tan İsfahan'dan, Hemedan'dan, Hoy'dan, Medine'den uçarak boşlukta sarmaşıyor, nefes nefes Allah'a ulaşıyor, oradan Malazgirt meydanını dolaşıyor.

Malazgirt meydanı.

Aynı gün, aynı saatler...

Beyaz bir at. Atın yanında beyazlar giyinmiş bir adam Sultan Alpaslan! Etrafında kumandanlar. Sıra sıra, dizi dizi askerler. İman kalesi, ruh hamlesini tazeleyecek olan serdengeçti yiğitler. Kalb adamları.

Cuma namazı henüz kılınmış, alınlarda secde yerinin serinliği var hâlâ. Kös sesleri, tekbirler ve ilâhiler.

Alpaslan'ın sağ eli havada, bütün seslerin üstünde bir bıçak... Sükût!

"Candaşlarım! Şu sırtımdaki ak libas, şehit olursam şayet, kefenimdir."

Gözleri zafer hasretiyle ufukta.

"Ey büyük Allahım! Bu cihadla Sana yürekten inananlara zafer yollarını açmaya geldim. Yâ Rabbi! Senin azametinin karşısında secdeye kapanıyor ve yüzümü toprağa sürüyorum. Niyetim hâlistir Allahım! Bu halis niyetim hürmeti için bana yardım et! Sözlerimde hilâf varsa eğer, ey Yüceler Yücesi, beni kahret!"

Secdeye vardı, ardından bütün ordu. Başını kaldırdı, herkes secdede.

“Kalkın! Ey kumandanlar, askerler! Bugün ve her gün burada ve her yerde, Allah'tan başka sultan yoktur; her emir, her kudret Onun elindedir. Benimle birlikte cenk etmekte veya etmemekte tamamıyla serbestsiniz.”

Uğultu göğşe dayandı:

“Emrinden kıl payı ayrılmayacağız!”

“Kardeşlerim! Biz ne kadar az olursak olalım, küffar ne kadar çok olursa olsun, bütün ehl-i imanın bizler için dua ettiği şu saatte kendimi küffar üstüne atmak istiyorum. Bugün burada sultan yoktur, ben de ancak sizlerden biriyim. Önümüzde mağfiret kapısı var, şehadet kapısı var. Biz bütün Müslümanların öteden beri küfre karşı yapageldikleri bir gaza yapıyoruz. Allah'ın yardımını üzerimizde olsun, hakkınızı helâl eyleyiniz!”

Mengüç, Abdurrahman'ın yanında duruyordu. Ağladı ağlayacaktı.

“Yiğit Abdurrahman” dedi, “İçimden ağlamak geliyor, acaba ayıp olur mu?”

“Kendini tut, er olan ağlar mı?”

Abdurrahman'ın gözlerinde oynayan küçük damlacıkları fark etti.

“Ama siz ağlıyorsunuz.”

Abdurrahman Bey başını başka tarafa çevirdi:

“Çocuk” dedi, “Rüzgârdan olacak.”

Oysa rüzgâr esmiyordu. Mengüç yere dikti bakışlarını ağladığını kimse görmesin diye.

Başını kaldırdığında Sultan atının kuyruğunu bağlıyordu. İşi bitince üstüne atladı. Saf saf dizili askerlere baktı, baktı.

“Şehit olursam Melikşah'ı kendinize sultan yapınız ve ona bağlı kalınız. İşte! Okumu ve mızrağımı atıyorum, içinizden biri gibi ön safta yalın kılıçla vuruşacağım!”

Coşkun dalgalar sardı yürekleri, tutuştu yandı insanlar,

mefkûre bağı ruhları düğüm düğüm etti, kısılı gözler düşman ordugâhını şahin bakışlarıyla taradı.

Onlar da hazırlanıyorlardı.

Papazların öncülüğünde dinî ayin yapılmış, cenahlar kumandanlara taksim edilmişti. Rumeli kuvvetleriyle Nikofer Briyenos sol cenahta yer alacaktı. Uz askerleriyle Kapadokyalı General Alyates sağ cenahı tutacaktı. İmparator merkezde bulunuyordu. Altın çivili zırhının dışına atlas bir pelerin geçirmişti. Andronikos Dukas'ın ihanet ihtimalini kafasından çıkaramadığı için onu geride bırakmış, ihtiyat kuvvetlerinin kumandanlığını vermişti. Böylece savaş alanından uzaklaştırmış oluyordu. Andronikos Dukas bunu bildiğinden. İmparatora karşı hıncı bir misli daha artmış, fırsat gözlemeye başlamıştı. Bugün onun için de kader günüydü. Ya tahta yaklaşacak veya büsbütün veda edecekti. Savaşı imparatorun kazanması demek.

Andronikos'un tahta ebediyen vedâ etmesi demekti. Düşündükçe hafakanlar basıyor, müthiş bir iç sıkıntısıyla bunalıyordu.

Diyojen kısa bir konuşma yaptı. Canla, başla savaşmalıydılar. Niçinini pek açıklayamadı. Hristiyanlık için, Selçukluların toprakları için, onları topraklarından sürmek için, gibi kekelemelerle geçiştirdi. Uzlar ve Peçenekler bu konuşmadan zerre miktar etkilenmediler. Hattâ Bizans askerleri bile İmparator konuşurken aralarında sohbete dalmışlardı. Birkaçı kırbaçlanarak cezalandırıldı.

Papazlar askerinin maneviyatını kuvvetlendirmek için aralarında dolanıyor, onları takdis ediyorlardı. Ermeniler mezhep ayrılığı yüzünden sırt dönüyor, Peçenekler ve Uzlar Hristiyan olmadıkları için papazları yanlarına sokmuyorlardı. Ordudaki Türk unsurlar için bir şaman arandı, ama bulunamadı. Tamış bu yüzden müthiş bir öfkeye kapıldı, Andronikos'un yüzüne karşı bağırды.

“Siz dinimize de, bize de önem vermiyorsunuz, köpek muamelesi yapıyorsunuz, koca orduda bir şaman bulundurmak ne demektir?”

Tam adamına çatmıştı doğrusu.

“Haklısın” dedi. “Romen Diyojen size ehemmiyet vermiyor.”

“Ben yapacağımı bilirim!”

Andronikos’la görüşmek öfkesini kamçılamaktan başka işe yaramadı. Askerlerinin arasına döndü. Burnundan soluyordu. O artık yapacağım bilirdi.

Alpaslan bütün hazırlıkları bitirmiş, kumandanları birliklerine dağıtmıştı. Önce bir atlı birliği öne çıkacak, düşmana saldırır gibi yapacak, bir süre vuruştuktan sonra geri çekilecekti. Onu takip etmeye heveslenecek olan düşman gele gele tuzağa girecekti. Ondan sonra âni bir taarruz, yıldırım gibi bir yüklenme... Gerisi Allah Kerim!

Kösler vurdu, borular öttü, tekbirler alındı. Hâfızlar yanık sesleriyle Kur’ândan sûreler okudular. Büyük an geldi çattı. Fakat o ne? Son defa gözlerini ufukta dolaştıran Sultan birden durakladı. Arkada mızraklılar görünüyordu. Gözüne giren güneşe elini siper yaparak baktı; bir ordu! Acaba düşman ordusu mu? Romen Diyojen’in arkaya sarkabilmesi mümkün mü? Yoksa Vezir Nizamü’l- Mülk yardım kuvvetleri mi çıkardı? Yahut Halife asker toplayıp mı gönderdi?

“Yanına bin kişi alarak şu gelenleri karşıla yiğit Abdurrahman, anlayalım, niyetleri necedir?”

Ordugâha endişe bulutları yığıldı. İki ateş arasında kalırlarsa zafere yol açmak kolay değildi. Tedirginlikle Abdurrahman Beyin dönüşünü beklediler.

Nihayet döndü. Yanında dört yabancı. Karayağız, pürsilah. Cins atlara binmiş, güzel giyimli. En yaşlısı selam verdi.

“Aleyküm selam” diye aldı selamı Alpaslan, “Size kim derler, maksudunuz nedir?”

“Biz Kürt beyleriyiz, elhamdülillah, sizler gibi Müslümanız. Maksudumuza gelince: İslamın büyük cihadına koştuk. Dâvetiniz ulaşmadı, lâkin duyduk. Küffara karşı şu meydanda bir muharebe verileceğini duyduk, dinimizi korumak için, yücelmesine kanımızı katmak, canımızı koymak için sizden ruhsat isteyecek değildik ya. İşte huzurunuzdayız büyük Sultan, ya kazanmaya veya ölmeye geldik. Ardımızda beş bin asker var, hepsi gönüllü ve hepsi de dini için ölmeye yeminli.” Ağlamamak için dudaklarını ısırarak zorunda kaldı Sultan, atından inerek kollarını açtı:

“Gelin kardeşlerim, gelin Allah'ın sevgili kulları! Kucaklaşalım.”

Alpaslan'ın konuşmasını dinlerken ağlamamak için kendilerini tutabilenler, şimdi gözlerinin yaşını serbest bırakıyorlardı. Bir anda kaynaştılar, yeni gelenlerle eskiler sarmaş dolaş oldular, dinin kevser havuzunda ruh bütünlüğünde!

Abdurrahman Bey kıyıya çömeldi. Başını yere indirdi. Doyuncaya kadar ağladı, ağladı.

Sert bir kumanda cınlayınca toparlayabildi kendini.

“Saf tut!”

Kösler yine vurdu, ilâhiler tekbirlere karışarak güneşe uzandı.

“Yallah!”

İnsan seli, bendini yıkan su gibi çağıl çağıl aktı, mızraklar güneşin ışıklarını uçlarında parıldattılar, kendilerine yurt edinmek için ta Orta Asya steplerinden yola dökülmüş bozkır çocukları yurt aşkını iman aşkına sararak tozu dumana kattılar.

“Yiğit Abdurrahman” dedi Mengüç, ince ince.

“Söyle!”

“Dilim varmıyor. Nasıl karşılayacağını bilmiyorum.”

Biraz durdu.

“Ama söyleyeceğim, söylemeliyim. Hani bir oğlunuz vardı ya, kayıp.”

"Tekin."

"Adını, diyecektim. Hep düşündüm. Bana oğlunun, adını verir misin? Yiğit Abdurrahman, senden çok şey öğrendim, âdeta yeni benliğimi sende buldum, manevî oğlun olmaktan büyük mükâfat düşünemiyorum. Cenkten sonra çıkar, onu birlikte ararız, bulursak iki Tekin'in olur."

Hayret etti Abdurrahman Bey, daldı, düşündü. Sanki bu teklifi bekliyordu. Tekin ismi ailesinden kalan tek hatıra idi. Dört elle sarılmıştı ona, bir gün henüz tanıdığı birine böyle rahatlıkla verebileceğini söyleseler inanmazdı.

"Verdim gitti" dedi gülümseyerek, "Oğlum Tekin, verdim gitti."

Ellerini tutmak istedi, ama Abdurrahman Bey kaşlarını gözlerinin üstüne yıkarak.

"Dikkat et!" dedi yarı kızgın. "Safi bozuyorsun."

"Sağol yiğit babam" diye fısıldadı yalnızca.

Bir süre gittikten sonra durdular. Sultan Alpaslan, Tarang Beyi çağırdı. Parmağını güneşin gözüne dikti.

"Bak a Tarangoğlu, şu dağlara götür kuvvetlerini, siperlen, kefare üstümüze yeterince geldikte ardına sarkıp kısıp al. Hemen zafer müyesser olacağından zerre şüphe etmem."

"Canım feda büyük Sultan, şimdi yel gibi esip, kasırga gibi keferenin ardına ineceğim."

"Hak Teâlâ muinin olsun yiğidim."

Kucaklaşıp ayrıldılar. Tarangoğlu askerlerini ardına taktı. Dağları dize getirmeye doğru atıldı.

"Tekbir alınsın" diye emretti Sultan.

Binlerce ağızdan çıkan aynı ses Malazgirt meydanını tekrar inletti. Bizanslıların üstüne dalga dalga kabararak sinirlerini mızraplaya mızraplaya dolaştı.

"Yeter" diye bağırdı Romen Diyojen. "Bunlar böyle bağırıp çağırmakla bizi ürküteceklerini sanıyorlar. Akılları sıra beni sinirlendirip taarruz emri verdirecekler de bir müdafaa cengi

yapacaklar. Yağma yok. Ben öyle kolaylıkla sinirlenmem. Bakınız, bakınız sevgili kumandanlarım, ne kadar sakinim değil mi?”

“Maskara” diye için için güldü Psellos, “Kemirmekten ne-redeyse avurdu delinecek, tırnaklarım yiye yiye bitirdi, ya şu gerili yüzü, endişeli bakışları, hele ellerinin titremesine hele. Bunlar sinir alâmetleri değilse, dünyada sinir denen bir nesne yok demektir. Velâkin akıllı, Alpaslan'ın ne yapmak istediğini anlayacak kadar akıllı. Fakat anlamak neye yarar? Ben onu taarruza razı edeyim de görsün.”

İki adım ilerleyerek eğildi.

“Haşmetpenah, affınızı dilerim.”

“Yine ne var Psellos?”

“Dehanızı elbet en iyi tarih takdir edecek ve Bizans takdis edecektir. Sizce bir değeri varsa hayran kaldığımı söyleyebilirim. Lâkin Haşmetmeab, burada böyle çakılmış gibi daha ne kadar bekleyeceğiz.”

Hiddetle ayağını vurdu İmparator.

“Bundan sana ne! Bu iş askerleri alâkadar eder. Sen git, geri hatlarda şiirlerini yaz, çengin felsefesini yap.”

Bir daha eğildi.

“Haklı söylersiniz aziz İmparatorum. Ne var ki orduda memnuniyetsizlik emareleri belirmiştir. Beklemek ve beklerken Selçukluların naralarını dinlemek ordumuzda bulunan Türk unsurlar üstünde kırbaç tesiri yapıyor. Korkarım beklemekle Alpaslan Sultanın emellerine hizmet ediyoruz.”

Acaba? Doğru mu söylüyordu? Vakıa son günlerde askerlerin tavrı iyiden iyi değişmişti. Selçuk ordugâhına doğru bakıp bakıp iç çekenlerin sayısı artmıştı. Biri çıkıp oyunbozanlık ederse peşinden kaç kişinin gideceğini Allah bilirdi. Şu halde bu sinir törpüleyici bekleyişe bir nihayet vermek ve derhal taarruza geçmek lazımdı. Psellos iyi düşünmüştü. Ama bunu belli etmek olmazdı.

"Ne yapacağımı biliyorum" dedi.

Psellos çekildi. Tâ en arka saflara kadar yürüdü. İhtiyatların başındaki Andronikos Dukas'ı buldu.

"Ne haber" diye sordu Andronikos, heyecandan sesi kısılmıştı.

Psellos her zamanki gibi şeytanî tebessümünü genişleterek:

"İyidir. İmparator birkaç dakikaya kadar taarruz emrini verecek."

"Nereden biliyorsun? Bence Selçukluların taarruzunu bekleyecektir."

"Beklemeyecek aziz dostum, beklemeyecek; içine öyle bir ateş düşürdüm ki. Bana önem vermediğini sanıyor, hâlbuki her sözüm için dünyasını yangın yerine çeviriyor. Bunu çok iyi biliyorum."

Andronikos'un bakışlarında tereddüt bulutları yığıldı.

"Sen... şeytan mısın Psellos?"

İhtiyar zikzaklı bir kahkaha attı.

"Rica ederim Prens, şeytanla beni mukayeseye kalkışmanın, kendimden güçsüzlerle karşılaştırılmaktan hoşlanmam. Ben gücümü..."

Birden sustu, gülüşü bir ölü sırtığına dönüştü, ağır ağır döndü.

"Dinle."

"Evet, duyuyorum, Selçuklular gürültüyü arttırdı."

Parmağını itiraz mânâsına salladı:

"Yoo, aziz Prens, hayır, Selçukluların gürültüsü değil. İşte! Görüyor musun? Birliklerimiz kaynaşmaya başladı bile. İmparator sözlerimi tutuyor."

Bileğini tuttu, sıkı.

"Talihimiz varmış Prens, gerçekten talihimiz varmış."

"Neden o?"

"Ön saflarda değilsiniz. Burada hem kendiniz, hem askeriniz için emniyet var."

“Ne demek istiyorsun Psellos, kaçayım mı yani?”

“Daha değil. Her ne kadar İmparatorun mağlûp olacağı muhakkak gibi ise de, harp bu, ne olur ne olmaz! Burada bekleyeceğiz; netice bize gülecek gibi olursa Alpaslan’a hücum edeceğiz, böylece savaşı Romen Diyojen değil, sen kazanmış olacaksın. Bunun söylentisini yaymak tabii benim gibi çok güçlü ve bilge bir filozofa düşer, hakkında yazacağım yazıları ve şiirleri şimdiden tasarlamaya başladım bile aziz dostum.”

“Ya Diyojen yenilecek gibi olursa...”

“O takdirde Diyojen’in öldüğü yolunda bir söylenti yayıp sür’atle geri çekileceğiz.”

Andronikos ürperdi. Bir asker olarak yetiştirilmişti. Ama kendisine ihanet tavsiye ediliyordu.

“Bunun adına ihanet derler Psellos!”

“Sakin ol dostum, adını ben koymadım ki öfkenizin şimşekleriyle beni delik deşik ediyorsunuz. İmparator olmak istediniz, yol gösteriyorum. Görevim yol göstermektir. Üst yanı size kalmış karışmam.”

İmparatorluğa çıkan basamaklardan biri ihanet üzerine kurulduysa Andronikos’un elinden ne gelirdi? O imparator olmak istiyordu, şu veya bu şekilde, mühim değil. Tahta giden her yolu denemeye başından karar vermişti. Zaten ne! Sanki Romen Diyojen bu makama pek mi normal yollardan gelmişti! İmparatoriçe Evdoksiya onu aşkına sarmış almıştı, şu Psellos denen Bizans’ın en büyük şeytanı, onu kolundan tutup da tahta oturtmuştu. Bir mahkûmu imparator yapmışlardı. Ailesinin hakkını gasbetmişlerdi. Tekrar bu hakkı almak için...

Düşüncelerini elinin bir hareketiyle yırttı.

“Peki” diye fısıldadı.

Gözlerini Psellos’tan kaçırıyor, ayaklarına bakıyordu. Psellos ellerini ovuşturdu.

“Hücuma kalktılar, görüyor musun?”

“Kör değilim.”

“Aksileşti” diye düşündü Psellos, “Daha şimdiden aksileşti. İmparatorluğu niçin ayaklarının altına sereyim dostum, o makama benden daha lâıyk insan düşünemiyorum. Evdoksiya mı? Ah canım Evdoksiya! İhtiyar kalbimin imparatorluktan sonra gelen ikinci büyük çarpıntısı.”

“Kapıştılar galiba Psellos.”

Silkindi.

“Evet aziz dostum, kapıştılar.”

Diyojen'in ordusundaki bütün çanlar çalmaya başlamıştı. Cehennemî gürültü Malazgirt Ovasını cenderesinde sıkıyordu.

“Dikkat et” dedi Psellos, Andronikos'u dürterek, “İki tarih savaşıyor. Türkler kadim usullerini tatbik ediyorlar.

Merkez çekilmeye başlamış bile. Romen Diyojen bu hileyi yutarsa, artık iflah olmaz.”

Romen Diyojen bu hileyi yuttu. Merkezin dağılmakta olduğunu sanarak bütün kuvvetiyle yüklendi. Fakat bu hareketi umduğunu vermedi. Kendi ayağıyla kapana girdiğini neden sonra, Selçukluların sağ ve sol cenahının kaskacında kalınca fark etti.

“Lânet!” diye bağırdı.

Aynı anda Tarangoğlu'nun birliği de Bizans ordusunu arkadan kuşatmaya geçmişti. Sultan Alpaslan plânın başarıyla işlediğini görüyor, şevke geliyor, yalın kılıç bir serdengeçti gibi vuruşmanın en yoğun yerine saplanıyordu.

“Vur ha! Vur ha!”

Savtekin, Sultanın tehlikeye atıldığını görünce ürpertilerle sarsıldı, vuruşa vuruşa yaklaştı.

“Büyük Sultan” dedi, “Ne olur, kendinizi ateşe atmayınız.”

Alpaslan güldü.

“O nasıl söz Savtekin'im? Ateşe atılmak için bundan daha haşmetli bir gün olabilir mi? Vur Savtekin! Haşmetinle vur, dehşetinle vur, salvetinle vur! Vur ki Savtekin'im, dize gelsin Bizans!”

Sultan'ın her sözü Savtekin'in ruhuna inen heyecan kamçısı oldu, şahlandı, kükredi.

"Vur Sultanım!"

Sendeledi.

"Savtekin!"

Böğrüne saplanan oku tuttu, çekti attı.

"Sultanım!"

Alpaslan hızla atını döndürdü, Savtekin yere kaymak üzere iken yakaladı, bir çekişte atına aldı, insan barajını yırtarak muharebe dışına çıktı. Savtekin'i kucaklayıp yere yatırdı, başını dizlerine koydu.

"Aç gözlerini Savtekin'im, büyük serdarım, aç!"

"Hiç kapatmadım ki Sultanım, doya doya mübarek çehreni seyreliyorum."

Sesi fısıltı gibiydi. Gözlerinin akı bollaşıyordu.

"Vur ki Sultanım açılısın yollar, vur ki dize gelsin Bizans!"

"Savtekin! Çocukluk arkadaşım benim, karındaşım!"

"Durma Sultanım, eğleşme, asker başsız kalmasın."

"Ya sen! Sen bir orduya bedel değil misin? Böyle bir anda yetim koyup gitmeye mi kalkarsın? Olur mu çocukluk arkadaşım, hiç olur mu?"

Savtekin hafifçe titredi, yüzü ıztırabın en çetinini karşılar-ken ister istemez buruştu.

"Allah'tan tek dileğim var" dedi inim inim bir sesle zaferi... büyük zaferi görmeden... görmeden canımı almasın! Git sen, zaaf gösterme. Elinden hiçbir şey gelmez. Şehadeti tatmak vaktidir. Sen hep bunun hasretine yanmaz mısın?"

Gözleri belendi. Son gücünü gırtlığına yığdı. Alpaslan'ı şaşırtan zindelikte bir sesle:

"Git" dedi, "Ordunun başına geç. Zafer haberini burada bekleyeceğim."

Başını yere bıraktı. Ağır ağır doğruldu. Son bir defa daha baktı çocukluk arkadaşına. Okun deldiği yerde kan pıhtı

tutmuşu. Ölümün esrarengiz gözü kırmızı kırmızı bakıyordu. Atına bindi.

“Bekle Savtekin'im” dedi, “Zafer müjdesiyle geleceğim.”

“Allah isterse” diye mırıldandı Savtekin.

Güneşin parlaklığı gittikçe daha da bulanıyordu. Gözlerinin önü yığın yığın sisti.

“Zafer kadar... Allahım” dedi, “Sadece zafere kadar yaşamak...”

Alpaslan kasırğa gibi daldı. Ordular gırtlardır gırtlığa gelmişti. Cesetler birbiri üstüne yığılmıştı. Tarangoğlu kendisine verilen görevi başarıyla yapmış, Bizans ordusunu tam bir çembere sarmıştı. Uzların başı Tamiş, Diyojen'in kaybetmek üzere olduğunu anladı. Birliğini de alarak Alpaslan'ın ordusuna katıldı. Onu bir kısım Peçenekler takip ettiler. Ermeniler arasında isteksizlik baş gösterdi. “Mezhebimizin düşmanları arasında ne işimiz var!” diyenler atlarını dağlara doğru sürdüler. Geri hatlarda Andronikos Dukas'ın ihtiyatları bu kaçaklardan bazılarını yakalayarak sorguya çektiler.

“Niçin kaçıyorsunuz?”

“Mezhebimizin can düşmanlarıyla birlikte daha fazla dövüşemeyiz” demeyi yürek isterdi. Bir yalan attılar:

“İmparator öldü, birlikler başlarının çaresine bakıyorlar. Aklınız varsa siz de başınızın çaresine bakın!”

Haber kanatlandı uçu, geldi Andronikos'la Psellos'un önüne düştü:

“Evet. İmparator öldü diyorlar, gayri eğleşmek olmaz diyorlar, ne emredersiniz Prens Hazretleri?”

“Toparlanmalarını emredin” diyerek araya girdi Psellos. “Çekilmekten başka ne yapılabilir?”

Kumandanın canına minnetti. Andronikos'un emrini dahi beklemeden dışarı koştu.

“Talih yardım ediyor” diye devam etti Psellos, “Böylece bir yalan yaymaktan kurtuldun, bak, haber kendiliğinden yayıldı.”

Andronikos Dukas durgunlaşmıştı.

"İmparator gerçekten öldü mü dersin?"

"Şu anda ehemmiyeti yok, gerçek nasılsa anlaşılır, ama bundan seni kimse sorumlu tutamaz. Askerliğin cezbesine kapılıp Selçuklulara saldırayım deme sakın! Sakın deme! Hem imparatorluğa veda edersin, hem de canına."

"Haklısın. Bu durumda başka yapacak birşey kalmıyor. En iyisi çekilmek."

"Bravo! Alınabilecek en isabetli kararı aldın. Tebrikler dostum, tebrikler."

İç i rahat değildi, yaptığı işten tiksinti duyuyordu, ama yine de teşekkür etmeyi ihmal etmedi. Kendini rahatlatabilmesi için desteğe ihtiyacı vardı, bu desteği Psellos veriyordu şimdi lik, ilerde onun da icabına bakmayı düşünebilirdi.

Kaygılı kaygılı baktı muharebe meydanına doğru, toz bulutu içinde birşey görünmüyordu. Bir haberci gönderip durumu araştırmayı aklından geçirdi, ama hemen vazgeçti. Nesine lazımdı. İmparator öldü haberi gelmiş ve askerini kurtarmak için geri çekilmişti, şahitleri de vardı. Velev yalan olsun, kimse onu suçlamayacaktı.

Atına bindi, çekilmek üzere hazırlanmış birliğine "İleri" işaretini verdi.

Vakit ikindiye devrilmiş, güneşin parlaklığı sönmeye yüz tutmuştu. Zafer yavaştan yavaşa ucunu Sultan Alpaslan'a göstermekle birlikte henüz kesin bir netice alınmış değildi. Sultan akşama kadar bir değişiklik olmazsa neticeye varacağını hesaplıyordu. Karşısında düzenli bir ordu kalmamıştı gerçi, ama yer yer yine de tesirli oluyorlardı. Romen Diyojen'in bir asker gibi vuruştüğünü duyunca gülümsemiş, "Düşmanın böyle si makbûlümdür" demişti. "Ona bir zarar erişmemesine azamî dikkat isterim!"

Mengüç, yeni adıyla Tekin, Abdurrahman Beyin yanından ayrılmıyordu. Hayran kalmıştı. O kadar seri hamleler yapı-

yor, öylesine bir güçle vuruşuyordu ki, gördüğünden çok daha genç olduğunu düşünmeye başlamıştı. Ona "Baba" derken içinde tarif edilmez bir ılıklik duyuyordu. Muharebeden sonra bunun tadına iyice varacaktı. Kimbilir, ne güzel günler geçireceklerdi. Belki de Tekin'i bulur, aralarına alarak üçlü bir grup kurlarlardı. Tekin... Ah, bu isim bir yerlerden kafasına takılmıştı. Sanki beyninin kıvrımlarına kazınmış, sanki...

"Hey çocuk, kollasana kendini yahu!"

Abdurrahman Beyin sesiydi, güldü.

"Yamansın baba."

Bu son kelime bu "baba" sesi, yorgunluğunun üstünde sünger gibi gezindi. Damarlarına dolan taze bir kan, tap taze güce dönüştü. Sevgi yüklü bir bakış fırlattı.

"Önündekilerle oynasırken ardını boş koyuyorsun evlât" dedi, "Seni korumaktan canım çıktı."

"Sağol baba."

Ah, şu "baba" sözü, ah o koku. Evlat kokusu. Yine meydanı doldurmuş, yine ılık ılık içine akmış.

"Vur Tekin'im, vur şahbazım, vur yiğit oğlum!"

Selçuklular yeni muharebeye başlamış gibi zinde, Bizanslılar günlerdir savaşmış kadar yorgun. Romen Diyojen iltihaklardan sersemlemiş, ümitsizliğin doruğunda çırpınıyor, zırhının her geçen dakika besbeter bastıran ağırlığı altında eziliyordu. Birkaç sadık adamından başka kimse kalmamıştı etrafında. Akşamın alaca karasında bütün dehşetiyle bunu fark edince kahramanlık gösterisinin artık hiçbir işe yaramayacağına karar verdi ve bir yolunu bulup gerideki fundalıklara doğru sıvıştı. Niyeti oradan ordu karargâhına gidip hazinesini almaktı. Zaman kazanmak için ihtiyat birliklerini harekete geçirecek, bu arada hazinesiyle birlikte rahat rahat kaçacaktı. Kendisini takip eden sadık at uşağı Yuanidişe:

"In atından" dedi, "Soyun, elbiselerimizi değişelim."

Emre uydu. İmparatorun zırhını giydi, pelerinini kuşandı,

kılıcını eline aldı. Aynı zamanda İmparator da at uşağı kılığına girmişti. Burnuna müthiş kokular çarpınca yüzünü buruşturup yere tükürdü.

“Hiç yıkanmaz mısın be adam” diye çıkıştı, “Elbiselerin leş gibi kokuyor?”

Uşak mahcup güldü:

“Efendimize hizmet etmekten vakit kalmıyor ki” dedi.

Cevap İmparatorun hoşuna gitmişti, sırtını sıvazladı.

“Şimdi en önemli hizmetin sırasındır Yuanidis, sana yaptığım bunca iyiliği düşün.”

“Ne yapmam emrediliyorsa yaparım Haşmetpenah.”

“Aferin! Hemen atıma bin ve savaş alanına sür, dilediğin gibi kılıç kullan. Bizans İmparatoru Romen Diyojen benim diye de bağır ardı ardına.”

Hiç itiraz etmedi. Şimdiye kadar hep itaate alışmıştı, boyun büküdü.

“Başüstüne büyük efendim. Yolunuza canımı vermekten korkmuyorum.”

“Yoo, senden canını isteyen yok, emniyette olacaksın, seni imparator sanacaklar ve kılına bile dokunmayacaklar, bana güven. Hadi uğrun açık olsun.”

Uşak İmparatorun atını biraz da kurumla sürdü, gitti. Romen Diyojen uşağın atına binmeye hazırlandı. Fakat talih: Sadeddin Gevherayin’in kölesi Şadi o aralık tabii ihtiyacını gidermek için savaş alanından çıkmış, fundalıkta bulunuyordu. İki Bizanslının elbiselerini değiştirdiklerini gördü, ama pek mânâ veremedi. Konuşmalarından ise tek kelime anlayamamıştı. Safça bir adamdı. Öyle herşeyin üstünde uzun boylu düşünmez, pek içini dışını araştırmazdı. Bu adamı tutup kendi yerine köle yapmayı ve efendisinden hürriyetini bağışlamasını istemeyi kararlaştırdı.

Romen Diyojen hortlak görmüş kadar ürktü. Hiç beklemiyordu. Önündekinin kara gözleri akşamın alacasında yarı

müstehzi parlıyor, hiç de iyi görünmeyen niyetini açığa vuruyordu.

"Kimsin?" diye sordu.

Beriki gülüp duruyordu. Kılıcının tehditkâr uzanışı olmasa dost sayabilecekti.

"Dilimi bilmiyor ki" diye söylendi. "Ne istiyorsun dostum?"

Sözlerine işaretlerini de karıştırmayı ihmal etmemiştii bu sefer. Şadi eliyle.

"Yürü!" işareti yaptı.

Çok yakındı, hiç ses çıkarmadan nasıl bu kadar yakınına sokulabildiğine şaşıtı. Elini kılıcına atsa aman vermez, ikiye biçerdi. Gülüyordu gerçi, ama gülüşünde insanı ürperten bir yan vardı. Öyle dost gülüşüne filân hiç benzemiyordu.

"İstediğin kadar para veririm" dedi bir yandan kuşağının arasına el atmaya davranarak, "İstediğin kadar."

Kılıç göğsünü yaladı, ölümün nefesini duydu yüreğinin içinde, şakası yoktu adamın, kıpırdamasına izin vermiyordu.

"Kese çıkaracaktım" diye inledi "Çil çil Dûka altını veririm, çek git."

Yine "Yürü" işareti yaptı Şadi. Başını da mütemediyeen iki yana salladı, durdu.

* * *

Muharebe eski hızında değildi artık, akşamla birlikte hızı düşmüştü. Selçuklular doymamış gibi idiler. Düşman gruplar arıyorlar, buldular mı yalın kılıç içlerine dalıyorlardı.

Abdurrahman Bey on kişinin içine düştü. Tekin hemen ardından seğırtti.

"Bize de bırak baba" dedi, "Yettim!"

"Yahu kuyruk musun be çocuk, başka yerde oynaş arasana."

"Sensiz dövüşün tadı çıkmıyor ki baba."

Abdurrahman Bey çığlık çığlığa bağırdı:

"Ardım kolla bre!"

Atını hızla çevirmeye davrandı, ama zavallı hayvan başına yediği bir kılıç darbesiyle olduğu yere yığıldı. Gecikmişti, doğrulana kadar iş işten geçmişti. Tekin vaktinde davranamamış, ardına geçen Bizanslının kılıcını tam iki omuzu arasına yemişti.

"Baba!" dedi.

Abdurrahman Beyin etrafı sarılmıştı. Tekin'le uğraşacak vakti yoktu. Kısa bir tereddüt hayatına mal olabilirdi.

"Dayan oğlum" dedi, "Dayan!"

On dakika içinde etrafındakileri dağıttı. Kimini hakladı, kimini kaçırdı. Döndü baktı. Tekin yerde yatıyordu.

"Evlat!"

Evlat kokusu ciğerini dele dele yayıldı. Diz çöktü önüne, kucakladı.

"Sık dişini" dedi, "Kurtulacaksın."

"Yok baba, bittim ben. Ama ne gam, zaferi gördüm ya."

Kızar gibi yaptı Abdurrahman.

"Koyverme kendini, bir yaşında sabiler gibi olma, şimdi yarana bakacağım."

Yüzükoyun çevirdi. Yarayı görünce ekşitti yüzünü, berbat-tı. Boyundan itibaren bele kadar kırmızı bir şerit gibi uzanı-yordu yara, görünüşü çirkindi.

"Birşey değil" dedi cesaretlendirmek için, "Sadece küçük bir sıyrık."

Şimdilik sarıp sarmalamak, cerrah görünceye kadar kanı durdurmalıydı. Biraz anlardı, bu işi becereceğine inanıyordu. Ama bu yara insanı iflâh etmezdi. Öldürmese bile felç yapardı en azından.

Gömleğini yırttı. Yara bütün ürkütücülüğüyle meydana çıktı. Aynı zamanda...

Bakakaldı. Olabilir miydi? Bu çocuk.. Tekin. Şu omuzunda-ki kocaman siyah ben. Annesiyle birlikte oğlunu yıkarken hep

gördüğü, hep sevdiği, dokunup sıkıldığı, oğlunu bağırtdığı... O ben. Oğlunun sırtındaki siyah. Tatlı.

"Oğlum... Tekin!"

Seslenme değil, feryattı bu.

"Evet baba!"

Bir zamanlar karşılıklı vuruşurken kendisine yaptığı oyun. Yalnız oğluna öğrettiği. Başka kimsenin bilmediğinden emin bulunduğı. Nasıl şaşırdığı hâlâ hatırında.

"Oğlum!"

"Yaram çok mu kötü baba?"

"Yoo. Ama sen... O vaktiyle bana tatbik ettiğin oyun var ya. Hani birden attan inip ayaklarıma sarılman. Aklında mı?"

"Unutur muyum?"

Sesi zayıflıyordu. Kan hâlâ akmakta idi. Bir yandan sararken konuşmasını sürdürdü.

"Kimden öğrenmiştin o oyunu?"

Düşündü bir süre. Hayal meyal bazı hatıra kırıntıları canlanıyordu yeni yeni.

"Galiba babamdan" dedi, "Öğrenmiştim. Sana sökmedi ama. Çok küçüktüm öğrendiğimde. Âdeta... Âdeta bebektim. Babam zorlu silahşor olmamı istiyordu herhalde, bebekliğimde kılıç dersleri vermeye başlamıştı. Tahta bir kılıç yapmıştı bana. Hatırlıyorum."

Elleri titriyordu Abdurrahman Beyin, gözleri yaşlarla perdelenmişti, kan kızılını bulanık bulanık görüyordu.

"Ey Allahım! Ne büyüsun."

"Baba!"

Fısıltı idi Tekin'in hıçkırığı; daha yeni şeyler geliyordu hatırına, sanki son ânını beklemişler gibi başına üşüşmüşlerdi hatıralar. Bir köy vardı, boylu bir ağaç, ak sarığıyla bir hoca çıkardı ezan vakti. Bir adam at binmeyi öğretirdi, kılıç vurmaya öğretirdi, kara yağız bir adam, boylu mu boylu, şu Abdurrahman Bey kadar...

"Allahım! Seni çok daha eskiden tanır gibiyim baba, sanki bebekliğimden beri, nedir bu his? Allahım, bu his nedir?"

Abdurrahman Bey daha fazla dayanamayarak üstüne kapandı. Başını iyice yasladı göğsüne.

"Tekin'im" dedi yığım yığım bir sesle, "Yavrum! Gerçekten oğlumsun sen, daha minnacık iken kılıç talimi yaptırdığım oğlum. Uzlar kaçırılmışlardı seni, ananı da öldürüp... Hatırlasana! Biraz zorlasana kendini Tekin!"

Lüzumu yoktu ki. Tekin zaten gerçek babası kadar sevmiştir Abdurrahman Beyi, belki gerçek babasından da çok. Bu sevgi daha ötelere taşamazdı ki, bütün sevgisiyle yanındaki adama sunduğu, sevgisi ve yaşama gücü.

"Babam..." dedi. Ardından "Allahım" diye inledi.

"Oğlum... Tekin... Yavrum!"

Yıllarca susuzluk çekmiş gibi kavur kavur dudakları arasında son cümle döküldü:

"Elveda babacığım!"

"Tekin!"

Bitmişti. Tam kavuştuğu anda kaybetmişti. Ama bu bir kayıp sayılabilir miydi? Mademki ahiret vardı, mademki hakikî hayatın ahirette olduğuna iman etmişti, Tekin'ini tekrar görecek. Bu dünyada çok kısa süren beraberlikleri o dünyada ebede dönüşecekti.

"Allah kavuşturusun oğlum" dedi.

Kucakladı. Ayağa kalktı. Meydan muharebesi bitmişti. Selçuk atlıları etrafa dağılan Bizans ordusunun artıklarını temizliyorlardı. Romen Diyojen'in karargâhı işgal edilmiş, ne var ne yok, meydana yığılmıştı. Sultan Alpaslan yanında hocaları olduğu halde diz çökmüş dua ediyordu.

Kucağında bir şehitle Abdurrahman Beyi karşısında görünce doğruldu.

"Hayrola yiğit gazim" dedi, "Önce gazan mübarek olsun diyeyim. Şu taşıdığın şehide Allah Teâlâ rahmet etsin. Kimdir?"

“Oğlum” dedi bütün hasretini tek kelimeye dökerek.

Derin derin baktı Abdurrahman Beyin yüzüne. Üzgün mü, memnun mu pek kestiremedi.

“Hani küçüklüğünde kaçırılan çocuk mu?”

“Ta kendisi. Çok aradım, tam bulmuşken göçtü. Ama âh-rette aramama lüzum kalmayacak. Gider gitmez bulacağım.”

Sultan sağ elini Abdurrahman Beyin omuzuna bastırdı.

“Sana böyle bir karşılık yakışır ancak.”

Sultan da üzgündü. Öz kardeşinden çok sevdiği Savtekini kaybetmişti. Harbin neticesi belli olur olmaz onu bıraktığı yere koşmuştu. Yaşıyordu. Müjdeyi verdi. “Çok şükür sana Rab-bim” dedi, gözlerini bir daha bu dünyaya açmamak üzere kapadı. Koca Sultan başucunda ağladı, ağladı.

Sonra tıpkı Abdurrahman'ın yaptığı gibi Savtekin'in naaşı-nı kucaklayarak getirdi.

“Şurada” diye gösterdi. Abdurrahman Beye. “En değerli kumandanlarımdan biri, karındaşlarımdan daha sevgili, ev-lâtlarımdan daha yakın çocukluk arkadaşım Savtekin şurada. Götür, yanına uzat oğlunu. Şehadet yolunda birlikte yürüyüp cennete varsınlar. Yarın şanlarına lâyük bir merasimle toprağa verimiz.”

Abdurrahman Bey götürdü, gösterilen yere uzattı oğlunu. Gecenin ılık meltemi yanaklarında gezinirken bıraktı. Ama ayırlamadı yanından. Diz çöktü. Ve bütün şehitlerin ruhuna Kur'an okumaya koyuldu.

Sultanın otağı kurulmuştu. Akşamı kıldıktan sonra ku-mandanlarıyla sohbet ediyordu. Bir nöbetçi girdi, selam verdi.

“Sultanım, bir esir getirdiler. Bizans emiri olduğunu iddia edenler var...”

Aratmış, ne ölülerin, ne dirilerin arasında bulduramamış-tı. Kaçtığını sanıyordu.

“Alın içeri.”

Esir getirdiler. Sadettin Gevheray'ın kölesini görünce:

“Bre!” dedi. “Nerelere yitmişsin? Öldün belledim.”

Şadi esirini işaret ederek:

“Yavaş yürüdü efendim” dedi, “Çok yavaş. Bu yüzden geciktim.”

“Yani bu adamı sen mi yakaladın?”

“Himmetinizle efendim.”

Sultan Alpaslan bu sade kılıklı adamın imparator olabileceğine pek ihtimal vermiyordu.

“Kimsin?” diye sordu.

Diyojen belki kurnazlıkla kurtulabileceğini düşünüp denemeye karar verdi.

“Alelâde bir askerim.”

“İmparator olduğunu söyleyenler var.”

“Yanırlıyorlar, bende hiç imparator hali var mı?”

“Şimdi anlarız. Basilas’ı getirin. İmparatorunu ondan iyi kim teşhis edebilir?” Basilas girer girmez Romen Diyojen’in ayaklarına kapandı. Ağlaya ağlaya:

“Haşmetpenah, efendimiz. Ah, ne felâket!”

İmparator hâlâ direniyordu.

“Deli mi bu adam, neler söylüyor? Hayatımda ilktir gördüğüm biri kalkmış, imparator diye bana, ah ne talih!”

Sultan, Basilas’a kalkmasını emretti:

“Bu adam İmparator Romen Diyojen midir?”

“Başım üzerine yemin ederim ki bu Bizans’ın medar-ı iftiharı efendimiz, İmparatorudur. Bana kıyın, ama ona dokunmayın Sultanım.”

Sultan Alpaslan emin olmak istiyordu. İbni Mühelban’ı çağırttı. Onu bir ağaç dibinde dua ederken buldular. Kalktı, otağa girdi.

“Evet” dedi, “Tebdil-i kıyafet eylemiş, lâkin Sultanıma hakaret eden adamı ömrüm oldukça unutamam; bu, Bizans Meliki Romen Diyojen’in kendisidir.”

Sultan ağır ağır doğruldu. Romen Diyojen’e yaklaştı.

“Niye inkâr edersiniz İmparator Hazretleri?” dedi. “Yoksa şanınıza lâıyk karşılanacağınızdan tereddüdünüz mü var? Size esir gibi değil, bir hükümdar gibi davranacağız. Kadere kim karşı gelebilir? Alinyazısının önüne kim geçebilir? Müteessir olmayınız, şu andan itibaren bizim misafirimizsiniz.”

Çekti, yanına oturttu. Yenilginin ne demek olduğunu çok iyi biliyordu. Hele bir sultan için, çok ağır bir darbe idi. Şu anda Diyojen'in teselliye ihtiyacı vardı.

“Şanınıza lâıyk çadırlar kurduracağız, emrinize hizmetkârlar vereceğiz. Bir dediğiniz iki edilmeyecek, kendinizi sarayınızda farz edebilirsiniz. Değişen birşey yok, hâlâ bir imparatorsunuz.”

Romen Diyojen Alpaslan'ın alay etmediğini anlayınca şaşkın şaşkın mırıldandı:

“Milleti olmayan bir imparator ne işe yarar?”

“Milletiniz de olabilir, siz de imparator kalabilirsiniz. Neden hep kötü şeyler düşünüyorsunuz?”

Romen Diyojen ellerini iki yana açtı.

“Bir esir güzel şeyler düşünebilir mi ki? Başıma gelenler şöyle dursun, asıl bundan sonra başıma geleceklerden ürküyorum.”

“Size ne yapacağımı sanıyorsunuz?”

Biraz düşündü. Kendisi Sultan Alpaslan'ı esir alsa ne yapardı? Bir demir kafese koyup şehir şehir dolaştırır, sonra Papaya ikram diye gönderirdi belki. Belki de buna lüzum görmez, yakaladığı yerde boynunu vurdururdu.

“Bana iki türlü cezayı müstehak görüyor olmalısınız. Ya şu çadırın dışında boynumu vurduracaksınız veya bir kafese koyup şehir şehir dolaştırarak teşhir edeceksiniz.”

“Biz esir olsaydık böyle mi muamele ederdiniz?”

“Herhalde.”

“Serbest kalmayı havsalanız almıyor mu?”

Birden ürktü.

"Serbest mi? Yoo, hayır. İmkânsız birşey! Öylesine ulu, öylesine yüce bir yol ki bu, düşünmekte güçlük çekiyorum. En büyük düşmanı esir etmek ve serbest bırakmak ha!"

Başını avuçladı.

"Ömürboyu sürececek bir minnet yükünün altına kim girmek ister?"

"Yani böyle bir minnetin altına girecek gücü kendinizde göremiyor musunuz İmparator? Ben sizi daha güçlü düşünürdüm."

Gözleri ufaldı.

"Yani serbest bırakmayı mı teklif ediyorsunuz?"

"Esirlere bile insanca davranmak dinimizin emri. Bir de atasözümüz var, daha doğrusu atalarımızdan intikal eden bir nasihat, der ki: 'Bir kavmin büyüğü zelil olduğu zaman ona merhamet ediniz.' Şimdi biz buna uyuyoruz. Seni öldürmek kasap işidir, bize şeref kazandırmaz. Zaferimizi teşhir için şehir şehir bir kafes içinde dolaştırmak ise sarraf işidir, biz tüccar değiliz. Esire iyi muamele edip, gerekirse hürriyetini bağışlamaya gelince. İşte bu Müslüman işidir, biz de Müslümanız. Havf etmeyiniz, serbest bırakılacaksınız. Yalnız törelerimiz icabı kurtuluş akçesi taahhüt etmeniz lazım. Daha bazı şartlarımız da olacak, bunları sonra konuşuruz. Şunu anladınız umarım. Gurur, başarının önüne çekilmiş bir demir duvardır, tevazu ise başarıya merdiven; biz önümüze duvar çekmek yerine merdivenden çıkmayı tercih edenlerdeniz.

İmparator dayanamadı, Sultan Alpaslan'ın ellerine sarıldı.

"Ey Sultan! Seni bu topraklardan atmak için türlü ırklardan büyük ordular kurdum, bu yolda pekçok para harcadım. Fakat yenildim. Ve şu an niçin yenildiğimi anlıyorum."

Alpaslan gülümsemekle mukabele etti. Sonra istirahatate gönderdi. Kendisi de çadırdan çıktı. Biraz yalnız kalmaya ihtiyacı vardı. Yürüdü. İlerde bir gölge fark edince:

"Kim var?" dedi.

Gölge doğruldu.

"Benim Sultanım, Abdurrahman!" Yanına gitti. Elini tuttu. Birlikte çömeldiler.

"Benim de yüreğimi soğutacak sözlere ihtiyacım var yiğit Abdurrahman, sonunda Bizans melikini esir aldık ama her biri bin Bizans melikine bedel nice canlar kaybettik."

Gece meltemi hüznle karışan sevinci okşuyor, şehitlerin yüzünde ılgıt ılgıt esiyordu.

